

**Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická**

Deníky hraběte Františka Josefa Jindřicha Schlika

Jitka Šedinová

Diplomová práce

2010

**University of Pardubice
Faculty of Arts and Philosophy**

The diaries of count František Josef Jindřich Schlik

Jitka Šedinová

**Thesis
2010**

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra historických věd
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jitka ŠEDINOVÁ**

Studijní program: **N7105 Historické vědy**

Studijní obor: **Kulturní dějiny**

Název tématu: **Deníky hraběte Františka Josefa Jindřicha Schlika**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Hlavním záměrem diplomové práce je edice deníků Františka Josefa Jindřicha Schlika (1769 – 1862), majitele panství Kopidlno a Jičíněves, vedených v letech 1803 až 1815. Na základě deníků a popřípadě i dalších pramenů rodinného archivu rodu Schliků uložených v Státním oblastním archivu v Zámrsku (viz korespondence aj.) se pokusím zmapovat živ šlechtice na počátku 19. století.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí diplomové práce: **prof. PhDr. Milena Lenderová, CSc.**
Katedra historických věd

Datum zadání diplomové práce: **30. dubna 2008**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2009**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, F
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2008

Příloha zadání diplomové práce

Seznam odborné literatury:

Prameny (výběrově):

Státní oblastní archiv Zámorsk, Rodinný archiv Šliků, inv. č. 9, sign. I.9-1, Životopis gen. Františka Šlika, příloha Pressburger Zeitung, 22. 9. 1849, kart.č. 1.

SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, Deníky hraběte Františka Šlika, kart.č.28.

SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č.267, sign. V.20., Zápisník c.k. generála kavalérie hr. Františka Šlika, kart.č. 28.

SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 80, sign. II. a/8, Spisy o sňatku Františka Šlika s Vilemínou Breuerovou, 1846, kart.č. 5.

SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 82, sign. II. a/10, Svatební smlouva mezi Františkem Jindřichem Šlikem a Marií Žofí z Eltzu a k ní se vztahující spisy, 1817 – 1821, kart.č. 5.

Literatura (výběrově):

MATĚJČEK, Jiří. Šlechta v českých zemích v 19. století. In: Slezský sborník 98/2000, s. 155 – 179.

RAKOVÁ, Svatava – LEQUESNE, Christian. Jakou Evropu ohlašovala bitva u Slavkova?. Praha, 2006.

ŠEDIVÝ, Ivan (ed.). Napoleonské války a české země. Praha, 2001.

ŠVANKMAJER, Milan. Čechy na sklonku napoleonských válek, 1810 – 1815. Praha, 2004.

Osobní deník a korespondence—snaha o prezentaci, autoreflexi nebo (proto)literární vyjádření? Scientific papers of the University of Pardubice, Series C, Faculty of Humanities, 9. Pardubice, 2004.

VACEK, František Alois. Die Dynasten auf Velisch, in: Hormayr. Archiv für Geschichte, Statistik, Literatur und Kunst, Wien 1827, s. 444.

VINAŘ, Otakar. Pět století Šliků. In: Heraldika a genealogie XXXI, 3 – 4/ 1998.

WEHLER, Hans Ulrich (ed.). Europäischer Adel 1750–1950, Sonderheft 13: Geschichte und Gesellschaft. Zeitschrift für Historische Sozialwissenschaft. Göttingen 1990.

ZEDLER, Johann Heinrich. Grosses vollständiges Universal – Lexicon aller Wissenschaften und Künste, band 35, Halle – Leipzig 1740, sl. 175. www.zedler - lexikon.de.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré prameny a literatura, které jsem využila jsou uvedeny v seznamu pramenů a literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména ze skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněná ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Turnově dne 29. 3. 2010

Poděkování

Poděkování bych chtěla věnovat především vedoucí této práce, prof. PhDr. Mileně Lenderové, CSc., za její podporu a vstřícnost.

Mé díky také patří pracovníkům SOA Zámorsk, SOBA Jičín, Vojenskému historickému ústavu Praha, Vojenskému ústřednímu archivu Praha a Kriegsarchivu ve Vídni za zpřístupnění a vyhledání pramenné základny nutné pro vypracování této práce.

Děkuji též mé kolegyni Bc. Pavle Janáčkové, rodině a přátelům za všestrannou pomoc, podporu a inspiraci.

Souhrn

Tato práce se zabývá deníky Františka Jindřicha Schlika, generála kavalérie, z let 1803 až 1809. Na základě výzkumu těchto deníků, dalších písemných pramenů a literatury jsme rekonstruovali život tohoto šlechtice, žijícího v 19. století. Františkovu životu a dějinám rodů Schliků patří první část této práce, druhou tvoří samotná edice pramene. Cílem práce je přispět k výzkumu ego-dokumentů a dějinám každodenního šlechtického života v 19. století v Habsburské monarchii.

Klíčová slova

František Jindřich Schlik, rodina Schliků, ego-dokumenty, mužské deníky, 19. století, každodennost, dospívání, válka.

Abstract

This work is concerned with the diaries and written inheritance of František Jindřich Schlik, general of the calvary. His personal diaries from years 1803 - 1809 are the main topic of this thesis.

His personal and profesional life was reconstructed from the pieces of information gained during the research. Life of František and short history of the family Schlik belongs to the first part. The second section this work construct the edition of diaeres. These pieces of information also served for describing life of young aristocrat living in the 19th century and help in the research dedicated to the ego-documents and history of the everyday life of the aristocracy living in the Habsburgs monarchy.

Key words

František Jindřich Schlik, family Schlik, ego-documents, men's diaries, 19th century, everydayness, adolescence, war.

Obsah:

I.	Úvod.....	1
II.	Dějiny rodu Schliků do roku 1791.....	4
III.	Deníky.....	10
IV.	Osobnost Františka Josefa Jindřicha Schlika.....	13
IV. 1.	Františkovy deníky a jejich formální podoba.....	13
IV. 2.	Františkovy deníky a jejich obsah.....	15
IV. 2. 1.	Dětství a rodina.....	15
IV. 2. 1. 1.	Narození pokračovatele rodu.....	15
IV. 2. 1. 2.	Výchova šlechtice 1. poloviny 19. století.....	18
IV. 2. 2.	Dospívání.....	25
IV. 2. 2. 1.	Studium a příprava na budoucí povolání.....	25
IV. 2. 2. 2.	Reflexe schlikovské domácnosti.....	27
IV. 2. 2. 4.	Venkov.....	31
IV. 2. 2. 3.	Praha na začátku 19. století.....	38
IV. 2. 3.	Dospělost.....	44
IV. 2. 3. 1.	Habsburská armáda na počátku 19. století.....	44
IV. 2. 3. 2.	Františkovo působení v armádě v roce 1809.....	47
IV. 3.	Generál kavalérie.....	53
IV. 3. 1.	Františkův život po roce 1809.....	53
IV. 3. 1. 1.	Františkova vojenská kariéra.....	53
IV. 3. 1. 2.	Rodinný život.....	58
IV. 3. 1. 3.	Františkův majetek a členství ve spolcích.....	60
IV. 3. 2.	Františkovy poslední dny a odchod na věčnost.....	62
V.	Edice deníků z let 1803 - 1809.....	64
V. 1.	Deník II (28. 8. 1803 – 30. 9. 1803).....	64
V. 2.	Deník III (3. 10. 1803 – 17. 11. 1803).....	71
V. 3.	Deník IV (30. 12. 1803 – 2. 11. 1809).....	79
VI.	Závěr.....	107
VII.	Prameny a literatura.....	109
VII. 1.	Prameny.....	109
VII. 2.	Literatura.....	109
VIII.	Přílohy.....	123
VIII. 1.	Mapy.....	123

VIII. 2. Obrazová příloha.....	124
VIII. Summary.....	136

I. Úvod

Předkládaná práce je příspěvkem k poznání problematiky ego – dokumentů a klade si za cíl pomoci dalšímu poznání každodennosti 19. století v aristokratickém prostředí.

V centru naší pozornosti stojí osobnost a písemná pozůstalost Františka Jindřicha Schlika (1788 – 1862).¹ Stežejním pramenem jsou jeho deníky, které pocházejí z období Františkova dospívání. Na základě jejich analýzy, výzkumu dalších archivních pramenů z rodového archivu Schliků a dosavadní literatury se pokusíme rekonstruovat Františkův život, všední i sváteční, a odpovíme na otázky, jak František Jindřich žil, čemu se věnoval, z jaké rodiny pocházel a co měl rád.

Tato práce je členěna do sedmi kapitol, které se dále dělí. Po úvodu následují stručné dějiny rodu a obecný vývoj deníků, na něž navazuje samotné jádro statě, věnované Františkově osobnosti a jeho deníkům. Pro vystihnoutí podstaty celé Františkovy osobnosti jsme zvolili k danému tématu komplexní přístup, projdeme Františkovým životem takřka „*od kolébky do truhly*“. Největší důraz je však kladen na podkapitoly týkající se reflexe schlikovské domácnosti, pobytu na venkově, v Praze a Františkova působení v habsburské armádě v roce 1809, které přímo vychází ze záznamů v denících. Františkův obraz dokresluje pasáž věnovaná jeho životu po roce 1809, zaměřená především na armádu a jeho rodinný život. Poté následuje edice deníků. Vzhledem k častému uvádění zkratk v denících, které znesnadňují identifikaci osob, a špatné čitelnosti třetího deníku jsme upustili od záměru vytvoření rejstříku a nahradili jsme jej opoznámkováním edice.

Při psaní práce jsme vycházeli především z pramenné základny z rodového archivu Schliků uložené ve Státním oblastním archivu v Zámrsku, dále z fondů Státního okresního archivu v Jičíně, Vojenského historického archivu a Vojenského historického ústavu v Praze.

Otázkám souvisejícím s 19. stoletím, šlechtou a ego - dokumenty se v poslední době věnuje stále více historiků, přesto jde o první studii věnovanou deníkům mladého šlechtice na počátku 19. století. Z tohoto důvodu jsme, co se týká deníků, vycházeli i prací, které se týkaly raně novověké šlechty nebo druhé poloviny 19. století a

¹ Ač většina současné literatury zmiňuje rodové jméno v psané podobě „Šlik“, v této práci se, pokud nejde o citaci literatury či pramene, uvádí „Schlik“. Tuto podobu užívají členové rodu dodnes.

mužských deníků.² Hojně citujeme především Petra Maťu.³ Bez povšimnutí nezůstaly ani ženské deníky, kterým se věnuje Milena Lenderová a Pavla Janáčková.⁴

Jako podklad pro interpretaci výsledků výzkumu jsme použili práce, které se obecně věnují každodennosti v 19. století.⁵ K pochopení postoje aristokracie v českých zemích ve sledovaném období nám posloužily práce například Jiřího Matějčka⁶ a Radmily Švaříčkové – Slabákové⁷ a poznatky o schlikovských poměrech jsme doplnili o závěry výzkumu Mileny Lenderové, Jany Sekyrové, Lucie Miklovičové a dalších.⁸

Při zasazování Františkových zápisků z roku 1809 do kontextu vojenských dějin jsme vycházeli z prací věnovaných napoleonským válkám nebo jejich dílčím etapám a vojenství 19. století.⁹ Výraznou převahu zde mají Jiří Kovařík a Tomáš Dostál.¹⁰

² Například BŮŽEK, Václav et al. *Věk urozených: Šlechta v českých zemích na prahu novověku*. Praha a Litomyšl, 2002. ISBN 80-7185-417-4. BEZECNÝ, Zdeněk. *Příliš uzavřená společnost: Orličtí Schwarzenbergové a šlechtická společnost v Čechách v druhé polovině 19. a na počátku 20. století*. České Budějovice, 2005. ISBN 80-7040-698-4. JIRÁNEK, Tomáš. Emanuel Salomon z Friedbergu – Mírohořský a jeho Paměti z mého žití. In *Theatrum historiae* 3, Pardubice, 2008. s. 161 – 199. ISBN 978-80-7395-139-9.

³ MAŤA, Petr. Nejstarší české a moravské deníky. In *Folia Historica Bohemica* 18. Praha, 1997. s. 99 – 120. ISBN 80-85268-56-6. MAŤA, Petr. Tagebücher. In PAUSER, Josef – SCHEUTZ, Martin – WINKELBAUER, Thomas (Edd.). *Quellenkunde der Habsburgermonarchie (16. – 18. Jahrhundert)*. Oldenbourg, Verlag, Wien, München, 2004, s. 767 – 780. ISBN 3-7029-0477-8.

⁴ LENDEROVÁ, Milena. *A ptáš se, knížko má ...: Ženské deníky 19. století*. Praha, 2008. ISBN 978-80-7254-956-6. LENDEROVÁ, Milena. Ženské deníky jako pramen k poznání mentality elit. In *Studie k sociálním dějinám* 3(10). Praha, 1999. s. 39 – 54. ISBN 80-86224-00-7. JANÁČKOVÁ, Pavla. *Deníky Jany Marie Harbuval-Chamaré*. Bakalářská práce - Univerzita Pardubice, 2008.

⁵ Například LENDEROVÁ, Milena – JIRÁNEK, Tomáš – MACKOVÁ, Marie. *Z dějin české každodennosti*. Praha, 2009. ISBN 978-80-246-1683-4. LENDEROVÁ, Milena – JIRÁNEK, Tomáš – MACKOVÁ, Marie. *Dějiny každodennosti „dlouhého“ 19. století I. díl: Dějiny hmotné kultury*. Pardubice, 2001. ISBN 80-7194-414-9. LENDEROVÁ, Milena – MACKOVÁ, Marie – BEZECNÝ, Zdeněk - JIRÁNEK, Tomáš. *Dějiny každodennosti „dlouhého“ 19. století II. díl: Život všední a sváteční*. Pardubice, 2005. ISBN 80-7194-756-3.

⁶ MATĚJČEK, Jiří. Šlechta v 19. století. In *Slezský sborník* 4, ročník 98. s. 291. Opava, 2000. s. 279 – 299. ISSN 0037-6833.

⁷ ŠVAŘÍČKOVÁ – SLABÁKOVÁ, Radmila. *Rodinné strategie šlechty: Mensdorffové – Pouilly v 19. století*. Praha, 2007. ISBN 978-80-7203-859-6.

⁸ LENDEROVÁ, Milena. Eliška hraběnka Schliková. In *Listy starohradské kroniky XXV*, březen 2002, č. 1, s. 7. LENDEROVÁ, Milena. Tabule v paláci Schliků - dny sváteční i postní: Rukopisná kuchařka Filipiny Schlikové. In BUDÍK, Tomáš – FÁREK, Martin (edd.). *Náboženství a jídlo*. Pardubice, 2005. s. 98- 99. ISBN 80-7194-800-4. LENDEROVÁ, Milena. Všední a sváteční tabule v paláci Schliků: Rukopisná kuchařka Filipiny Schlikové. In FEJTOVÁ, Olga – LEDVINKA, Václav – PEŠEK, Jiří. *Dobrou chuť, velkoměsto. Documenta Pragensia XXV*. Praha, 2007. s. 281 - 293. ISBN 978-80-86852-16-4. ISSN 0231-7443. SEKYROVÁ, Jana. *Eliška Šliková: Život neprovdané hraběnky v první polovině 19. století*. České Budějovice, 2006. MIKLOVIČOVÁ, Lucie. *Edice vybraných kuchařských receptů Filipiny Schlikové z let 1790 – 1843*. Bakalářská práce - Univerzita Pardubice, 2009.

⁹ Kol. autorů. *Pod císařským praporem. Historie habsburské armády 1526 – 1918*. Praha, 2003. ISBN 80-902745-5-2. BROFT, Miroslav et al. *Vojenské dějiny Československa II (1526-1918)*. Praha, 1986. ISBN 28-005-86.

¹⁰ Stěžejní byla především díla: KOVAŘÍK, Jiří. *Napoleonova tažení II: Nejistá vítězství*. Třebíč, 2003. s. 557. ISBN 80-7268-271-7. DOSTÁL, Tomáš. *Poslední vítězné tažení císaře Napoleona: Francouzsko – rakouská válka v roce 1809*. České Budějovice, 2008. ISBN 978-80-86829-34-0.

Obraz Františka Jindřicha Schlika dovršily medailonky a nekrology, které byly publikovány v 19. století.¹¹

Další použitá literatura a prameny jsou vyjmenovány na konci této práce v seznamu literatury a pramenů. V příloze čtenář nalezne obrazový materiál k danému tématu z archivu autorky.

¹¹ SCHWEIGERD, C. A. *Oesterreich's Helden und Heerführer*. Band 3. Wien, 1854. s. 1415 - 1421. STRACK, Joseph. *Die Generale der österreichischen Armee*. Wien, 1850. s. 130 - 139. *Allgemeine Deutsche Biographie*. Bd. 31. Leipzig 1890. s. 492 - 495. WEINGÄRTNER, Karl. *Heldenbuch*. Teschen 1882. s. 179. *Bohemia* Nr. 66. 18. März 1862. 35. Jahrgang. s. 635 - 636. *Preßburger Zeitung* Nr. 218. 22. September 1849. Beilage zu Nr. 218 der Preßburger Zeitung – Beuilleton.

II. Dějiny rodu Schliků do roku 1791

První písemná zmínka o rodu Schliků pochází z roku 1394.¹² Jméno Schlik je uváděno v městských knihách v Chebu.¹³ Za zakladatele rodu je všeobecně považován Kašpar Schlik¹⁴ († 1449). Jeho matka Konstancie údajně pocházela z rodu hrabat z Colalta a byla dcerou trebizánského markraběte Rolanda, ale tato informace není podložena, stejně jako Kašparova studia v Boloni, kde měl získat titul doktora práv.¹⁵ Roku 1416 vstoupil Kašpar Schlik jako písař do služeb krále Zikmunda. Téhož roku byl Schlikovi potvrzen a doplněn rodový znak. Kašpar doprovázel panovníka na jeho cestách, v jeho službách se osvědčil a získal královu důvěru. Byl povýšen na Zikmundova sekretáře a v roce 1422 do panského stavu.¹⁶ V roce 1431 získal za svou oddanost a zásluhy hrad Bassano a později byl povýšen na „hraběte z Bassana“. Kašpar byl zajímavou osobností, dokonce si dopisoval s budoucím papežem Eneášem Sylviem Piccolominim.¹⁷ Spravoval Chebsko a dědičně získal panství Falknov (Sokolov). Poté, co se Zikmund v roce 1433 stal císařem, jmenoval Kašpara Schlika nejvyšším říšským kancléřem. Kašpar využil svého postavení a čile obchodoval s nabytým majetkem. Jeho statky se nacházely na Chebsku, Loketsku, Porýní, Alsasku a jinde. Po smrti císaře Zikmunda dále setrval ve funkci kancléře, ale na přelomu let 1447 a 1448 byl obviněn kvůli dopisům, jež měl údajně psát Matyášovi do Uher, ze zrady a následně odvolán z funkce.¹⁸ Kolik měl Kašpar Schlik manželek, nevíme. Je doložena pouze jedna – Anežka, dcera Konráda III. (Bílého), s níž uzavřel Kašpar Schlik sňatek již jako muž v letech a to v roce 1437. Nejasné je i to, zda měl děti a pokud ano, tak kolik.¹⁹ Po Kašparově smrti v červnu 1449, zůstalo pouze potomstvo jeho bratra Matouše.²⁰ Matouš měl tři syny, kteří si zděděný majetek rozdělili a založili tak tři větve rodu Schliků. Mikuláš založil falknovskou, Jeroným loketskou a Kašpar ostrovskou větev.

¹² MAŠEK, Petr. *Modrá krev*. Praha, 2003. s. 248. ISBN 80-204-1049-X.

¹³ Původ rodu není dosud vyjasněn. Dle Otakara Vinaře pochází rod Schliků z Voigtlandu, kde na konci 14. století žili bratři Mikuláš a Jindřich Schlikové. Mladší Jindřich odešel do Chebu a stal se zakladatelem české větve Schliků. VINAŘ, Otakar. *Pět století Šliků*. Praha, 1998. s. 121. ISBN 80-902448-4-X.

¹⁴ Kašparův původ i vzdělání bylo pravděpodobně dodatečně vylepšeno.

¹⁵ VINAŘ, O. *Pět století*, s. 122. Informace o tom, že Konstancie byla Rolandovou dcerou se objevuje i v Zedlerově lexikonu, viz ZEDLER, Johann Heinrich. *Grosses vollständiges Universal – Lexicon aller Wissenschaften und Künste*, band 35, Halle – Leipzig 1740, sl. 164. Zdroj [cit. 2007-03-14] URL: < <http://www.zedler-lexikon.de/> >. V chebských knihách se ale její titul neuvádí a v zápisech o dlužích je zmínka, že její otec bydlel v Chebu. Z toho lze učinit závěr, že byl nejspíš chebským měšťanem.

¹⁶ *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 24. díl. Praha, 1904, s. 674.

¹⁷ MAŠEK, P. *Modrá krev*, s. 248.

¹⁸ SCHLIKOVÁ, Rita. Rod Schliků, In *Mladějovský zpravodaj* 14, 2000, s. 8.

¹⁹ Palacký uvádí syna Zikmunda a dceru Konstancii. Viz SCHLIKOVÁ, R. *Rod*, s. 8.

²⁰ Kašpar měl bratry Jindřicha, Mikuláše, Františka a Matouše (uváděný jako Mates). Viz *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 24. díl, s. 674.

Zakladatel ostrovske větve Kašpar měl pět synů – Burjana, Štěpána, Jeronýma, Jindřicha a Lorence.²¹ Díky ražbě mincí a čilé hospodářské činnosti rod bohatl, což Ferdinand I. nelibě nesl, a proto jim právo ražby mincí odejmul. Po tomto Ferdinandově zásahu se Schlikové dali cestou odboje proti králi a přešli k luteránství.

Schlikovský rod často stál v opozici proti králi. Například Jeroným Schlik z ostrovske větve se v roce 1545 provinil spolu s bratrem Lorencem proti králi Ferdinandovi I. a byl vsazen do Bílé věže. Poté za šmalkaldské války pustil na své panství Loket Sasy, a za to již byl roku 1547 odsouzen k ztrátě Loketska a ostatní statky mu byly přeměněny v léna. Jeroným zemřel roku 1551. Měl čtyři syny, ale jen dva z nich - Šebastián a Jáchym - měli mužské potomky. Šebastiánův starší syn Jeroným se stal nejvyšším štolbou a lovčím v Braniborsku a zemřel bez dědiců. Mladší Kašpar padl roku 1588 jako svobodný v Polsku. Jáchym byl v letech 1555 -1571 hejtmanem německých lén Koruny české. Měl tři syny, z nichž jen Julius měl jediného syna Jáchyma Ondřeje Schlika. Patrně „nejslavnější“ osobností přínaležející do rodiny Schliků je právě Jáchym Ondřej Schlik, hrabě z Passounu a Holiče (1569 – 1621), který byl 21. června 1621 na Staroměstském náměstí pro zradu císaře Ferdinanda II. popraven.

Jindřich Schlik, syn zakladatele ostrovske větve Kašpara, měl s manželkou dva pokračovatele rodu – Kašpara a Jindřicha. Jindřich pak měl s manželkou Kateřinou z Gleichen dva syny a šest dcer. Jedním z jeho potomků byl i Jiří Arnošt, který měl syna, jenž nesl jméno svého děda i praděda- Jindřich.²²

Jindřich Schlik byl prvním Schlikem vyskytujícím se na panství jižně od Jičína. Pocházel z ostrovske větve rodu, která nakonec zůstala jediná z kdysi tak hojně rozvětveného rodu. Narodil se v posledním desetiletí 16. století. Byl synem Jiřího Arnošta Schlika a Sidonie Colonnové z Felsu.²³ Velmi mlád se dal na vojenskou dráhu. Již v 17 letech válčil v Uhrách, a to v císařských službách. Za dobu svého působení bojoval po celé Evropě, například ve Španělsku, v Holandsku a v Německu. V době stavovského povstání, kde stál právě na straně stavů, vedl Jindřich pluk žoldnéřů vyzbrojený Moravany a 13. listopadu 1618 porazil u Nových Dvorů císařského generála Dampierra, pak úspěšně pronikl do Rakouska, ale po porážce stavovského vojska u Záblatí se musel vrátit do Čech. Nakonec statečně bojoval se svými vojáky

²¹ Tamtéž, s. 674.

²² *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD – ROM* 24. díl, s. 678.

²³ ZEDLER, J. H., *Grosses vollständiges Universal – Lexicon*, sl. 175.

8. listopadu 1620 v bělohorské bitvě, kde byl však zajat. V zajetí přestoupil na katolickou víru, následně byl propuštěn a stal se plukovníkem císařského vojska.

V císařských službách se několikrát vyznamenal, a byl za to náležitě odměněn. Roku 1623 se stal generálním zbrojmistrem, 1627 polním maršálkem a 1632 prezidentem dvorské válečné rady. Ve dvacátých letech bojoval v Uhrách, ve Slezsku, pod velením Albrechta z Valdštejna s Dány u Desavy. Dařilo se mu i v bitvách v severním Německu v roce 1627. Za odměnu mu císař potvrdil řadu starých privilegií a to včetně práva razit mince.

V roce 1623 pojal Jindřich za manželku Annu Marii Alžbětu ze Salmu, poprvé provdanou Lobkovicovou. Zplodili spolu dvě děti – syna Františka Arnošta a dceru Annu.

Jindřichova cesta na panství nedaleko Jičína byla složitá a plně spojená s jeho vojenskou dráhou. Hrabě Schlik se totiž podílel na dělení valdštejnského vévodství frýdlantského.²⁴ V lednu 1635 získal do zástavy a 29. června 1637 zakoupil od císaře Ferdinanda III. panství Veliš, Vokšice a Staré Hradý. Císař mu dlužil za „zadrženou službu vojenskou“ 363 000 zlatých.²⁵ Krajina v okolí Jičína se mu zalíbila, proto 21. května 1638, vyměnil své moravské panství Ivanovice se Zikmundem Ludvíkem z Dietrichsteinu za Kopidlno. Po této transakci zahájil přestavbu a rekonstrukci zámku v Kopidlně, kde rod počal sídlit.

Jindřich hrabě Schlik zemřel 5. ledna 1650²⁶ a byl pohřben v Praze na Strahově, kde již byla pochována jeho dcera Anna, která zemřela 9. května 1636, a jeho manželka Anna Marie, jež zemřela 15. října 1647. Jindřich po sobě zanechal syna Františka Arnošta.

František Arnošt Schlik chtěl už v raném věku zasvětit svůj život Bohu a vstoupit do kartuziánského kláštera.²⁷ Jelikož byl jediným synem Jindřicha Schlika a také se mu znelíbil život v noviciátu, upustil od svého záměru a navrátil se do světského života. František Arnošt se uplatnil u dvora a získal řadu funkcí v politickém životě – od roku 1652 byl říšským dvorním radou a 1654 pak nejvyšším zemským správcem. František Arnošt byl zdatný hospodář. Rozšířil své statky o

²⁴ BÍLEK, Karol. Jindřich hrabě Schlik, In *Listy starohradské kroniky XXIII*, č. 1, 2000, s. 6. ISSN 1210-6194.

²⁵ Částka 363 tisíc zlatých za „zadrženou službu vojenskou“ u císaře je vyčíslena při koupi Veliše a Starých Hradů. Viz VINAŘ, O. *Pět století*, s. 158.

²⁶ PÍSKAČ, František. *Dějiny hradu a panství Šlikovského*. Jičín, 1898, s. 55.

²⁷ FIALA, Martin – HRDLIČKA, Jakub. Šlikové, hrabata z Passaunu a Haliče, In *Listy starohradské kroniky XI*, č. 2, 1988, s. 48. ISSN 1210-6194.

Bartoušov, zemanský statek Stará Veliš, Staré Místo, Horní a Dolní Lochov. Navíc obdržel souhlas císaře Leopolda I. k vytvoření schlikovského fideikomisu, které tvořila panství Staré Hrady, Veliš a Kopidlno. V roce 1660 dal postavit zámek ve Vokšicích. Za svůj život měl dvě manželky. První žena Marie Markéta Ungádová z Weissenwolffu (+ 1661) mu dala syna Františka Josefa a druhá manželka Helena svobodná paní Traudisch mu povila syna Leopolda Antonína. František Arnošt zemřel v roce 1675. Jeho pokračovatelem se stal František Josef Schlik, narozený 19. června 1656.²⁸

Správy panství se František Josef ujal okolo roku 1680. Stejně jako jeho otec, zastával ve svém životě několik veřejných funkcí. Během života mu náležel titul dvorského komorního rady, viceprezidenta České dvorské komory, místodržícího, přisedícího zemského soudu a tajného rady.²⁹

Známý je jeho spor o dědictví s bratrem Leopoldem Antonínem.³⁰ Panství po zemřelém Františku Arnoštovi měl dle práva dědit nejstarší syn – František Josef a mladší syn Leopold Antonín měl obdržet každoročně 3 000 zlatých. Mladší bratr Leopold Antonín byl však značně nespokojen s roční gáží a proto požadoval část panství. Vše skončilo u soudu, který po několika letech soudních při rozhodl koncem roku 1685 ve prospěch mladšího z bratrů - Leopolda. Panství bylo rozděleno na čtyři díly: Veliš, Bartoušov, Staré Hrady a Kopidlno. Staré Hrady a Kopidlno měly zůstat fideikomisem a ostatní dva statky (Veliš a Bartoušov) aloidními, z nichž si měl Leopold zvolit svůj díl. Vybral si Veliš. Když roku 1688 Leopold chtěl prodat panství Veliš, využil František Josef svého předkupního práva, které si vymínil, a Veliš koupil. Panství Veliš tak bylo znovu připojeno k Bartoušovu, Starým Hradům a Kopidlnu.

František Josef byl dvakrát ženatý. První jeho ženou byla Silvie Kateřina Kinská, se kterou se oženil v roce 1684.³¹ Silvie však již roku 1713 umírá a on se zakrátko, v roce 1716 žení znovu. Druhou ženou se mu stala Anna Josefa Krakovská z Kolovrat (+1771), která ho přežila o 31 let. Ani z jednoho manželství se nenarodilo vytoužené dítě a pokračovatel rodu.

²⁸ DVOŘÁK, Max. *Stručný nástin dějin panství a hraběcího rodu šlikovského*. Jičín 1895, s. 39.

²⁹ FIALA, M. – HRDLIČKA, J. *Šlikové*, s. 48.

³⁰ Leopold Antonín byl mladším bratrem Františka Josefa. Narodil se z manželství Františka Arnošta Schlika a jeho druhé ženy Heleny svobodné paní Traudisch 20. ledna 1663. Život zasvětil kariéře vojáka a diplomata. Zemřel 10. 4. 1723 ve Vídni a je pohřben v katedrále sv. Víta v Praze. Barokní náhrobek mu navrhl J. E. Fischer z Erlachu a realizoval jej F. A. Kaňka spolu s dílnou Matyáše Brauna. Viz VINAŘ, O. *Pět století*, s. 158.

³¹ PÍSKAČ, F. *Dějiny hrady*, s. 66.

František Josef Schlik byl zdatný hospodář a zároveň čilý stavebník, který financoval výstavbu několika kaplí, kostelů a zámku na svých panstvích, a které jsou citelně zasazeny do krajiny a tvoří krajinou kompozici dnes známou pod označením Mariánská zahrada.³² Na jeho panství působili architekti - Jean Baptiste Mathey, Philipp Spannbrucker či Giuseppe Gilmetti. Sídlo rodu se přesunulo do zámku v Jičíněvsi.

František Josef hrabě Schlik se dožil poměrně vysokého věku 84 let, zemřel 4. prosince 1740. Z jeho dvou manželství nevzešel žádný potomek, jak již bylo řečeno, tudíž světenecká panství zdědil jeho synovec František Jindřich a statky zpupné³³ jeho druhá manželka Anna Josefa roz. Krakovská z Kolovrat. Anna Josefa mohla zpupné statky držet pouze za předpokladu, že se již neprovdá. Pokud by se vdala, zdědil by tento majetek nejbližší příbuzný a tím byl Ferdinand Bonaventura hrabě Ugad Weissenwolffu.³⁴ Již po převzetí statků Annou Josefou ale vznesl požadavek na zpupné statky František Jindřich, syn Leopolda Antonína a dědic fideikomisu.³⁵ Závěť se stala důvodem sporů, které byly vyřešeny až v červnu 1745 porovnáním císařovny Marie Terezie ve prospěch Anny Josefy.

Po skonu Anny Josefy, výrazné mecenášky umění a velmi zbožné ženy,³⁶ v roce 1771 dědí její majetek Quido Ungad z Weissenwolffu, který jej brzy postoupil své sestře Elišce Estrhazy z Galanthy.³⁷ Eliška podržela velišské panství až do své smrti

³² Jedná se o kaple sv. Anny, Loretu, N. Trojici, Andělíčka, kostely v Chyjicích, Kopidlně, Vrščích, Boží hrob v Drahorazi, zámek v Jičíněvsi, sýpky ve Střevači a ve Vokšicích. Od roku 2004 funguje i sdružení obcí pod názvem Mariánská zahrada, jehož cílem je zviditelnění a oprava poškozených objektů.

³³ Jednalo se o statky Bartoušov, Jičíněves, Vokšice, Drštěkryje, Hostinný, Samšina, Chyjice, Vršce, Nový Zámek, Čakovice na Kouřimsku, Horní Újezd na Berounsku a Horek, jež zdědil František Josef po své první manželce Silvii Kateřině roz. Kinské, viz DVOŘÁK, M. *Stručný nástin*, s. 42.

³⁴ Tamtéž, s. 42.

³⁵ Jako důkazný materiál předložil František Jindřich strýcovu závěť, resp. její část, kde se píše: „*In Betreff der Fideikomissgüter, weil zu ihnen meinem vielgeliebten Herrn Vetter, Grafen Franz Heinrich von Schlick, nach dem Majoratsinstrumente das Succesionsrecht gebührt, hat es dabey sein völiges Bewenden, und zwar auf die Art und Weise, wie ich dieselben nach dem zeilichen nintritt meines sel. Hern Vaters Franz Ernest von Schlik durch Testament und cum beneficio legis et inventarii überkommen.*“ Právě tato pasáž, kde se říká (volně přeloženo), že fideikomisní statky, k nimž milovanému příbuznému hraběti Františku Jindřichu Schlikovi náleží právo dle majorátních listin, musí zůstat ve stavu, ve kterém je převzal František Josef po časně smrti svého otce Františka Arnošta Schlika, se stala podnětem k vedení sporu s Annou Josefou Schlikovou. (Tuto část závěti Františka Josefa uvádí kopidlnský farář František Alois Vacek ve svém článku o dějinách rodu, viz VACEK, František Alois. *Die Dynasten auf Velisch: Archiv für Geschichte, Statistik, Theratur und Kunst. In Hormayr* 4. 7. – 6. 7. 1827. s. 444.) Právě tato pasáž, kde se říká (volně přeloženo), že fideikomisní statky, k nimž milovanému příbuznému hraběti Františku Jindřichu Schlikovi náleží právo dle majorátních listin, musí zůstat ve stavu, ve kterém je převzal František Josef po časně smrti svého otce Františka Arnošta Schlika, se stala podnětem k vedení sporu s Annou Josefou Schlikovou.

³⁶ V roce 1755 dala vystavět kostel sv. Václava ve Veliši, 1756 kostel Povýšení svatého Kříže v Ostružně a 1760 kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Slatinách. Viz PÍSKAČ, F. *Dějiny hradu*, s. 69.

³⁷ DVOŘÁK, M. *Stručný nástin*, s. 42.

v roce 1790. Po jejím skonu jej získal Antonín z Esterhazy,³⁸ který ho již následujícího roku prodal Josefu Schlikovi, jehož otcem byl poslední Schlik, který razil mince - Leopold Jindřich, a tímto krokem byla schlikovská panství znovu sjednocena.

³⁸ PÍSKAČ, F. *Dějiny hradu*, s. 69.

III. Deníky

Jedním z témat historikovy práce může být lidská, resp. historická, paměť. Lidskou paměť je nutné brát jako neustále se vyvíjející a živoucí.³⁹ Oproti tomu historie je pouhým pokusem o rekonstrukci světa, který již neexistuje, je to tzv. „obraz minulosti“. Co se týká pojmu „historická paměť“, je dnes vykládána jako paměť sociální, paměť, jež je svébytným historickým zdrojem, který musí být podroben kritice.⁴⁰ A jedním z možných nosičů paměti je i deník.

Deníky řadíme mezi tzv. ego-dokumenty, prameny osobní povahy. Milena Lenderová vysvětluje pojem osobní deník jako text psaný vlastní rukou pro potřebu apotechu pisatele, který se skládá z časově určitelných částí a obsahuje události ze života pisatele, ať už veřejného či především soukromého života.⁴¹ Deník tak vykazuje několik charakterických znaků: „*píše se (většinou) ze dne na den, z týdne na týden (časový odstup mezi jednotlivými zápisy může být i delší), obsah záznamů je (většinou) dán subjektivními prožitky, autor se (většinou, či alespoň na první pohled) obrací sám k sobě, text není (většinou) určen ke zveřejnění, deník (většinou) zahrnuje delší časové období*“.⁴² Petr Maťa chápe pojem deník jako: „*relativně pravidelné soukromé poznámky o každodenním životě a společenském denní převážně retrospektivního charakteru psané s nevelkým časovým odstupem*“.⁴³ Obdobně definují deník autoři Encyklopedie literárních žánrů, pro které jsou deníky: „*chronologicky řazené zpravidla datované osobní záznamy, pořizované v krátkých časových intervalech a bez časového odstupu*“.⁴⁴

Počátky deníků jsou kladeny do souvislosti se záznamy perských vladařů, kronikářů a s autobiografiemi politiků císařského Říma.⁴⁵ Ovšem ta forma textu, kterou dnes označujeme deníkem, se objevuje až v 15. století.⁴⁶ V českých zemích se vyskytují

³⁹ SLABÁKOVÁ, Radmila. Osobní deník – zdroj nebo tvůrce paměti? In *Scientific Papers of the University of Pardubice. Faculty of Humanities. Series C. Supplement 9*. Pardubice, 2004. s. 41. ISBN 80-7194-650-8.

⁴⁰ FASORA, Lukáš – HANUŠ, Jiří – MALÍŘ, Jiří. Napoleonské války a historická paměť. In *Napoleonské války a historická paměť*. Brno, 2005. s. 10. ISBN 80-86488-23-3.

⁴¹ LENDEROVÁ, M. Ženské deníky, s. 39.

⁴² LENDEROVÁ, M. *A ptáš se*, s. 16.

⁴³ MAŤA, P. *Nejstarší*, s. 102.

⁴⁴ MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, 2004. s. 98. ISBN 80-7185-669-X.

⁴⁵ LENDEROVÁ, M. *A ptáš se*, s. 17.

⁴⁶ LENDEROVÁ, M. *Ženské deníky*, s. 39.

deníky od druhé poloviny 16. století.⁴⁷ Jedná se však výhradně o deníky psané muži. První ženské deníky jsou doloženy až k druhé polovině 18. století.⁴⁸

Podoba deníků urazila značnou cestu – po obsahové stránce od jednoduchého záznamu až po strukturovaný obsáhlý text, po formální stránce od listů papírů dodatečně podomácku sešitých či využití tištěných kalendářů až po účelově zakoupené bloky a od deníků psaných brkem a inkoustem až po deníky psané plnicím perem či propisovací tužku. Jiná byla také funkce deníků - v osvíceném 18. století, kdy šlo především o co nejuvěrohodnější popis událostí, a v 19. století, kdy došlo k posunu a deník začal plnit funkci, kterou si zachoval dodnes, pisatelé se v něm obrací sami k sobě, a deník se tak stává prostředkem k sebereflexi.⁴⁹ S čímž souvisí subjektivita deníků.⁵⁰ Autor zápisků se někdy uchyluje ke stereotypům, používá klišé a v některých případech vědomě zkresluje či vysloveně lže.⁵¹

Předpokladem k psaní deníků je především gramotnost a s tím související dostatečné vzdělání. Nejsou však jedinými. Bez psacích potřeb, času a prostoru pro psaní by nevznikl žádný deník. Neméně důležitým prvkem je samo odhodlání pisatele založit si deník a vytrvalost při jeho následném vedení. Nakonec pak zůstává schopnost převést své myšlenky či zážitky na papír a s tím spjatý dostatek podnětů a všeobecný rozhled, aby bylo o čem psát.

Na otázku, kdo si vedl deník, je poměrně jednoduchá odpověď. Až do přelomu 19. a 20. století, kdy došlo k jeho hojnému rozšíření, byl deník záležitostí šlechty a buržoazie.⁵² I proto je jazyková stránka těchto ego – dokumentů dosti pestrá.⁵³ Vedle nejstarších deníků, které jsou vedeny česky, latinsky či německy, se v 18. století objevují i francouzsky či španělsky vedené deníky. Století následující, kdy je po napoleonských válkách v českých zemích zřetelná frankofobie a deník se rozšiřuje i mezi měšťanstvo, je ve znamení německy psaných deníků, avšak ve druhé polovině 19. století přibývá i těch česky psaných. Deník si vedli jak muži tak ženy, většinou

⁴⁷ MAŤA, P. *Nejstarší*, s. 100.

⁴⁸ JANÁČKOVÁ, Pavla. *Deníky Jany Marie Harbuval-Chamaré*. Bakalářská práce - Univerzita Pardubice, 2008. s.13.

⁴⁹ LENDEROVÁ, Milena. Chvála deníků a dopisů. In LENDEROVÁ, Milena – KUBEŠ, Jiří (edd.). *Scientific Papers of the University of Pardubice. Faculty of Humanities. Series C. Supplement 9*. Pardubice, 2004. s. 23. ISBN 80-7194-650-8.

⁵⁰ K subjektivitě deníků WUTHENOW, Ralph – Rainer. *Europäische Tagebücher: Eigenart. Formen. Entwicklung*. Darmstadt, 1990. s. 60 – 61. ISBN 3-534-03127-X.

⁵¹ LENDEROVÁ, Milena - přednáška o denících v rámci předmětu Ego – dokumenty jako pramen na Katedře historických věd Univerzity Pardubice z 6. 10. 2008.

⁵² LENDEROVÁ, M. *Ženské deníky*, s. 40.

⁵³ MAŤA, P. *Nejstarší*, s. 108.

v období příchodu puberty.⁵⁴ Málokterý adolescent ve svém snažení vytrval. Dívky většinou končily s psaním deníku v době uzavření sňatku či narozením dítěte, i když jsou známy případy, kdy právě mateřství bylo spouštěcím mechanismem pro psaní deníku. Muži a především svobodné či bezdětné ženy tak bývali z pohledu vedení deníkových záznamů pečlivější a hlavně vytrvalejší než vdané dámy.⁵⁵

Impulsem pro založení deníku mohla být událost, která hýbala tehdejším světem, například válka⁵⁶ či korunovace panovníka, stejně jako událost týkající se soukromého života, především v souvislosti s přechodovým rituálem či cestováním.⁵⁷ Přechodovými rituály zde míníme narozeniny, biřmování, vstup do světa dospělých mužů – lovců, zasnuby, sňatek či narození dítěte. Obdobně mohl být oním spouštěcím mechanismem příchod nového roku, zahájení studia, cesta, napodobení vzoru nebo emoce, například láska, ať už šťastná či nikoliv. Deník mohl být terapeutickou pomůckou, výchovným prostředkem či sloužil autorovi k uspokojení touhy po písemném projevu a zachování myšlenek a zážitků.

Deníky dělíme pomocí vnitřní kritiky dle obsahu na osobní a cestovní⁵⁸ či osobní a neosobní.⁵⁹ Ovšem linie mezi osobními a cestovními deníky mnohdy splývá. Například mohl být deník založen u příležitosti zahraniční cesty jako cestovní, ale po návratu z ní pisatel u psaní zůstal, a z cestovního deníku je rázem osobní, respektive kombinace obou.⁶⁰

Pokud se týká témat, která se v denících vyskytují, je jich nepřeborné množství. Můžeme je zařadit do několika kategorií: počasí, itinerář, veřejná činnost, společenské styky, soukromý a rodinný život, finanční záležitosti a současné dění.⁶¹

⁵⁴ LENDEROVÁ, M. *Ženské deníky*, s. 40.

⁵⁵ LENDEROVÁ, M. *Ženské deníky*, s. 40.

⁵⁶ Příkladem může být deník Elišky Schlikové, který je omylem označený jako Válečný deník Fr. Šlika z napoleonských válek. SOA Zámorsk, RA Schliků, inv. č. 189, sign. III. 43, kart. 20, Válečný deník Fr. Šlika z napoleonských válek – 1809 – 1815, originál a opis.

⁵⁷ LENDEROVÁ, M. *A ptáš se*, s. 7.

⁵⁸ Táž - přednáška o denících v rámci předmětu Ego – dokumenty jako pramen na Katedře historických věd Univerzity Pardubice z 6. 10. 2008.

⁵⁹ MAŤA, P. *Tagebücher*, s. 773.

⁶⁰ Srov. LENDEROVÁ, M. *A ptáš se*, s. 48.

⁶¹ MAŤA, P. *Nejstarší*, s. 109 - 115.

IV. Osobnost Františka Josefa Jindřicha Schlika

IV. 1. *Františkovy deníky a jejich formální podoba*

František Jindřich Schlik je autorem celé řady písemností, ať už osobní či úřední povahy. Většina z nich je uložena ve Státním oblastním archivu v Zámrsku v Rodinném archivu Šliků. Ne jinak je tomu i s jeho deníky.⁶² Jsou známy tři osobní deníky z let 1803 až 1809. Celkem však byly čtyři. V pořadí první deník se, bohužel, nedochoval a není tak zachována kontinuita Františkova deníkového projevu.

První dva sešity z roku 1803 se dají označit za deníky s prvky tzv. Jagdbuch neboli honební knížky. Honební knížku dostával dospívající chlapec od svého otce, aby do ní mohl zaznamenávat své lovecké úspěchy i neúspěchy. Jsou to podomácku sešité listy, psané poměrně čitelným písmem, které postihují krátký časový úsek. Na listy druhého zápisníku František psal od 28. srpna do 30. září 1803. V pořadí třetí deník pak vznikl v rozmezí necelých dvou měsíců téhož roku, od 3. října do 17. listopadu 1803.

Poslední sledovaný deník je zcela odlišný. Nejen délkou, po kterou sloužil svému držiteli, ale i formou. Zápisky jsou psány do notesu zpravidla s větším časovým odstupem a jsou obsáhlejší. Je nadepsán 30. prosincem 1803, ale první zápis pochází až z Nového roku 1804. Byl veden nepravidelně až do 2. listopadu 1809. Zápisky pochází z roku 1804, 1805 a 1809. V letech 1806 až 1808 v době studií na univerzitě si František deník nevedl.

Za nosiče deníků si František zvolil, jak vyplývá z předchozího textu, jednak listy papíru, které byly pravděpodobně předem sešity,⁶³ a pak notes s tvrdými deskami. Vzhledem k datu nadepsanému v posledním deníku je možné, že tento notes byl vánočním dárkem. Své zápisky neměl předem promyšlené, vzhledem k velké frekvenci vpisků mezi řádky a škrty. V textu se tak objevují kaňky a místy je písmo rozpité. Na vině byl špatně seříznutý nebo psaním opotřeбенý brk.

František se mnohdy uchyluje ke stereotypnosti a strohosti zápisků. Často používá různých tvarů a časů slovesa „být“ a „jít“. Libuje si ve zkratkách, a to zejména v zápiscích z roku 1809, kde se například u osob omezuje na uvedení iniciál. Podle všeho nepočítal s případným čtenářem.

⁶² SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deníky hraběte Františka Šlika z let 1803 - 1809.

⁶³ Pro tuto doměňku hovoří to, že titulní strana je řádně nadepsána, ale poslední list není popsán a to u obou deníků z roku 1803. Viz SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deníky hraběte Františka Šlika z let 1803 - 1809.

Z jazykového hlediska se jedná deníky psané německy, ve kterých se občas vyskytují převzatá slova z francouzštiny. Výjimkou je opis dopisu od jeho milé, který je psán ve francouzštině. Ta používala, na rozdíl od němčiny, důsledně humanistické písmo, tzv. latinku. Německý text je pochopitelně psát kurentem. Velká písmena se František snaží dodržovat, ale ne příliš důsledně.

Způsob datace i forma zápisků se v průběhu psaní měnila. Co se týká data, většinou je uvedeno v levé části stránky a tvoří samostatný sloupec. V mnoha případech uvádí František pouze arabskou číslovku a zkratku názvu dne. Název měsíce uvádí pouze u prvního dne v měsíci. Stejně tak označení roku píše pouze se zápisem k 1. lednu. S Novým rokem začíná psát na nové stránce. V závěru posledního deníku vnořuje datum po stranách do již napsaného textu, což značně stěžuje přiřazení odpovídajícího data ke konkrétní události. Na základě tohoto zjištění docházíme k názoru, že většina zápisků z roku 1809, které reflektují Františkův pobyt u vojska a především postup habsburské armády, jsou psány s větším časovým odstupem. Také forma a sloh v průběhu let došla výrazné změny, od stručného výčtu se ke konci František pomalu dopracoval k rozvitým souvětím.

Proč si ale František začal psát deník? Vzhledem ke skutečnosti, že první deník není k dispozici a dochované deníky nejsou opatřeny žádným úvodem, nemůžeme na danou otázku relevantně odpovědět. Možná bylo psaní deníku povinností mladého aristokrata z důvodu výslovného přání rodičů, nebo bylo jejich vedení nařízeno vychovatelem v rámci zlepšování písemného vyjadřování. Možná šlo o Františkovu vlastní iniciativu. Pravděpodobnější se však zdá teorie, že deník byl původně založen jako tzv. honební kniha, s přihlédnutím k tomu, že dva deníky ze tří dochovaných jsou tématicky zaměřeny na lov. Založení „Jagdbuch“ můžeme chápat jako prvek přechodového rituálu, prostřednictvím této knihy se z chlapce stal dospělý muž.⁶⁴ František asi našel v psaní zálibu a s koncem podzimní lovecké sezóny začal zapisovat i jiné zážitky, tentokrát z pobytu v Praze. Honební knížka se tak transformovala do deníku.

⁶⁴ HLAVÁČKA, Milan. Dětství, dospívání a rodinná strategie v korespondenci dětí knížeti Jiřímu Kristiánu Lobkovicovi. In *Porta Bohemica* 2, 2003. s. 13. ISBN 80-86067-82-3.

IV. 2. Františkovy deníky a jejich obsah

Předchozí kapitolou jsme částečně odpověděli na otázku témat, která můžeme ve Františkových zápisnících nalézt. V první řadě je to právě reflexe trávení volného času a Františkových koníčků, včetně lovu, biliáru či divadla. Je nám umožněno nahlédnout do soukromí urozené rodiny na začátku 19. století. Na základě deníku lze do značné míry rekonstruovat cyklus šlechtického roku, zvyklosti a vztahy v rodině i mimo ní. Poslední stránky deníku roku 1809 plní popis vojenských střetnutí s Napoleonem, jednání o příměří a cesta do Dalmácie.

IV. 2. 1. Dětství a rodina

IV. 2. 1. 1. Narození pokračovatele rodu

František přišel na svět 23. května 1788 v Praze⁶⁵ nedlouho potom, co jeho matka přežila ztroskotání lodi.⁶⁶ Narodil se do rodiny Josefa Jindřicha Schlika (1751 – 1806)⁶⁷

⁶⁵ Přikláníme se k datu 23. května 1788, ačkoli v soudobé literatuře a medailoncích převažuje rok 1789. Zřejmě se jedná o chybu, která byla stále přejímána. Viz například MUNZAR, Zdeněk. František Jindřich hrabě Šlik. In *Historie a Vojenství 1/2009*. Praha, 2009. s. 94. ISSN 0018-2583. SCHWEIGERD, C. A. *Oesterreich's Helden*, s. 1415. STRACK, Joseph. *Die Generale der österreichischen Armee*. Wien, 1850. s. 130. *Allgemeine Deutsche Biographie*. Bd. 31. Leipzig 1890. s. 492. WEINGÄRTNER, K. *Heldenbuch*, s. 179. *Gothaisches genealogisches Taschenbuch der gräflichen Häuser auf das Jahr 1865*. Gotha. s. 777. *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM 22. díl*. Praha, 1904. s. 677. *Bohemia Nr. 66*. März 1862. 35. Jahrgang. s. 635. *Preßburger Zeitung Nr. 218*. 22. September 1849. Beilage zu Nr. 218 der *Preßburger Zeitung* – Beuillon. *Streffleur's Oesterreichische Militärische Zeitschrift* 2. Bd. Wien, 1862. s. 143. MERAVIGLIA CRIVELLI, Rudolf Johann Gf. *J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch : in einer neuen, vollständig geordneten und reich vermehrten Auflage mit heraldischen und historisch-genealogischen Erläuterungen: Der Böhmisches Adel*. Bd. 4, Abtheilung neunte. Brno, 2000. s. 168. ISBN 80-86347-04-4. WURZBACH, Constant von. *Bibliographisches Lexikon des Kaiserthums Österech*. Bd. 30, Leipzig 1875. s. 116.

Pouze několik zdrojů poznamenává rok 1788. Přikláníme se k tomuto datu vzhledem ke skutečnosti, že tento rok uvádí farní pamětnice a záznamy přepsané z matrik. Viz SOKA Jičín, Farní pamětnice Ostružno, s. 29. LENDEROVÁ, Milena. Dny všední a sváteční Filippiny Ludmily hraběnky Schlikové a Pauliny kněžny ze Schwarzenbergu. In LENDEROVÁ, Milena – BEZECNÝ, Zdeněk – KUBEŠ, Jiří (edd.). *Proměny elit v moderní době. Sborník k narozeninám docenta Roberta Saka*. České Budějovice, 2003. s. 115. ISBN 80-7040-575-9. SEKYROVÁ, J. *Eliška Šliková*, 14. PÍSKAČ, F. *Dějiny hradu*, s. 76.

⁶⁶ *Streffleur's Oesterreichische Militärische Zeitschrift* 2. Bd. Wien, 1862. s. 143. STRACK, J. *Die Generale*, s. 130. SCHWEIGERD, C. A. *Oesterreich's Helden*, s. 1415.

⁶⁷ Datum narození se v literatuře liší. Jsou dokonce tři možnosti – rok 1751, 1753 a 1754. Ottův slovník naučný, autoři Buben, Fiala a Hrdlička svorně uvádějí rok 1751. Rok 1753 zmiňuje jediná Siebmacherova erbovní kniha týkající se slezské šlechty od Blažka. Písač a Vacek píší, že Josef Jindřich zemřel ve věku 52 let v roce 1806, což odpovídá roku narození 1754. K tomuto datu se přiklání i Mašek, Meraviglia Crivelli (autor Siebmacherovy erbovní knihy věnované české šlechtě) a Wurzbach. Posledně jmenovaný udává jako datum narození 11. října 1754, ale také vnáší nejistotu do data úmrtí, jako jediný posunuje Josefovou smrt do roku 1807. Viz *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM 22. díl*, s. 677. BUBEN, Milan M. Hrabata Schlikové. In *Střední Evropa: Revue pro středoevropskou kulturu a politiku* 25. Praha, 1992. s. 103. ISSN 0862-691X. FIALA, M. – HRDLIČKA, J. *Šlikové*, s. 48. BLAŽEK, Konrad. *J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch : in einer neuen, vollständig geordneten und reich vermehrten Auflage mit heraldischen und historisch-genealogischen Erläuterungen: Der Adel von Oesterr. Schlesien*. Bd. 4, Abtheilung elfte. Brno, 2000. s. 74. ISBN 80-68347-05-2. PÍSKAČ, F. *Dějiny hradu*, s. 73. VACEK, F. A. *Die Dynasten*, s. 452. MAŠEK, P. *Modrá krev*, s. 250.

a Marie Filipiny Ludmily Schlikové, rozené Nostitz – Rieneck (1762 – 1843)⁶⁸. Z toho manželství, které bylo uzavřeno 11. února 1782,⁶⁹ se dospělosti dožily tři děti – Antonie Josefa (1783 – 1830), František Jindřich (1788 – 1862) a Elisa (1792 – 1855).

V této době se pomalu proměňuje struktura rodiny.⁷⁰ Patriarchálně autoritářský model je doplněn postavou „nové matky“.⁷¹ Matka této doby se mnohem více věnuje dětem a jejich přímé výchově. Ženy se více sebevzdělávají, cestují, aktivně se věnují a podporují umění a charitu.

Otec Josef Jindřich Schlik se mohl chlubit několika tituly. Byl nejvyšším komorníkem království českého, od roku 1783 radou nad apelacemi a 1790 tajným radou. Působil jako vážený diplomat habsburského domu, od roku 1786 mimořádný a plnomocný vyslanec v Kodani a od roku 1788 také v Mohuči.⁷² Byl nejstarší ze šesti dětí, vzešlých ze svazku Leopolda Antona Schlika (1729 – 1770) a jeho ženy Marie Antonie, rozené hraběnky Frankenbergové (1729 – 1794).⁷³ Připisujeme mu zásluhu o znovusjednocení schlikovského panství, ke kterému došlo v roce 1792 koupí velišského panství, a také příkladnou péči o vzdělávání svých poddaných podporou stavby škol.⁷⁴

Po jeho boku stála a oporou mu byla vzdělaná manželka Filipina Ludmila rozená Nostitz - Rieneck. O jejích znalostech a schopnostech netřeba pochybovat. Už fakt, že

MERAVIGLIA CRIVELLI, Rudolf Johann Gf. *J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch : in einer neuen, vollständig geordneten und reich vermehrten Auflage mit heraldischen und historisch-genealogischen Erläuterungen: Der Böhmische Adel*, s. 168. WURZBACH, C. von. *Bibliographisches Lexikon*, s. 112.

⁶⁸ Lenderová uvedla celé datum Filipina narození - 13. dubna 1766 a Sekyrová - 14. dubna 1765. Viz LENDEROVÁ, M. *Dny všední*, s. 105. SEKYROVÁ, J. *Eliška Šliková*, s. 13. V ostatních pracech je většinou psán pouze rok úmrtí 1843. Viz *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 22. díl, s. 678. BUBEN, M. M. *Hrabata Schlikové*, s. 103. FIALA, M. – HRDLIČKA, J. *Šlikové*, s. 48.

⁶⁹ Rok 1782 uvádí Ottův slovník naučný, i Siebmacherova erbovní kniha, autorky Lenderová a Sekyrová, které dodávají přímo datum 11. února 1782. Viz MERAVIGLIA CRIVELLI, Rudolf Johann Gf. *J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch : in einer neuen, vollständig geordneten und reich vermehrten Auflage mit heraldischen und historisch-genealogischen Erläuterungen: Der Böhmische Adel*, s. 168. *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 22. díl, s. 678. LENDEROVÁ, Milena. Matka, dcera, vnučka (Filippina, Elisa, Tekla) – dny všední i sváteční tří dam schlikovského rodu. In *Z Českého ráje a Podkrkonoší 15. Semily*, 2002. s. 44. ISBN 80-86254-07-0. ISSN 1211-975X. LENDEROVÁ, M. *Dny všední*, s. 114. SEKYROVÁ, J. *Eliška Šliková*, s. 14.

⁷⁰ LENDEROVÁ, M. *Dny všední*, s. 104 – 105.

⁷¹ *Nouvelle mere* čili nová matka a její pojetí přináší ve svých dílech Rousseau. Viz LENDEROVÁ, M. *Dny všední*, s. 105.

⁷² BUBEN, M. M. *Hrabata Schlikové*, s. 103.

⁷³ BLAŽEK, Konrad. *J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch : in einer neuen, vollständig geordneten und reich vermehrten Auflage mit heraldischen und historisch-genealogischen Erläuterungen: Der Adel von Oesterr. Schlesien*. Bd. 4, Abtheilung elfte. Brno, 2000. s. 74. LENDEROVÁ, M. *Dny všední*, s. 114 - 115.

⁷⁴ PÍSKAČ, F. *Dějiny hradu*, s. 73.

přišla na svět do rodiny mecenáše a milovníka umění Františka Antonína hraběte Nostitze (1725 – 1794) a Alžběty, rozené Krakowské z Kolowrat, ovdovělé Liebsteinské z Kolowrat (1728 – 1815), je jistým předpokladem pro příkladné vzdělání.⁷⁵ U Nostitzů se scházeli myslitelé přelomu století a tvořili tak v malostranském paláci učený salon. Mezi doloženými vychovateli Filipiných bratrů jsou známí osvícenci Jaroslav Schaller, Josef Dobrovský a František Martin Pelcl, jenž je autorem příručky „*Handbuch zum Gebrauche der Jugend bei Erlehnung der deutsch, französich und böhmisch Sprache*“.⁷⁶ U Nostitzů hrálo důležitou roli i divadlo a literatura. Otec, v době, kdy dcera již byla provdána,⁷⁷ se zasloužil o otevření Nostitzova divadla, kde měla dcera předplacenou lóži až do konce života.⁷⁸ Filipina se pyšnila hodností palácové dámy rakouské císařovny, byla členkou Řádu hvězdného kříže a Mnichovského spolku umělců.⁷⁹

Filipina po smrti svého manžela v roce 1808 převzala za nezletilého Františka správu panství na základě povolení nejvyššího zemského soudu.⁸⁰ Oficiálně vedla správu do 5. června 1810, kdy panství převzal František.⁸¹ Ten se však obvykle zdržoval u armády, proto zřejmě Filipina v době jeho nepřítomnosti nadále dohlížela na chod panství. Navázala na odkaz svého manžela a dohlížela na řádnou výuku ve školách na svých panstvích, nechala vybudovat hospodářský dvůr u Mlýnce a zušlechtila park, který se rozprostírá okolo zámku v Jičíněvsi.⁸²

⁷⁵ LENDEROVÁ, M. *Dny všední*, s. 109.

⁷⁶ Je možné, že podle této příručky učila jak Filipina, tak i František.

⁷⁷ LENDEROVÁ, M. *Matka, dcera, vnučka*. s. 44.

⁷⁸ SOA Zámorsk, RA Schliků, inv. č. 263, sign. V. 16, kart. 28, Účetní kniha Filipiny Schlikové o vedení domácnosti v Praze.

⁷⁹ K hodnostem a členstvím: LENDEROVÁ, M. *Matka, dcera, vnučka*. s. 47. LENDEROVÁ, M. *Dny všední*, s. 110. PÍSKAČ, F. *Dějiny hradu*, s. 74.

⁸⁰ PÍSKAČ, F. *Dějiny hradu*, s. 71 – 72.

⁸¹ Tamtéž, s. 72. Tuto informaci potvrzuje i báseň složená k 50. výročí převzetí správy z roku 1860. Viz SOA Zámorsk, RA Schliků, inv. č. 304, sign. V.51/2, kart. 31, Báseň k 50ti letému výročí převzetí dominia hr.Fr.Šlikem, gen. jízdy 5.1.1860.

⁸² Zámek nechal vybudovat v roce 1715 – 1717 František Josef Schlik jako své nové sídlo. „*Zámek v Jičíněvsi je třípatrová čtvercová budova, která má čtyři obdobná průčelí, členěné pilastry a vrcholící štíty ve tvaru trojúhelníka. Severní a jižní stranu zdobí portálové vstupy. Roku 1730 byla na západní straně k zámku připojena barokní kaple sv. Antonína Paduánského. Jednolodní kaple obdélného půdorysu má pravouhelný presbytář na severní straně. Je sklenuta v pruskou klenbou na toskánských pilastrech. Projektanta zámku v Jičíněvsi, vystavěném Philippem Spannbruckerem, neznáme. Podle Jaroslava Wagnera to byl Jean Baptista Mathey. Autoři encyklopedie Hradů, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku se přiklání také k autorství Matheye, respektive návrh stavby dle nich vzešel z okruhu tohoto pražského stavitele francouzského původu. Zámek spolu s hospodářskými budovami tvoří uzavřený komplex a nachází se na vyvýšeném místě. Terén je na východě upraven pomocí dvou zdí do teras, vrchní zeď je opatřena balustrovým zábradlím. V době realizace stavby byl architekt Mathey již dvacet let po smrti. Mohlo se tak jednat o jeho starší návrh, který byl později upraven prováděcím*

Pokud se vrátíme do roku 1788, bylo narození syna důležitou událostí ve struktuře šlechtického roku. Pokračovatel rodu byl dychtivě očekáván. Porody byly sice běžnou událostí, s ohledem na počty narozených dětí, ale ve šlechtické rodině tomu bylo trochu jinak. Po porodu podstoupilo děťátko první koupel, jež měla symbolickou podstatu, kdy tělo a duše byla zbavena dědičného hříchu. Hned po porodu se začaly chystat křtiny. Obvykle bylo děťátko pokřtěno do tří dnů po příchodu na svět. První syn Josefa a Filipiny Schlikových dostal při křtu jméno⁸³ Franz Anton Heinrich Johann Prokop Don Bosco Felix.⁸⁴

IV. 2. 1. 2. Výchova šlechtice 1. poloviny 19. století

O tom, jaké měl František dětství, mnoho nevíme, a o jeho výchově můžeme předložit několik hypotéz. Byl pravděpodobně vychováván jako řada jiných šlechtických chlapců na základě společenského úzu dané doby. Rodinná výchova začínala, stejně jako dnes, již od narození. V prvních rocích života rodiče dbali na zdravý tělesný vývoj dítěte, později se přidala i výchova rozumová a morální.⁸⁵ Starost o nejmenší děti v rodině byla v rukou nájemné kojné, později chůvy a pochopitelně i do jisté míry rodičů.

Již od raného novověku bylo jedním z atributů nobility chování a jednání.⁸⁶ Prostředkem k dosažení urozeného chování a jednání bylo vzdělání. Po skončení období označovaného jako *infantia*, někdy mezi třetím a šestým rokem věku,⁸⁷ přešla na přelomu 18. a 19. století část péče o aristokratického potomka z chůvy na domácího vychovatele, část zůstávala nadále v rukou rodinných příslušníků, hlavně rodičů, kteří potomkům předávali vzory v první řadě sociálního chování.⁸⁸ Privilegované vrstvy nadále využívaly možnosti domácího vzdělávání a to z několika důvodů. Prvním z nich

stavitelem Spannbruckerem.“ Viz ŠEDINOVÁ, Jitka. Komponovaná krajina Františka Josefa Schlika, In *Z Českého ráje a Podkrkonoší. Supplementum 13*, 2009. s. 309 – 312. (v tisku)

⁸³ Při výběru jména se rodiče nechali inspirovat především rodovými jmény, jmény svých předků. V rodině Schliků se hojně vykytuje jméno František, Josef a především Jindřich. Toto jméno může evokovat právě Jindřicha Schlika, který přivedl rod na Jičínsko, rozmnožil jeho majetek a vydobyl mu postavení ve společnosti.

⁸⁴ [cit. 2010-2-13]. URL: <<http://genealogy.euweb.cz/bohemia/schlick3.html>>

⁸⁵ LENDEROVÁ, Milena – RÝDL, Karel. *Radostné dětství?: Dítě v Čechách devatenáctého století*. Praha a Litomyšl, 2006. ISBN 80-7185-647-9.

⁸⁶ BŮŽEK, Václav et al. *Věk urozených: Šlechta v českých zemích na prahu novověku*. Praha a Litomyšl, 2002. s. 292. ISBN 80-7185-417-4.

⁸⁷ BEZECNÝ, Zdeněk. *Příliš uzavřená společnost: Orličtí Schwarzenbergové a šlechtická společnost v Čechách v druhé polovině 19. a na počátku 20. století*. České Budějovice, 2005. s. 82. ISBN 80-7040-698-4.

⁸⁸ MATĚJČEK, Jirí. Šlechta v 19. století. In *Slezský sborník* 4, ročník 98. s. 291. Opava, 2000. ISSN 0037-6833.

byla problematika kvality veřejné školy, kterou využívaly všechny vrstvy obyvatelstva, druhým pak obava z nakažlivých nemocí, které se v dětském kolektivu šířily, a nakonec ohled na staletou tradici domácího vzdělávání ve šlechtických rodinách.⁸⁹ Vychovatel či domácí pedagog, měšťanského původu, byl vždy pečlivě vybírán, a to většinou z řad studentů učitelství, kněží, učitelů či profesorů veřejných škol.⁹⁰ Kdo byl Františkovým vychovatelem, nevíme. Přesto můžeme uvést, že se mu dostalo kvalitního vzdělání, což dokládá i požadavek Františkova otce, který trval na dokončení synova právnického studia, jakožto přípravy pro diplomatickou kariéru, kterou pro něho určil.⁹¹ Výstupem domácího vzdělávání byly zkoušky. František skládal několik zkoušek.⁹² V roce 1804 prodělal zkoušku u Josefa Soffrieda Mikana 13. dubna a u Stanislava Vydry 1. května. Během srpna ho čekaly dokonce čtyři zkoušky. Bohužel, nepíše z čeho a kde byl zkoušen, ani jak dopadl. Zřejmě se jednalo o závěrečné zkoušky, obdobu dnešní maturitní zkoušky.

Obraz domácí výchovy na konci 18. století dokresluje pedagogická práce Franze Josepha Kinského,⁹³ která analyzuje teoretickou rovinu výchovy.⁹⁴ Autor ji nazval „*Erinnerung über einen wichtigen Gegenstand von einem Böhmen*“. Poprvé vyšla již v roce 1773 a byla určena především vychovatelům šlechtické mládeže. Pomocí přehledného a stručného výkladu nastiňuje v první části výchovu a obecné předpoklady pro ni, a ve druhé části se pak věnuje vyučování a konkrétním předmětům výuky. V příručce autor doporučuje, co nejširší rozsah vzdělání šlechtických dětí, ale zároveň klade největší důraz na utváření charakterových vlastností chovance. Cílem výchovy má být především samostatnost, schopnost přizpůsobit se situaci, odhadnout lidskou povahu a umět zacházet s penězi. Šlechtic by se měl vyučit nějakému řemeslu a další by měl znát alespoň v teoretické rovině.

⁸⁹ LENDEROVÁ, Milena – MACKOVÁ, Marie – BEZECNÝ, Zdeněk - JIRÁNEK, Tomáš. *Dějiny každodennosti „dlouhého“ 19. století II. díl: Život všední a sváteční*. Pardubice, 2005. s. 42. ISBN 80-7194-756-3.

⁹⁰ LENDEROVÁ, Milena – JIRÁNEK, Tomáš – MACKOVÁ, Marie. *Z dějin české každodennosti*. Praha, 2009. s. 200. ISBN 978-80-246-1683-4.

⁹¹ Informaci o otcově přání přináší téměř všechny medailonky věnované Františkově osobnosti, např. STRACK, J. *Die Generale*, s. 130. WEINGÄRTNER, K. *Heldenbuch*. s. 179 – 180. WURZBACH, C. von. *Bibliographisches Lexikon*, s. 117.

⁹² František se o zkouškách zmiňuje v první polovině roku 1804. Viz kapitola V. 3 Deník IV (30. 12. 1803 – 2. 11. 1809), s. 85 -87.

⁹³ Franz Joseph Kinský se narodil 6. 12. 1739 v Praze do rodiny Franze Ferdinanda von Kinského. Absolvoval pražskou univerzitu a poté byl zaměstnán u apelačního soudu v Praze. Roku 1759 se dobrovolně přidal k jezdeckému pluku habsburské armády a v armádě již zůstal. V roce 1768 podnikl na základě přání Marie Terezie studijní cestu po výchovných ústavech. Podle získaných informací provedl reformu vídeňské vojenské akademie. Akademii vedl až do své smrti v roce 1805. Viz PAVLATOVÁ, L. *Pravidla*, s. 59 nebo HANUŠ, J. *Národní museum a naše obrození I*, s. 91 - 92.

⁹⁴ PAVLATOVÁ, L. *Pravidla*, s. 59.

Kinský, duší i tělem voják, mimo jiné zreformoval vojenskou akademii v Novém Městě ve Vídni, kde byl roku 1778 jmenován místním ředitelem.⁹⁵ Jeho původní profese vojáka se za sedmileté války prostřednictvím výuky na kadetní škole, kterou u svého pluku zřídil, spojila s pedagogickou činností. Jeho postoj k vojenství se promítl i do jeho díla. Mladé šlechtice vidí raději na vojenském cvičišti než na tanečním parketu. Do kondice svěřence dostával za pomoci prosté stravy, otužování, lehkého a volného oděvu, tělesné práce, vydatného pohybu a procházek na zdravém vzduchu. A pro nastolení duševní rovnováhy nebo též utvoření morálních zásad vybízí k náboženskému učení. Díky němu se chovanci vštípí povinnost, soucit a úcta k bližním. Nabádá ke konání dobra z povinnosti, nikoli pro odměnu.

Co se týká předmětů, důraz klade Kinský na jazyky a jazykovou gramotnost. V tomto ohledu se přiklání k aktivní znalosti francouzštiny, angličtiny a italštiny. Vyžaduje pasivní znalost latiny a řečtiny s tím, že za samozřejmost považuje znalost německého jazyka. Zajímavé je, že za mateřský jazyk považuje češtinu, ačkoli to v praxi nebyvalo zvykem. Dále jsou pro něho neméně důležité matematika a geometrie, logika, fyzika, přírodní vědy, zeměpis spolu s dějepisem a filosofií. Věnuje se i všeobecnému přehledu, kterého lze docílit prostřednictvím literatury a cestování. Vychovatel má podporovat zálibu ve čtení tak, že svěřenci bude poskytovat dostatek knih, zpočátku hlavně zábavného žánru, aby čtení žáka zaujalo. Číst pak učí s tužkou v ruce, aby si čtenář mohl dělat poznámky. Zajímavý je Kinského názor na vhodné a nevhodné knihy. V určitém věku dítěte, kdy je již mentálně vyspělé, navrhuje poskytnout dítěti i „závadnou“ literaturu, aby si samo udělalo názor.⁹⁶ Poté, co se dítě naučí psát, se musí zdokonalovat v písemném projevu. Cestu Kinský spatřuje v samostatné tvůrčí činnosti, nikoliv v tak oblíbeném psaní dopisů podle vzoru.

Obdobně podporuje cvičení paměti a smyslů. Domácí pedagog musí žáka od začátku vést k výtvarnému umění a hudbě, aby se naučilo rozeznávat krásu. V kreslení a obkreslování ale vidí i praktické hledisko, třeba průpravu pro kresbu map, která je ve vojenském řemesle velmi potřebná. Autor odmítá memorování a dělení času na práci a zábavu. Vybízí vychovatele k zábavné formě podávání poznatků.

Pokud se týká věku a náročnosti látky, Kinský poznamenává, aby dítě jednotlivé předměty přibíralo postupně, jen jazyků se má učit několik najednou, již od pěti let.

⁹⁵ HANUŠ, J. *Národní museum a naše obrození I*, s. 92.

⁹⁶ PAVLATOVÁ, Ludmila. Dvojí pojednání o výchově šlechtické mládeže koncem 18. a počátkem 19. století: Franz Joseph Graf von Kinsky a Ignaz Wildner von Maithstein. In *Studie k sociálním dějinám 7.2*. Opava, Praha, Kutná Hora, 1997. s. 150. ISBN 80-86224-48-1.

S výukou čtení radí započít již v pěti letech, se psaním o dva roky později. Co se týká počtů, vybízí k nim taktéž v sedmi letech žáka. Postupně se přidává náročnější látka a až ve třinácti žák studuje vyšší matematiku. Ve výtvarné výchově by měl nejdřív svěřenec obkreslovat, a od osmi let se pak systematicky učit kreslit. Dějepis a geografii chápe Kinský jako jeden předmět a učil by ho od dvanácti let, od třinácti pak přidává fyziku, logiku a metafyziku. Chlapcům by neměli uniknout ani základy státní správy a práva, ale to až kolem osmnáctého roku.

Kinský v sobě nezapře vojáka nejen, pokud se věnuje tělesné výchově a otázce statečnosti či sebeovládání, ale také ve chvíli, kdy požaduje, aby se dítě učilo psát pravou i levou rukou a dokázalo se soustředit za jakékoli situace.

Vychovatel také dbá na uvedení žáka do správné společnosti a na výběr přátel šlechtického potomka. Součástí výuky jsou i společenské hry, tanec, šerm, jízda na koni a podobně.

Dobové nároky kladené na osobnost vychovatele byly značné. Aristokracie proto hledala vychovatele pomocí svých známých a přátel, tedy na doporučení.

Kinský se věnuje i této otázce, ale až v doplňujícím spise, který nazval „*Ueber die Hofmeister*“.⁹⁷ Pro Kinského je podstatné nejen vzdělání uchazeče, ale také jeho charakterové vlastnosti, především však schopnost navázat s dítětem pevný vztah a včas poznat negativní prvky chovancovi povahy, trpělivost, vlídnost a také zbožnost. Kladně hodnotí, pokud je dítě svěřeno vychovateli, co nejdříve, ale upozorňuje na tehdejší nešvar přijímat do vychovatelské pozice cizince, kteří se neumí orientovat ve zdejších poměrech a nemohou dítě vést k patriotismu.

Nakolik se Kinského příručka v praxi dodržovala, nelze s jistotou říci. Vzhledem k tomu, že jeho dílo bylo poměrně známé, vycházelo z praxe a k dispozici bylo již v roce 1773, je pravděpodobné, že se jí nechali inspirovat i Františkovi rodiče., třebaže ji katalog schlikovské knihovny neuvádí. Zato tam najdeme *De l' éducation des enfants*, překlad významného sensualisty Johna Locka a jiných.⁹⁸

Rekonstruovat kladný vztah ke vzdělání Františkových rodičů můžeme jednak na jejich snaze zlepšit vzdělávání svých poddaných, a v případě Filipiny i na jejím pohledu na studium vnoučat, o které se s láskou starala po smrti Františkovy první ženy v roce 1821.⁹⁹

⁹⁷ Tamtéž, s. 144.

⁹⁸ SOA Zámorsk, RA Schliků, inv. č. 399, kart. 40, Katalog knihovny hraběte Josefa Šlika.

⁹⁹ *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 22. díl, s. 678.

A jak byly tyto děti vychovávány? Na otázku můžeme odpovědět především díky písemné pozůstalosti Tekly Schlikové,¹⁰⁰ která se zachovala jako jediná.¹⁰¹ Děti byly vychovávány nejen pod dohledem vzdělané babičky Filipiny, ale i tety Elisy.¹⁰² Většinu času trávily na zámku v Kopidlně právě v jejich společnosti. Byla jim opatřena vychovatelka Anna Stehlíková z Čenkova a Trestátu, od roku 1823 i vychovatel student teologie Karel Alois Vinařický (1803 – 1869), náboženskou výchovu zajišťoval páter Jan Vacek¹⁰³ a do rodiny docházel i kopidlenský děkan František Alois Vacek.¹⁰⁴ Z Vinařického korespondence vyplývá, že se na zámku v Kopidlně žilo na tu dobu svobodně a neupjatě.

Jak dokládá písemná pozůstalost Tekly Schlikové, především dopisy otcí¹⁰⁵ a gramatická či slohová cvičení na různá témata,¹⁰⁶ děti se od raného dětství věnovaly němčině, jakožto svému prvnímu jazyku a později přibraly ještě francouzský jazyk.

Braly mimo jazyků i hodiny dějepisu a zeměpisu. V Teklině složce uložené ve Státním oblastním archivu v Zámrsku jsou její studijní poznámky svázané do sešitů.¹⁰⁷

¹⁰⁰ Viz SOA Zámrsk, RA Šliků, inv.č. 94, II. C.3., kart. 6, Studijní a osobní spisy hr. Tekly Šlikové 1833 – 1843.

¹⁰¹ Písemná pozůstalost z dětských let se v případě Albíny, Františky a Jindřicha nedochovala, vyjma dopisů otcí. Viz SOA Zámrsk, RA Šliků, inv.č. 561, XII. 9, kart. 78, Dopisy Tekly, Albíny, Franzisky a Jindřicha otcí Františku Šlikovi 1830 – 1837.

¹⁰² LENDEROVÁ, M. *Eliška hraběnka Schliková*., s. 7.

¹⁰³ SEKYROVÁ, J. *Eliška Šliková*, s. 58.

¹⁰⁴ Páter Vacek, o kterém děti píší ve svých dopisech byl František Alois Vacek zvaný Kopidlenský, jenž se narodil v Jablonném nad Orlicí v rodině kožešníka 12. května 1780. Po studiích na gymnáziu v Litomyšli a následně filozofii v Praze vstoupil dobrovolně roku 1801 do tělesného praporu arcivévod Karla. Tato cesta pro něj nebyla ta pravá a tak se dal raději na studium bohosloví. Roku 1806 byl Vacek vysvěcen na kněze. Ještě v srpnu téhož roku se dostává na faru v Kopidlně a působí zde jako kaplan. Za tři roky je jmenován farářem na faru na Samšíně, asi 20 kilometrů od Kopidlna, kde působí také jako školní dozorce v místní škole, za což je pochválen konzistoří i krajským úřadem. V roce 1813 se vrací jako farář do Kopidlna, kde působil celých 40 let. Byl vlastencem, církevním činitelem, učitelem i regionálním spisovatelem doby národního obrození. Věnoval svůj život péči o vzdělání a rozvoj dětí i dospělých. Byl horlivým knězem a výmluvným kazatelem. Vydal několik sbírek českých kázání a příležitostných duchovních řečí, například *Příležitostné duchovní řeči* či *Nové kázání postní*, překládal knihy a články jako například *Užitek vštěpení neb očkování neštovic kravských* či *Obráz dokonalého učitele*. Svůj význam mají i Vackovy dějepisné, rodopisné a místopisné práce, z nichž některé jsou dnes již překonány. Jeho pozornosti z hlediska historie neunikl Albrecht z Valdštejna, Josef Štěpán z Kopidlna – dvorní klavírní mistr či historie hradů Bradlec, Kumburk, farní školy v Kopidlně, kostela v Drahorazích anebo události v Jičíně v době třicetileté války v letech 1631 až 1648. Nezapomněl ani na své rodiště a napsal knihu *Místopis a historie městyse Jablonného nad Orlicí v Chrudimském kraji panství Lanškrounském*. Věnoval se i dějinám rodu, na jejichž panstvích působil jako kněz – a to rodu Schliků. Jeho písemná pozůstalost je nyní zpracovávána v Státním okresním archivu v Jičíně, v níž by se měl nacházet obsáhlý rukopis „historie rodu Šlikovského“. Dále o F. A. Vackovi viz JEŽEK, Jan. *Život a působení Františka Aloise Vacka Kopidlenského*. Praha, 1880.

¹⁰⁵ SOA Zámrsk, RA Šliků, inv.č. 561, XII. 9, kart. 78, Dopisy Tekly, Albíny, Franzisky a Jindřicha otcí Františku Šlikovi 1830 – 1837.

¹⁰⁶ SOA Zámrsk, RA Šliků, inv.č. 94, II. C.3., kart. 6, Studijní a osobní spisy hr. Tekly Šlikové 1833 – 1843.

¹⁰⁷ SOA Zámrsk, RA Šliků, inv.č. 94, II. C.3., kart. 6, Studijní a osobní spisy hr. Tekly Šlikové 1833 – 1843.

Z lekcí dějepisu se dochovaly záznamy vedené v němčině o dějinách Německa a Čech, ve francouzském jazyce dějiny Francie a Egypta. Jedná se spíše o seznamy panovníků a data s příslušnými událostmi než o souvislý výklad. Další francouzský sešit se věnuje zeměpisu a jsou do něj vloženy i vlastnoručně zhotovené mapy Českých zemí, Habsburské monarchie a Evropy. Mapy jsou perokresbami a hranice jsou označeny vodovými barvami.

Téměř všechny děti z aristokratických rodin se učily kreslit, taktéž František, Eliška, Tekla a její sourozenci. Do výuky chlapců se malování dostalo během 17. století, a mělo jim pomoci při přípravě na kariéru vojáka, proto se jednalo povětšinou o kresby technického směru – fortifikace, vojenské stavby apod. Od kresby architektury už byl jen krok k romantické kresbě krajin, která se objevuje na konci 18. století spolu se vstupem urozených dívek do malířského umění.

Zámek v Kopidlně můžeme v této epoše považovat za centrum kulturního života na schlikovských panstvích. I to ovlivnilo výchovu dětí. Scházeli se zde místní i přespolní hudebníci, výtvarníci, básníci atd. Dá se říci, že sama Eliška na Kopidlně provozovala hudební salon. K jejím přátelům, kteří se s ní stýkali, patřil například klavírista Alexandr Dreyschock, básník Alfred Meissner či Josef Vojtěch Hellich (1807 - 1880).¹⁰⁸ Eliška je sice známa spíše jako hudebnice a básnířka, ale hodně času věnovala i malbě a kresbě.

Musíme si uvědomit, že počátek 19. století je v českém prostředí ve znamení vlivu klasicismu a romantismu, který výrazně ovlivnil tematiku i techniku výtvarného projevu, ačkoli v Čechách dlouho přetrvávaly dozvuky baroka a rokoka a to v době, kdy Evropu ovládl právě klasicismus.¹⁰⁹ Typickou technikou byla kresba.

Výtvarné tvorbě se Eliška učila u Josepha Antona Kocha, malíře a rytce.¹¹⁰ Poté se kresbě věnovala spolu s Hellichem. V Eliščině pozůstalosti se zachoval skicář a album v hnědých deskách se zlatým lemem,¹¹¹ v nichž jsou zachyceny náhrobní kameny různých šlechtických rodů nebo vyobrazení schlikovských mincí.¹¹² Hraběnka

¹⁰⁸ Josef Vojtěch Hellich je charakterizován jako malíř historických výjevů, kostelních obrazů a podobizen. Nejznámější je jeho portrét Boženy Němcové z roku 1845. Viz TOMAN, Prokop. *Nový slovník československých výtvarných umělců*, sv. I. Praha, 2000, s. 318 – 319. ISBN 80-237-3633-7. LENDEROVÁ, M. *Matka, dcera, vnučka*, s. 59.

¹⁰⁹ Kol. autorů. *Dějiny českého výtvarného umění III/1 1780 – 1890*. Praha, 2001, s. 114. ISBN 80-200-0735-0.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 51.

¹¹¹ SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 306, sign. V. 53, kart.č. 31, Skicář Elišky Šlikové.

¹¹² Jana Sekyrová se ve své diplomové práci domnívá, že tyto kresby mohly vzniknout na popud Václava Hanky či Josefa Vojtěcha Hellicha pro potřeby Vlasteneckého muzea. Viz SEKYROVÁ, J. *Eliška Šliková*, s. 51.

se nevyhýbala ani námětům „živým“ - pes Fakír, stádo koní či kresba staršího muže jsou toho důkazem. Její kresby zachycují také různé biblické výjevy. Ke kreslení používá nejčastěji kresbu tužkou či tuží. Některé výtvořiny později kolorovala. Její přítel Hellich maloval jednak portréty rodiny, ale i rodiny úředníků panství na Jičínku. Je autorem votivního obrazu, na kterém je spodobněna Panna Marie, jež byl zavěšen v zámeckém parku v Jičíněvsi na starém jilmu. Josef Vojtěch Hellich byl později také požádán, aby rodině doporučil učitele kreslení.¹¹³

I Eliščina neteř Tekla byla nadanou kreslířkou. Kreslila zpočátku podle vybraného vzoru – například hrady a zámky jako jsou Točnick, Litice, Šternberk apod. Nevyhýbala se ani lidským postavám ani vyobrazením krajiny. Některé lidské postavy jsou nakresleny zezadu, což je činí neobvyklými. Jedná se povětšinou o kresby tužkou. Možná je později kolorovala nebo byly pouhou přípravou pro olejomalbu.

Výtvarné projevy Elišky a Tekly jsou si natolik podobny, že některé neautorizované kresby nelze správně přiřadit jedné autorce. Eliška se pravděpodobně účastnila výuky kreslení spolu s Teklou. Dokládá to například obrázek dřevorubce, který mají ve svých pozůstatostech obě. Není to jediný případ – běžně se při výuce kreslení nechával „kopírovat“ obraz nizozemského malíře Pauluse Pottera (1625 – 1654) s názvem Býk. Na něm se učila jak Eliška, tak i Tekla či děti Schwarzenbergů.¹¹⁴

Oproti ženské jemné tvorbě schlikovských dam stojí v protikladu tvorba Františka Josefa Jindřicha Schlika. Jeho album perokreseb z vojenské kariéry, které i koloroval, je plné karikatur a ironie.¹¹⁵ Je zde patrné, že šlo o náplň volného času a jakési uvolnění.

Děti z aristokratického prostředí se učily nejen malovat, ale během hodin tance se učily společenskému chování, ovládání svého těla a ladnosti pohybu.

K tehdejšímu koloritu patřila taktéž charita. I Tekla dle své účetní knihy věnovala na dobročinnost část svých úspor.¹¹⁶ Teklin „Cassa – Buch“, jak označení napovídá, je psán v němčině, a to od ledna 1834 do srpna 1834. Jako téměř každá dívka se i ona chtěla líbit, proto v záznamech najdeme výdaje za stuhy, sponku, prstýnek, ale i třeba zubní kartáček či inkoust, barevnou tuš a nůžky. V lednu ke svým narozeninám od

¹¹³ Dokládá to nepřímý dopis z roku 1842, určený Josefu Vojtěchu Hellichovi, který napsala Eliška spolu se svou matkou Filipinou, a v němž je Hellich žádán o pomoc ohledně kandidáta na místo učitele výtvarné výchovy. Tento dopis byl však napsán osm let po smrti Tekly a učitel měl být určen jejím mladším sourozencům. Viz SEKYROVÁ, J. *Eliška Šliková*, s. 60.

¹¹⁴ LENDEROVÁ, M. *Matka, dcera, vnučka*, s. 51.

¹¹⁵ SOA Zámorsk, inv. č. 291, sign.V.42, památník s karikaturami z vojen. kariéry hr. Františka Schlika.

¹¹⁶ Na dobročinnost věnovala celých 14 zlatých. Viz Cassa – Buch uložena v SOA Zámorsk, RA Šliků, inv.č. 94, II. C.3., kart. 6, Studijní a osobní spisy hr. Tekly Šlikové 1833 – 1843.

babičky dostala jako dárek 12 zlatých a 30 krejcarů. Tekla na oplátku přispěla na dárek pro babičku pěti zlatými.

Dětem jejich volný čas vyplňovaly plesy, divadlo, různé představení a podívané a také hudební produkce, což není ničím neobvyklým, i s ohledem na to, že děti vychovávala uměnilovná Eliška, která prokázala velké hudební nadání.

Dětem se přes nepřítomnost otce dostalo v daných možnostech kvalitního vzdělání. A nepochybně i v rámci výchovných metod psaly děti otcí dopisy, aby s ním udržely kontakt.¹¹⁷ To, že se děti s otcem nevidaly, nebylo nic neobvyklého. Na přelomu 18. a 19. století bylo běžné, že šlechtické děti měli domácí učitele a cizí vychovatelky, aby se lépe naučily jazykům, a s tímto služebnictvem je pojil velmi přátelský vztah.

IV. 2. 2. Dospívání

IV. 2. 2. 1. Studium a příprava na budoucí povolání

Na domácí výuku ve šlechtickém prostředí obvykle navazovala vysokoškolská studia, ač to nebylo pravidlem. V případech, kdy mužský potomek nedědil rodový majetek a byl závislý na vlastním zdroji příjmů, bylo nicméně vysokoškolské vzdělání nutností.¹¹⁸

Jak již bylo naznačeno výše, otec Františkovi určil kariéru diplomata, a k tomu směřoval i jeho vzdělání. Doba i forma vysokoškolského učení ve Františkově případě plně odpovídala tehdejšímu zvyklostem. František, pravděpodobně po složení závěrečné zkoušky, nastoupil na pražskou univerzitu, kde se na přání otce věnoval studiu práv na právnické fakultě Karlo – Ferdinandovi univerzitě.

Jak vlastně fungovala právnická fakulta na počátku 19. století? V jejím čele právnické fakulty¹¹⁹ stál od roku 1802 mimo děkana znovu i studijní direktor,¹²⁰ kterým

¹¹⁷ SOA Zámorsk, RA Šliků, inv.č. 561, XII. 9, kart. 78, Dopisy Tekly, Albíny, Franzisky a Jindřicha otcí Františku Šlikovi 1830 – 1837.

¹¹⁸ MACHAČOVÁ, Jana. Jaké bylo dětství v českých zemích v 19. století? In JIRÁNEK, Tomáš – KUBEŠ, Jirí (edd.). *Dítě a dětství napříč staletími. Pradubice*, 2003. s. 62. ISBN 80-7194-515-3. ISSN 1213-3485.

¹¹⁹ V Archivu Univerzity Karlovy se nachází matrika studentů Právnické fakulty, která je však vedena až od roku 1810. K dohledání studentů z předchozích let slouží pouze tzv. Katalogy posluchačů Právnické fakulty.

¹²⁰ Funkce studijního direktora byla obsazována jmenováním. Studijní direktor dohlížel na všechny studijní záležitosti, i na privátní záležitosti učitelů a žáků.

byl v letech 1802 až 1805 František Damausus svobodný pán Karg z Bebenburgu.¹²¹ Toho v roce 1806 vystřídal Leopold hrabě Špork. Vyučovalo se zde přirozené, státní, mezinárodní a trestní právo, římské právo a jeho dějiny, církevní právo veřejné a soukromé a politické vědy, od roku 1792 také české státní právo. Nepočtený učitelský sbor tvořili profesori, jejichž výklad byl limitován předpisy a metodickými pokyny, co a jak učit. Na přelomu 18. a 19. století zde působil Adolf Martin Kopetz (1764 – 1832), který se věnoval přirozenému, státnímu, mezinárodnímu i trestnímu právu. Politické vědy zde přednášel jeho bratr Václav Gustav Kopetz (1781 – 1857). Statistiku vyučoval Jiří Norbert Schnabel (1791 – 1856), církevní a římské právo Josef Helfert (1791 – 1849) a krátce se zde mihl Matyáš Kalina rytíř z Jäthensteinu. Výuka probíhala v němčině a latině. Studentům byly k dispozici předepsané učebnice, které měly dobrou kvalitu. Posluchače fakulta řádně evidovala a k prospěchové klasifikaci, kterou uzavíraly ročníkové a semestrální zkoušky, dodávala i zápis o chování studenta. Předpokladem pro získání titulu doktora práv bylo složení tří rigoróz v rámci doktorských zkoušek, jejichž součástí byla i veřejná disputace na téma tezí, které student vypracoval a vydal tiskem. Ve sledovaném období se počet posluchačů snižoval, v roce 1807 bylo na fakultě jen 189 studentů, ale v následujícím desetiletí došlo k obratu a počet studentů neustále narůstal, například v roce 1826 jich bylo už 661.

Do řad vysokoškolských studentů byl František zapsán 23. dubna 1805.¹²² Se studiem započal očividně až po roce. Tento rok zřejmě strávil přípravou na studia práv. Jméno Franze Schlika máme doloženo až v seznamu studentů práv v kategorii „Privaten“ ve školním roce 1806/1807.¹²³ V katalogu posluchačů z tohoto roku je zapsán jako student 1. ročníku soukromého práva.¹²⁴ Během prvního semestru absolvoval zkoušku ze statistiky a přirozeného práva, ve druhém pak ze státního a trestního práva. Ve školním roce 1807/1808 ve druhém ročníku měl v prvním semestru předmět o institucích a říšských dějinách, v druhém semestru je sice jeho jméno uvedeno, ale již bez hodnocení.¹²⁵ V době studií na Karlo – Ferdinandově univerzitě si, k naší škodě, František svůj deník nevedl.

¹²¹ K dějinám právnické fakulty URFUS, Valentin. *Právnická fakulta 1802 – 1847*. In HAVRÁNEK, Jan et al. *Dějiny Univerzity Karlovy III: 1802 – 1918*. Praha, 1997. s. 39 – 49. ISBN 80-7184-320-2.

¹²² SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 96, sign. II. c, kart. 6, Imatrikulace hr. Františka Šlika 1805.

¹²³ Archiv Univerzity Karlovy, inv. č. 175, kart. 35, Katalogy posluchačů Právnické fakulty.

¹²⁴ Archiv Univerzity Karlovy, inv. č. 176, kart. 36, Katalogy posluchačů Právnické fakulty.

¹²⁵ Archiv Univerzity Karlovy, inv. č. 177, kart. 36, Katalogy posluchačů Právnické fakulty.

Doba i forma vysokoškolského učení ve Františkově případě plně odpovídala tehdejšímu zvyklostem. Studium na univerzitě bývalo v první polovině poměrně krátké a studenti z řad šlechticů si vybírali snadné předměty.¹²⁶ Především se zaměřovali na hudbu, divadlo, literaturu, výtvarné umění, popisnou přírodovědu a historii. Součástí vysokoškolských studií byla i na počátku 19. století studijní cesta do zahraničí, kde šlechtic poznával cizí prostředí a navazoval styky s tamní aristokracií.¹²⁷ Ve Františkově případě ji nemáme doloženu.

IV. 2. 2. 2. Reflexe schlikovské domácnosti

Šlechta 19. století v rámci Habsburské monarchie byla nehomogenní uzavřenou skupinou. Většina šlechticů se považovala za Rakušany.¹²⁸ Snažila se o udržení svých sociálních pozic a rozšiřování majetku.¹²⁹ Trvala na své výlučnosti a společenské nadřazenosti, povinnosti vůči císaři a rodině, a na tradicích.

Aristokracie Rakouského císařství, které založil a v jehož čele stál od roku 1806 František I., se dělila na dvorskou společnost - „*Hofgesellschaft*“ a druhou společnost - „*zweite Gessellschaft*“. Schlikové spadali do první skupiny. Splňovali podmínku¹³⁰ přijetí ke dvoru a měli právo na dvorské tituly a řády. Filipině byl udělen řád hvězdného kříže a její muž držel titul nejvyššího komorníka království českého, rady nad apelacemi a tajného rady. Patřili ke staré rodové šlechtě místně příslušné do zemí Koruny české, ale nadrželi v rukou takovou moc jako některé jiné místní a příšlé rody po bitvě na Bílé Hoře,¹³¹ jmenujme například Schwarzenbergy, Clam – Gallasy, Trauttmansdorfy, Auerspergy, Harrachy, Thurn – Taxisy, Colloredo – Mansfeldy, Dietrichsteiny či Windischgratze, přesto jejich postavení bylo výrazné.

Po roce 1789, v souvislosti s Velkou francouzskou revolucí a následnými válkami, docházelo v Rakouském císařství k postupnému ochabování ekonomiky, které vyústilo do státního bankrotu v roce 1811, na němž měla šlechta svůj podíl, jelikož moc držela v rukou právě aristokracie. Šlechta této doby byla elitou moci, majetku a vzdělání.¹³²

¹²⁶ MATĚJČEK, J. *Šlechta v 19. století*, s. 292.

¹²⁷ Tamtéž, s. 292.

¹²⁸ TAYLOR, A. J. P. *Poslední století habsburské monarchie. Rakousko a Rakousko – Uhersko v letech 1809 – 1918*. Brno, 1998. s. 29. ISBN 80-85947-26-9.

¹²⁹ MATĚJČEK, J. *Šlechta v 19. století*, s. 279.

¹³⁰ Touto podmínkou bylo osm šlechtických předků z otcovy strany a čtyři z matčiny. Viz ŠVAŘÍČKOVÁ – SLABÁKOVÁ, Radmila. *Rodinné strategie šlechty: Mensdorffové – Pouilly v 19. století*. Praha, 2007. s. 102. ISBN 978-80-7203-859-6.

¹³¹ Tamtéž, s. 109.

¹³² MATĚJČEK, J. *Šlechta v 19. století*, s. 280.

Aristokratičtí synové byli připravováni na vládnoucí, politickou, církevní nebo vojenskou dráhu, v níž se počítalo s co možná nejvyšší funkcí. Aristokraté často svůj čas dělili mezi státní službu a hospodaření na statcích. Vztah k poddaným byl individuální. Někde byla vrchnost lhostejná, jinde své poddané vykořisťovala anebo byli poddaní předmětem osvícenské péče. Šlechta mnohde podporovala umění i charitu. Schlikové zřejmě své poddané nevykořisťovali, spíše k nim přistupovali pod vlivem osvícenských myšlenek. Schlikovské hospodaření spočívalo především na vlastní zemědělské výrobě a drobném průmyslovém podnikání.

Práci doprovázel aktivní společenský život, za kterým se skrývalo také účelové navazování styků, ale také zábava. Oblíbeným odreagováním byl lov a jezdeckví, z kulturního aspektu pak hudba a divadlo. Nejinak tomu bylo u Schliků.

A jaké vztahy vůbec panovaly v této rodině? Podle bohaté korespondence¹³³ odvozujeme, že vztahy ve schlikovské domácnosti byly nadstandardní. Matka Františka jistě velmi milovala, snažila se mu pomáhat v těžkých chvílích a hodně ho ovlivnila. Vztah s otcem nebyl nejspíše natolik blízký jako s matkou. František svého otce ale plně respektoval a snažil se vyhovět jeho přáním, o tom není pochyb.

Věnujme nyní svou pozornost chodu domácnosti. Schlikové měli dvě domácnosti – jednu v pražském domě a druhou na zámku v Kopidlně, kde trávili konec léta a téměř celý podzim. Pražský dům č. p. 61 na rohu dnešní Spálené ulice a Národní třídy zakoupil pro svou rodinu Josef Jindřich Schlik roku 1780.¹³⁴ V této době Schlikové drželi ještě palác na Pohořelci, který byl však silně poničen při bombardování Prahy Prusy v roce 1757.¹³⁵ Schlikové pravděpodobně nechtěli již do stavby a jejích oprav investovat, proto Josef zakoupil jinou nemovitost a palác na Pohořelci prodal roku 1786 Zuzaně Ehrenreichové. František tak znal a žil už jenom v prvně jmenovaném domě. Ten byl řádně udržován – například v říjnu roku 1804 došlo k výměně kamen a nátěru dveří.¹³⁶ Zámek v Kopidlně byl vybudován na místě tvrze po roce 1533.¹³⁷ Prodělal

¹³³ SOA Zámorsk, RA Šliků, inv.č.559, sign. XII.7, kart. 78, Dopisy hr.Františka Šlika od jeho matky a sestry (v době vzniku diplomové práce byly ve složce ve skutečnosti dopisy psané Františkem matce), SOA Zámorsk, RA Šliků, inv.č.559, sign. XII.7, kart. 75, Dopisy Filipině Ludmile Šlikové,roz.Nostitz-Rieneck a Alžbětě Šlikové od jejich syna a bratra hr.Františka Šlika 1809-1813.

¹³⁴ Tento dům již v současné době neexistuje. V roce 1937 byl zdemolován. Viz SEKYROVÁ, J. *Eliška Šliková*, s. 18.

¹³⁵ LEDVINKA, Václav – MRÁZ, Bohumír - VLNAS, Vít. *Pražské paláce*. Praha, 1995. s. 300. ISBN 80-85770-23-7

¹³⁶ SEKYROVÁ, J. *Eliška Šliková*, s. 18.

¹³⁷ POCHE, Emanuel et al. *Umělecké památky Čech II*. Praha, 1982. s. 100.

několik přestaveb. Začátkem 17. století v renesančním slohu dostal trojkřídlou dispozici a v roce 1654 byl přestavěn v barokním stylu.

Domácnost v Praze a Kopidlně vedla matka Filipina. Své poznatky o chodu domácnosti si znamenala do své kuchařské knihy,¹³⁸ mimo receptů a předpisů tak v ní najdeme i návod na účinné čištění skvrn či na navrácení lesku zlatých či stříbrných příborů a nádobí. K leštění nábytku se používal doma připravovaný šelak. Filipina si zaznamenala také postup pro barvení látek či vaření lepidla z arabské gumy. Schlikové si podomácku vyráběli i kolínskou vodu, vinnou pálenku, citrónové, zázvorové, rozmarýnové a levandulové esence.¹³⁹

František ve svých denících, kromě místa svého pobytu, mimoděk naznačuje svůj režim dne a s ním související stravování. František často dělí den na „po obědě“ a „po večeři“. I to něco vypovídá. Na stravování se ve schlikovské domácnosti důsledně dbalo, nejen na kulturu stolování, ale i na vaření chutných pokrmů z dostupných ale i méně obvyklých surovin.

V 19. století dospělo stravování ke konečné frekvenci jídel, jak ji známe dnes: snídaně, oběd a večeře. Do šlechtických rodin a jejich návyků pronikala postupně snídaně, označovaná jako *Frühstück*. U Schliků snídali pravděpodobně pouze muži, na výběr měli, dle dochované kuchařské knihy Filipiny Ludmily Schlikové,¹⁴⁰ například z ementálu, vaječné omelety se sekaným masem, jablečného koláče, pečených brambor nebo bramborového šmornu.¹⁴¹ Zasytit se strážník mohl i masem, třeba kotletou s omáčkou či studenou pečením.¹⁴²

Větší důraz byl spatřován v poledním menu, *déjeuner*, kde se již zpravidla sešli všichni členové rodiny, pokud ovšem nebyli pozváni někým z přátel či známých na oběd. Běžný oběd se mohl u Schliků skládat ze čtyř předkrmů, tří hlavních jídel, pečeně a několika dezertů.¹⁴³

Nejdůležitější ale byla večeře, tzv. *diner*. Byla to chvíle, ve které se sešla celá rodina, známí a přátelé, a neměla význam pouhého uspokojení fyzických potřeb. Šlo především

¹³⁸ Schlikům a jejich stravování se věnuje ve své bakalářské práci Lucie Miklovičová. Viz MIKLOVIČOVÁ, Lucie. *Edice vybraných kuchařských receptů Filipiny Schlikové z let 1790 – 1843*. Bakalářská práce - Univerzita Pardubice, 2009.

¹³⁹ MIKLOVIČOVÁ, L.. *Edice vybraných kuchařských receptů*, s. 30.

¹⁴⁰ SOA Zámorsk, RA Schliků, inv. č. 264, sign. V. 17, kart. 28, Kuchařská kniha, kuch. předpisy a jiné poznámky Marie Filipiny Šlikové, roz. Nostitz – Rieneck.

¹⁴¹ LENDEROVÁ, Milena. Tabule v paláci Schliků - dny sváteční i postní: Rukopisná kuchařka Filipiny Schlikové. In BUDÍK, Tomáš – FÁREK, Martin (edd.). *Náboženství a jídlo*. Pardubice, 2005. s. 98- 99. ISBN 80-7194-800-4.

¹⁴² MIKLOVIČOVÁ, L.. *Edice vybraných kuchařských receptů*, s. 36.

¹⁴³ MIKLOVIČOVÁ, L.. *Edice vybraných kuchařských receptů*, s. 12.

o sociální rovinu. Večeřet se nemuselo nutně pouze doma. Často se jedlo na hostinách, které byly chystány u příležitosti oslav jmenin, narozenin či svateb. Po návštěvě divadla či plesu přicházela na řadu druhá večeře, *souper*.

Slavnostní tabule 19. století již nebyly tak okázalé jako v období baroka.¹⁴⁴ Vykazovaly se však oproti hostinám pořádaným o dvě stě let dříve umírněností, souměrností a čistotou. Jídelní servis a prostírání bylo kladeno na stůl přehledně s citem pro detail. Pompéznost a bohatost šlechtické krmě vystřídala smyslná chuť. Samotné menu hostiny se skládalo ze dvou až osmi chodů. V každém chodu měl strážník na výběr z několika jídel.

Stejně jako v jiných šlechtických rodinách se při hostinách upřednostňoval i ve schlikovské domácnosti francouzský způsob stolování, který trval až dvě hodiny. Pokrmy jednoho chodu byly servírovány naráz v miskách, z nichž si každý stolovník nabral tolik jídla, kolik sám uznal za vhodné. Číšníci do hodování nezasahovali, pouze měnili příbory či rozlévali nealkoholické a alkoholické nápoje. Po čtvrt hodině byly zbytky jídel v miskách odneseny, aby mohl být servírován další chod.

Na stůl se díky Filipině u Schliků dostávala pečlivě vybíraná a připravovaná jídla. Vařilo se z tuzemských i dovozových potravin a ingrediencí. Například z Itálie se dovážel chřest, artyčoky, rajčata, papriky a topinambury. Pozvaný host i pán domu mohli ochutnat kaviár, želví polévku nebo šneky. Maso obecně se konzumovalo méně než v období barokních hostin, ale u Schliků stále bylo základem jejich jídelníčku.¹⁴⁵ Mírně převažovalo hovězí maso,¹⁴⁶ z drůbeže pak kuřata¹⁴⁷ a z ryb kapři a štiky.¹⁴⁸ Na podzim v období honů se na stůl často dostávala zvěřina, například paštičky z koroptví, pečený bažant se salátem apod. Nejčastěji se připravoval zajíc na různé způsoby.¹⁴⁹ Ryby, sladkovodní i mořské, se dostaly na stůl urozených v době adventu, půstu a každý pátek. Nejen v čase půstu uměli tehdejší kuchaři náležitě připravit menu z brambor, ryb, zeleniny a dalších postních pokrmů. Filipina se mohla chlubit i svou rozsáhlou sbírkou receptů na jistě chutné dezerty. Sladká chuť byla v dané době velmi žádaná a tak sladkosti nemohly chybět na žádné tabuli. Doprovázeny byly především čajem nebo kávou, ke slovu se dostávala i čokoláda. Kdo měl chuť, mohl se zakousnout do

¹⁴⁴ LENDEROVÁ, Milena. Všední a sváteční tabule v paláci Schliků: Rukopisná kuchařka Filipiny Schlikové. In FEJTOVÁ, Olga – LEDVINKA, Václav – PEŠEK, Jiří. *Dobrou chuť, velkoměsto. Documenta Pragensia XXV*. Praha, 2007. s. 288. ISBN 978-80-86852-16-4. ISSN 0231-7443.

¹⁴⁵ MIKLOVIČOVÁ, L.. *Edice vybraných kuchařských receptů*, s. 57.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 36.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 37.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 57.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 39.

nabízeného ovoce. Běžná byla jablka, hrušky, švestky a samozřejmě i exotické ovoce z dovozu.

František poměrně často jedl se svou rodinou mimo domov u svých známých a přátel. Při pobytu v Praze například jedli u Františkovy sestry Toni¹⁵⁰ nebo byli mezi pozvanými hosty na nejrůznější oslavy. František se ve svých zápiscích zmiňuje o oslavě svátku své tety a velké večeři¹⁵¹ nebo o narozeninách své matky, kdy byli pozváni na jídlo k babičce a pak Toni pořádala koncert.¹⁵² Při pobytu v Kopidlně pak většinou František obědval mimo dům, když doprovázel svého otce při jeho cestě po panství a po vyřízení nějakého úřadu. Například přijali s otcem pozvání na oběd, když vyřešili povinnosti v Ostružně. Jejich spolustolovníky byl místní děkan a kaplan, krajský hejtman, jičínský vikář, farář z Veliše, Poláček a Weiß.¹⁵³ Na konci září roku 1803 se s otcem zúčastnili pravděpodobně posvícenské zábavy v Mlýnci.¹⁵⁴ Ochutnali napečené koláče a shlédli místní poddané při tanci.

IV. 2. 2. 4. Venkov

Na Jičínsku rodina Schliků pobývala na konci léta a na podzim. První zápisky z 28. srpna 1803 jsou již psány v Kopidlně. František svůj čas zde povětšinou trávil na lovu v parku nebo v oboře v Kopidlně,¹⁵⁵ někdy vyjížděl do Střevače, Křešic, Veliše či Ostružna.¹⁵⁶ Když přišlo hrál kulečník nebo stolní hry se svými přáteli. Učil se hrát na housle. Rád se procházel, navštěvoval a přijímal přátele a známé. Stýkal se s duchovními¹⁵⁷ z Veliše, Slatin, Kopidlna nebo také z Ostružna, rovněž s úředníky

¹⁵⁰ Například 11. dubna si František poznamenal pouze: „11ten Mitt. Aßen wir bei der Toni.“ Viz SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deníky hraběte Františka Šlika z roku 1804 - 1809.

¹⁵¹ Jako ukázka nám poslouží zápis z 12. ledna 1804 : „12. Don. War grosses Dinner zum Namenstag der Tante Ernestine.“ Tamtéž.

¹⁵² „... Mama ihr Geburtstagstag mir aßen bei der Großmama. Abends bei der Toni konzert. In der Nacht fuhr die Mama weg nach Wien.“ Tamtéž.

¹⁵³ „Den 18ten Sonntag Hörten wir ein Amt in Wostruschno und bleiben beim Essen da, es speisten mit der Dechant und sein Kuglen, der Kreishauptmann Lunen[?], nebst sohn, der Vikär und zwei geistliche vor Gitschin, der Pfarrer von Welisch, der Abbee, Polatschek, Weiß, Papa, und ich.“ Viz SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deníky hraběte Františka Šlika z roku 1803.

¹⁵⁴ „Den 25ten Sonntag Nachmittag führen wir zur Kirchweih nach Mleinetz, wir stiegen beim Richter ab, und aßen Kolatschen, darauf sahen wir zu wie die Bauern tanzten. Weil sich Neeb nicht wohl befand, so legte er sich vor dem Soupper wir ander[?].“ Tamtéž.

¹⁵⁵ Obora v Kopidlně je doložena k roku 1872, ale založena byla pravděpodobně kolem roku 1720. Viz KOZUB, Ondřej. Obora Kopilno. In *Svět myslivosti* 7/2004. s. 30. ISSN 1212-8422.

¹⁵⁶ SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deníky hraběte Františka Šlika z roku 1803.

¹⁵⁷ Farnost v Kopidlně byla v roce 1775 po smrti P. Jiřího Půlpána rozdělena na tři samostatné farnosti, a to v Kopidlně, na Veliši a ve Slatinách. Tuto informaci z kopie farní pamětnice Kopidlno poskytl P. Jan Novotný z děkanství Kopidlno.

panství, samosprávy i kraje, například s libáňským primasem, krajským hejtmanem a komisařem. Někdy doprovázel svého otce při vizitačních cestách po panství.

Konec října byl také ve znamení výlovů. Tomu ale František věnoval pouze malou pozornost, například k výlovu rybníka u Křešic si poznamenal, že bylo vyloveno 150 centněřů¹⁵⁸ ryb, a dále se věnuje už zase lovu.¹⁵⁹

Obecně myslivost na přelomu 18. a 19. století prodělala řadu změn. Již od roku 1573 připadalo právo lovu na panství pouze těm, kteří dané panství vlastnili a bylo zakázáno lovit na jejich panství bez povolení majitele.¹⁶⁰ Lov se stával výsadou šlechty. V patentu z roku 1631 je výslovně uvedeno: „myslivost jest kratochvílí šlechtickou“.¹⁶¹ Proti zvěři, jež napáchala škodu, nemohli poddaní zakročit. Navíc byli povinni odvádět i loveckou robotu. Na základě stížností poddaných a změny v potřebách lesního hospodářství byl v roce 1766 vydán patent o povinnosti uhradit škodu způsobenou zvěří.¹⁶² O čtyři roky později následovalo nařízení, které uzavřelo nejvíce škodící zvěř do obor. Bylo tak zabráněno volnému a neusměrněnému chovu černé zvěře. V roce 1786 byl vydán lovecký řád, kterým Josef II. zrušil veškerá předchozí nařízení, jež se týkala myslivosti a nahradil je jednotným zákonem, v němž zakazuje chov černé zvěře mimo obory, vykazuje majiteli honitby právo lovit se psy i štvát zvěř v rámci svého panství, ale nesmí tím způsobovat škodu na pozemkovém majetku, a pokud škodu způsobí, pak je nucen ji nahradit. Škoda se hradila buď v naturáliích nebo v penězích. Dokonce byl stanoven postup pro náhradu škod. Dále měly krajské úřady dohlížet na stav zvěře. Pokud by její nadměrný výskyt škodil kulturám, měl tento úřad trvat na tom, aby byl stav zvěře majiteli snížen. Také možnost pastvy v lesích byla výrazně omezena. Přestože mohla být honitba pronajata, výlučnost práva myslivosti nadále zůstávala na straně šlechty, protože byla zakázána rolnickému i měšťanskému stavu. Lovecký řád se věnuje i pytláctví, které je podle něj možné trestat zastřelením pytláka. Tomuto způsobu

¹⁵⁸ Centněř je 56,006 kg, tudíž toho dne vylovily přibližně 8400,6 kg ryb. Při určení míry a váhy používá František na tu dobu obvyklou dolnorakouskou soustavu měř a vah. Tento vnitřně nesourodý systém byl zaveden v českých zemích od 1. ledna 1765 a přetrval až do druhé poloviny 19. století. Viz HLAVÁČEK, Ivan – KAŠPAR, Jaroslav – NOVÝ, Rostislav. *Vademecum pomocných věd historických*. Praha, 2002. s. 167, 168 a 171. ISBN 80-7319-004-4.

¹⁵⁹ „Den 27ten Donnerstag Fahren wir nach 6 Uhr nach Kreschitz zur fischung des Dasigen[?] Teichs, man fischte über 150 Centner Fsche. Neeb schoss auf der Buhu[?] - Hütte 2 Waldjäger ich tat einige Schuss auf Gänse und Meer Schwalben traf aber nichts. Wir aßen in der Mühle, und fuhren darauf nach Hause“ Viz SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deníky hraběte Františka Šlika z roku 1803.

¹⁶⁰ CHADT (Ševětinský), Jan Evangelista. *Dějiny lovu a lovectví (myslivosti) v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Louny, 1909. s.137.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 139.

¹⁶² ČABART, Jan. *Vývoj české myslivosti*. Praha, 1958. s. 204.

potrestání zamezil až v roce 1842 guberniální výnos zákazem střelby na utíkajícího pytláka, jemuž předcházela výnos apelačního soudu z roku 1800, který pytláctví považuje za kriminální čin, nikoliv hrdelní zločin. Lovecký řád Josefa II. také povoloval střílet a chytat zvěř o jakékoliv velikosti, váze, věku a v kterémkoli ročním období, což nebylo příliš využíváno.

Roky 1848 a 1849 byly revolučními i pro námi sledovanou oblast. Radikální změny se dočkalo honební právo, které bylo od roku 1849 určeno každému, kdo vlastnil více jak 200 jiter (115 ha) souvislých pozemků, což bylo nazýváno tzv. vlastní honitbou.¹⁶³ Vedle ní existovala ještě tzv. obecní honitba skládající se z pozemkového majetku v obvodu každé obce, které nepřináležely do vlastní honitby.

Vývoj směřoval i díky činnosti Vlastenecké hospodářské společnosti spíše k ochraně přírody a zlepšování podmínek pro zvěř, což se projevilo například omezením čižby¹⁶⁴ vyhláškou z roku 1819. Zvěř byla v zimě přikrmována, stavěly se krmelce, zřizovaly se lizy a zachovávaly se kaliště, aby se zde mohla zvěř v létě zchladit.¹⁶⁵

Také vzrůstající zájem o lesnictví na konci 18. a počátkem 19. století přinesl do myslivosti řadu novinek. Kvůli ochraně kultur a větším výnosům lesnictví, jak je uvedeno výše, bylo přikročeno k chovu v oborách či umělé obnově lesa. Část úřadů byla zrušena a myslivost přešla do správy lesního hospodářství, kde vznikly nové tituly.¹⁶⁶ Nadále byl používán titul hajný. Ve službách šlechtice se tak v polovině 19. století vyskytují funkce lesmistra, hajného a myslivce.¹⁶⁷ Pracovní náplní lesmistra bylo shánět semena, udržovat kultury a zalesněné plochy, zabezpečit lesní pozemky příkopy a zamezit pytláctví. Mezi povinnosti hajného pak patřila péče o les a ulovení určitého počtu zvěře za rok. Za to dostávali malý plat, různé dávky a podíly z pokut. Dalším služebníkem byl myslivec nebo také lesní, který byl nadřízeným hajného, ale musel být poslušný všem nařízením svého pána. Například se nesměl vzdalovat od služby (výjimkou byla účast na bohoslužbě), po mši nenavštěvovat hospodu, dohlížet na kácení dřeva, informovat v protokolu o všech škodách v lese, dávat pozor na pytláky a na kladení ok. Jeho služné bylo nízké, avšak vyšší než hajného. Vedle služného mohl získat další příjem, například za odhaleného a dopadeného zloděje či podíl z prodeje dřeva.

¹⁶³ ČABART, J. *Vývoj české myslivosti*, s. 222 a 226.

¹⁶⁴ Čižba neboli lov ptactva byla v roce 1819 zakázána pro období jara. Úplný zákaz prodeje zpěvného ptactva přišel až s nařízením v roce 1839. Viz ČABART, J. *Vývoj české myslivosti*, s. 207.

¹⁶⁵ CHADT (Ševětínský), J. E. *Dějiny lovu a lovectví (myslivosti)*, s. 284.

¹⁶⁶ ČABART, J. *Vývoj české myslivosti*, s. 208.

¹⁶⁷ CHADT (Ševětínský), J. E. *Dějiny lovu a lovectví (myslivosti)*, s. 236 - 241.

Stejně jako v ostatních řemeslech musel být myslivec ve svém oboru vyučen, jinak mu nemohl být svěřen lesní revír. Z počátku docházelo k vyučení u zkušeného myslivce, který učňovi po složené zkoušce předal před svědky výuční list. Od poloviny 18. století se závěrečná zkouška skládala před krajskými examinátory.¹⁶⁸ První lesnické učiliště v českých zemích, na kterém se vyučovala i myslivost, založil lesmistr Ignác z Ehrenwerth v roce 1773 v Blatně u Chomutova.¹⁶⁹ Postupně vznikaly další lesnické školy – např. na Zbraslavsku, Děčínsku, Novohradsku, v Dačicích na Moravě, Plasích či Křivoklátě. Co se týká lesních věd, ty se na počátku 19. století vyučovaly například na pražské univerzitě v rámci stolice zemědělství a na olomoucké univerzitě v rámci ekonomické stolice. Roku 1849 obdržel lesní rada Kryštof Liebich svolení k samostatným přednáškám věnovaným lesnictví v rámci polytechnického ústavu.¹⁷⁰

Myslivci již od 16. století nosili výhradně zelené oblečení, které bylo ostatním zapovězeno a také směli nosit sečnou a střelnou zbraň.¹⁷¹ V první čtvrtině 19. století se jednalo převážně o perkusní ručnice.¹⁷² Vyráběly se jednohlavňové, dvouhlavňové či trojhlavňové. V této době bylo nutné na lov s sebou nosit prachovnici, zátky, broky, kule a po každém výstřelu použít nabíják. Nejznámějším výrobcem perkusních zbraní byl v Čechách Vincenc Lebeda (1797 – 1857), který se roku 1820 po několika letech působení v cizině usadil v Praze. Později se stal i císařským dodavatelem. Spolupracoval s mnoha umělci, z nichž jmenujme například Josefa Mánese. Vytvořil tzv. pražskou rytinu, která se skládá z rostlinných ornamentů a vyobrazení zvířete a také zdokonalil perkusní zbraně. Zaměřil se především na kvalitu, proto se jeho zákazníci stala řada šlechticů z Čech i z ciziny. Roku 1832 přichází na svět tzv. lefoška. Brokovnice, kterou zdokonalil pařížský puškař Casimir Lefaucheux (1802-1852). Jednalo se o tzv. zadovku s prvními papírovými nábojnicemi, proto již lovec nemusel s sebou na lov nosit nic než jen ručnici a náboje. Tyto zbraně se používaly a zůstaly oblíbeny dlouhou dobu, takřka do konce 19. století, přestože už byly vymyšleny jiné typy zadovek. První lefošky vyráběl v Praze A. Ch. Kehlner.

¹⁶⁸ ČABART, J. *Vývoj české myslivosti*, s. 165.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 208.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 214.

¹⁷¹ CHADT (Ševětínský), J. E. *Dějiny lovu a lovectví (myslivosti)*, s. 197. Díky jejich zkušenostem byl pak kratší i případný vojenský výcvik myslivců v období války, například v napoleonských válkách se prvně začaly tvořit z myslivců vojenská tělesa, která známe jako myslivecké prapory. Viz ČABART, J. *Vývoj české myslivosti*, s. 210

¹⁷² ANDRESKA, Jiří – ANDRESKOVÁ, Erika. *Tisíc let myslivosti*. Praha, 1993. s. 123. ISBN 80-85618-12-5

Lov mohl mít v první polovině 19. století řadu podob. Jmenujme například štvanici, obstavenou honbu, kolovou honbu, vodní honbu, naháňku nebo posed u lizu či mršiny.¹⁷³ Mezi nejstarší patří štvanice, při nichž je zvíře uštváno nebo zastřeleno po honitbě jezdce na koni. Pro obstavenou honbu byla nutná úprava terénu – především zřízení tzv. řídicích průseků a odstranění překážek. Vodní honba na divoké husy či kachny mohla být provozována i z pramic, na nichž byly vybudovány rákosové úkryty. Mohlo se lovit samostatně nebo ve skupině. Příprava na velký hon také zahrnovala shánění zvěře do lečí, kde se udržovala až do honu, popřípadě byla odchytána i na jiných místech a dovezena do místa konání lovu. K lovu byli používáni i psi, proto si majitelé panství zřizovali lovecké smečky.

A kdy se doporučovalo zvěř lovit? Nejčastěji byl navrhován odstřel jelenů a daňků od července do října, laní od října do ledna a danělek od listopadu do konce ledna. Odstřel srnčího se také lišil u samce a samičky – srnce bylo vhodné střílet od ledna do konce srpna a srnky od září do konce prosince. Černá zvěř se měla lovit od začátku října až do konce srpna a to především kňouři. Zpravidla se období hájení zvěře dodržovalo.

Jak již bylo naznačeno, proměna lesa v 19. století byla z velké části podřízena změně přístupu k lesnímu hospodářství. Chovem černé zvěře v oborách to začalo a pokračovalo snižováním stavu velké zvěře, která byla zatlačena do hlubokých lesů a udržována v takovém počtu, aby neškodila, nebo byla uzavřena do obor spolu s černou zvěří. V oborách tak žila i jelení, daňčí a srnčí zvěř. Avšak divoká prasata na úkor ostatní zvěře zabrala veškerou potravu, proto bylo přistoupeno k vybudování obory v oboře, čímž byla oddělena černá zvěř od vysoké. Šlechtici zakládali obory většinou u svých venkovských rezidencí. První byly v českých zemích zakládány již ve 13. století a to většinou v nížinách a močálovitých lesích. Byl to ohraničený prostor zdí, plotem či jinak, do něhož byly zakomponovány remízky, lesy, paseky i rybníky, a jejichž součástí byly mnohde i lovecké zámečky, altánky, poustevny či hospodářské budovy.¹⁷⁴ Obory byly opatřeny sítí cest, krmelců, seníků, napajedel, lizů aj.

Vzhledem k rozvoji obornictví¹⁷⁵ vznikl v lese prostor pro drobnou zvěř. Rozvoj bažantnictví v 19. století tak nikoho nepřekvapí. Naopak zcela zaniklo sokolnictví. Byly vyhubeny některé druhy zvěře – z přírody v průběhu 19. století tak mizí velké šelmy,

¹⁷³ CHADT (Ševětínský), J. E. *Dějiny lovu a lovectví (myslivosti)*, s. 343 - 344.

¹⁷⁴ Srov. PELLOVÁ, Lenka. *Česká barokní krajina a její proměny: Různé přístupy ke krajině v barokním období*. Diplomová práce - Masarykova univerzita Brno, 2006, s. 26. CHADT (Ševětínský), J. E. *Dějiny lovu a lovectví (myslivosti)*, s. 242.

¹⁷⁵ V roce 1845 bylo v Čechách 59 obor. Viz CHADT (Ševětínský), J. E. *Dějiny lovu a lovectví (myslivosti)*, s. 245.

například medvěd, či bobr. Naopak byly dovezeny do českých zemí nové druhy bažantů, muflon a jelen.¹⁷⁶

Jak vyplývá z předchozího textu, lov platil u šlechty za oblíbenou a častou kratochvílí od nepaměti, proto se zmínky o ní objevují i v denících šlechticů. Jako příklad můžeme uvést deník hraběte Jana Josefa z Vrtby z roku 1752 nebo Jana Jáchyma ze Žerotína z let 1704 až 1716.¹⁷⁷ Hrabě Jan Jáchym ze Žerotína se věnoval lovu na panství ve Velkých Losinách. Lovil převážně sám v okolí Velkých Losin, v Třemešku či v Budově a jeho pozornosti neunikl žádný druh zvěře. Střílel na srnčí, jeleny, lišky, zajíce, kance, medvědy, koroptve, skřivany, kachny, tetřevy a nezdráhal se ani lovu pstruhů v potocích. Hrabě Jan Josef Vrtba se zase zmiňuje o tom, jak šel s důstojníky na zajíce, či že jednou byl na honbě.

Na schlikovských panstvích se myslivost provozovala odedávna. Na Kopidlensku dosáhla rozkvětu za Františka Josefa Schlika. Ten dokonce vydal lesní řád, ve kterém zakázal střílet laně a srny nebo vybízel k zřizování lizů a krmelců.¹⁷⁸ František Jindřich se lovu věnoval na podzim roku 1803. V té době mu bylo 14 let a právě tento podzim se věnoval myslivosti velmi náruživě a skoro denně. Není téměř dne, kdy by si do svého deníku nezapsal, že byl na lovu. Výjimku tvořilo několik dnů, které trávil na cestách či v Praze. Deníkové záznamy tak sklouzávají do stereotypu – liší se pouze datem, místem lovu, jménem lovce a počtem ulovených kusů zvěře.

František na lov chodíval v malé skupině lovců na tzv. šoulačku.¹⁷⁹ Nejčastěji ho doprovázel myslivec Michal, otcův myslivec Lachman a blíže neurčený Neeb, s kterým lovil pravidelně. Občas se k nim přidal i otec Josef. Někdy se účastnili i myslivci z Veliše, Vokšic či Mlýnce. Záleželo na tom, v jaké oblasti panství se hon konal. Lovu se nevyhýbali ani duchovní, například František uvádí kaplana z Veliše¹⁸⁰ a děkana z Kopidlna¹⁸¹ a Ostružna¹⁸², jež byli hosty na schlikovském honu, stejně jako hrabě

¹⁷⁶ KOVAŘÍK, Jaromír. *Tradice v myslivosti*. Praha, 1996. s. 13. ISBN 90-900754-4-4.

¹⁷⁷ Srov. SOCHOROVÁ, Ludmila. Každodennost v deníkových záznamech hraběte Jana Josefa z Vrtby z roku 1752, In *Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 34*, 1994, s. 129-142. ISSN 0487-5648 a SEHNAL, Jiří. Deníky Jana Jáchyma ze Žerotína: Životní styl českého šlechtice v době vrcholného baroka. In *Časopis matice moravské 2*, ročník CXIX, Brno, 2000, s. 367 – 389.

¹⁷⁸ KOZUB, O. *Obora Kopilno*. s. 30.

¹⁷⁹ Při procházce v lese se lovila zvěř, kterou potkali. Viz NOBICHT, Jakub. *Lov a myslivost na panstvích Brtnice a Slavkov v druhé polovině 18. století*. Diplomová práce - Univerzita Pardubice, 2009. s. 5.

¹⁸⁰ Za faráře Junka to byl v roce 1803 Josef Stránský, který zde však vydržel pouhé dva roky, což bylo vcelku běžné. V roce 1805 odešel dělat kaplana do Kopidlna, takže zůstal na schlikovských panstvích.

¹⁸¹ Pravděpodobně se jednalo o P. Františka Pavlíčka, původem z Nového Bydžova, kterému už v té době bylo 77 let a v též roce zemřel, pravděpodobně někdy na konci listopadu. Po něm nastoupil P. Jan Nepomuk Černý, ten byl farářem v Kopidlně od prosince roku 1803 do roku 1813, kdy ve věku 61 let zemřel. Po něm následuje spisovatel, pedagog, historik a kulturní pracovník P. František Alois Vacek, o

Nettwall či panové Weiß¹⁸³, Poláček a Bílý. Většinou František chodil na lov odpoledne a nejčastěji do obory v Kopidlně. Ale najdeme i zmínku o lovu v kopidlenském parku, na rybníku Zrcadlo či Poručníku, v lese při hranici panství nebo v Křešicích u Libáně či v Bartoušově. Na základě formulace v denících lze tvrdit, že v roce 1803 nebyly na schlikovských panstvích pořádány štvance, ale pouze honitby a naháňky. František však chodil i na posed. Pro lov využíval koně i psi, kteří zvěř stopovali a přinášeli. Nejčastějšími úlovy byly lišky, koroptev, zajíc, černá a vysoká zvěř a husy. Najdeme zde však i pro nás velmi neobvyklé úlovky jako je třeba kočka, vlaštovka nebo sova.

Mnohdy se skloubilo ve Františkově myslivosti příjemné s užitečným. Jako doklad tohoto tvrzení nám poslouží záznam z pátku 23. září 1803, kdy se Františkovi a jeho otci podařilo skolit asi patnáctiletého jelena s nedokonale vyvinutým parožím, který byl chápán jako škodná.¹⁸⁴

František pečlivě rozepisuje kdo, kde a co ulovil, případně kolik kusů. Pokud se týká počtu ulovených kusů zvěře, většinou se jedná o menší úlovky okolo deseti až dvaceti kusů zvěře, jak vyplývá třeba i z odstavce věnovanému 31. říjnu 1803.¹⁸⁵ Najdou se však i větší lovecké úspěchy. Dokazuje to citace z úterý 8. listopadu líčící honitbu v Bartoušově nedaleko Jičíněvse, kde lovci získali 181 zajíců, 4 koroptve a 1 sovu.¹⁸⁶ Lov dále pokračoval v jiné lokalitě a zastřelili ještě 63 zajíců, takže za jeden den nakonec ulovili 244 zajíců, 4 koroptve a 1 sovu. Tento hon je rozsahem co do počtu

němž se zmiňujeme v podkapitole Výchova šlechtice 1. poloviny 19. století, s. 22. Tyto informace z kopie farní pamětnice Kopidlna poskytl P. Jan Novotný z děkanství Kopidlna.

¹⁸² V této době se jednalo nejspíše o P. Jana Nepomuka Černého, jenž po zakončení studií v Olomouci začínal jako kaplan v Chocni, potom vedl deset let duchovní správu ve Vršicích a poté působil v Ostružně. Svou dráhu zakončil v Kopidlně. V Ostružně ho vystřídal Heřman Šádek, který úřad nastoupil až 23. prosince 1803. Jeho kaplanem byl krátce Václav Jedlička, jehož nahradil František Mann. Viz SOkA Jičín, Farní pamětnice Ostružno, s. 181.

¹⁸³ Nepodařilo se dohledat, o jaké pány konkrétně šlo. František pouze zmiňuje jejich příjmení. Weißova rodina zřejmě dlela nějaký čas na území Svaté říše římské národa německého. (V této době je Svatá říše národa německého víceméně pouze formální instituce.) Viz zmínka ve Františkově deníku z 10. září 1803: „Den 10ten Samstag Früh um 5 Uhr fuhr der Weiß nach Prag um sein Weib und Kinder zu sehen die aus dem Reich gekommen sind.[...].“ SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deníky hraběte Františka Šlika z roku 1803.

¹⁸⁴ „Wir hatten Treibjagen, Papa und ich schoßen den roten Hirschen mit der einen Schaufel. Er war nach den grossen Weißen der stärkste, und gegen 15 Jahr alt. Von Natur aus hatte er nur die rechte Schaufel, Statte der linken hatte er die 2 hirgerlange Spitzen, waren die eine 2 kleine Ende hatte.“ Viz Tamtéž.

¹⁸⁵ „Früh schoß der Neeb 1 Hase, 1 Fasan und 1 Rebhehn ich schoß 2 Hasen und 1 Taube Michal 2 Hasen und Nachmittag schoß Neeb 1 Hasen Michal 1 Rebhehn ich 1 Hasen.“ Tamtéž.

¹⁸⁶ „Hatten wir einen Kreis bei Barthoschof, in allen wurden derin 181 Hasen, 4 Rebhühner und eine Eule geschossen. Papa schoß 50 Hasen, 1 Rebhehn und ein Eule, Neeb entliche 30 und ein Rebhehn, Gr Nettwall 43 und ein Rebhehn, der Dechant von Kopidlna entliche 15, der Kaplan von Welisch 2 und ich 31 und ein Rebhehn, und die Jäger 10 Hasen.“ Tamtéž.

ulovené zvěře největší z těch, které František uvedl, a také je ojedinělý ve srovnání s ostatními.

Pokaždé však František jako lovec úspěšný nebyl. Někdy za to mohlo špatné počasí, jindy se prostě nedařilo. Ve čtvrtek 20. října přšelo, ale František přesto vyrazil lovit na rybník, ačkoli byla možnost úlovku malá.¹⁸⁷ V pondělí 3. října 1803 si zase zapsal, že postřelil jednu srnu, která se ale nenašla.¹⁸⁸

Mezi informacemi o myslivosti najdeme i zajímavé zmínky, například o lepším zdravotním stavu otce v zápise z úterý 11. října.¹⁸⁹

Deníkové záznamy, jež zachytily každodennost Františkova života, dokládají, že hrabě byl velkým milovníkem myslivectví. Ke stejnému závěru došel ve svém díle i František Pískač,¹⁹⁰ který navíc uvádí, že poté, co se František Schlik ujal správy panství, dal vybudovat na Jičínsku mezi jinými i několik mysliven. Ve zralém věku se hrabě nechal vyfotografovat v myslivecké uniformě, kloboučku s pírky a ve vysokých botách.¹⁹¹ Na fotografii třímá v podpaží loveckou zbraň, přes rameno má pověšenu prachovnici, v jedné ruce drží lovecké sedátko a v druhé pak doutník. Nechybí pověstná páska přes pravé oko. I z této fotografie lze usoudit, že se myslivosti věnoval po celý svůj život a velmi rád.

IV. 2. 2. 3. Praha na začátku 19. století

Jak již bylo naznačeno v předchozí kapitole, rodina Schliků trávila zimu a jaro v Praze. Dne 17. 11. 1803 odjel František s rodinou do Prahy. Cesta jim zabrala téměř celý den. Vyjeli ve čtvrt na osm, v poledne byli v Lysé nad Labem, mezi třetí a čtvrtou v Brandýse nad Labem a v šest hodin dorazili do Prahy.¹⁹²

Praha, hlavní město českého království, jako jeden samosprávný celek vznikla v roce 1784 sloučením čtyř pražských měst.¹⁹³ Tímto sloučením se stala druhým největším městem v habsburské monarchii, první místo držela Vídeň. Praha si zachovávala

¹⁸⁷ *War ich auf den Teichen Zrcadlo und Porutssnick es regnete hat beständig, es war wenig da, und wir trafen nichts.* “ Tamtéž.

¹⁸⁸ *„Schoß ich in Thiergarten eine Geiß an, die bis jezt noch nicht gefund werden.“* Tamtéž.

¹⁸⁹ *„Weil des Vater etwas besser wurde, so fuhren wir im Tiergarten, Neeb schoß eine golde[?] Geiß.“* Tamtéž.

¹⁹⁰ PÍSKAČ, F. *Dějiny hradu*, s. 78. Jiný z autorů se Františkovými zálibami nezaobírá.

¹⁹¹ Fotografie je uložena ve Státním oblastním archivu v Zámrsku. SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 874, kart. 117, Rytiny a fotografie Františka Šlika (1789 – 1862), viz obrazová příloha, s. 131.

¹⁹² *„Den 17ten Donnerstag Reisen wir von hier Gegen ¼ auf 7 Uhr früh weg. Um ½ 10 waren wir in Lautschin[?] um 12 in Lissau zwischen 3 und 4 in Brandeiß, und um 6 Uhr in Prag. Wir assen etwas und fuhren darauf zu meiner Schwester Toni.“* Viz SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deníky hraběte Františka Šlika z let 1804 – 1809.

¹⁹³ MÍKA, Zdeněk. *Zapomenuté obrazy: Praha 19. století*. Praha a Litomyšl, 2007. s. 8. ISBN 978-80-7185-860-7.

charakter opevněného města, přístup do města byl možný přes střežené brány a ulice ještě nebyly na počátku 19. století vydlážděné. Vedle mnoha architektonických památek, která okouzila nejednoho návštěvníka, nabízelo toto město i nádhernou přírodu, například na upravovaných vltavských ostrovech, které byly cílem řady procházek, nebo udržované zahrady šlechtických paláců.

V 19. století bylo pro aristokrata v Praze několik možností, jak využít volný čas. Oslavy narozenin a jmenin střídaly zdvořilostní návštěvy. Nabízely se veřejné koncerty nebo hudební vystoupení pořádané u známých, podobně to bylo s divadlem. Zatančit si šlechtic mohl na plese veřejném nebo soukromém. Pobyt na čerstvém vzduchu zaručovaly procházky po šlechtických zahradách či se mohl vydat na Barvířský ostrov, Střelecký ostrov nebo na Štvanici.¹⁹⁴

Františkův dědeček František Antonín Nostitz spolufinancoval stavbu divadla na pražském Starém Městě na dnešním Ovocném trhu.¹⁹⁵ Divadlo dostalo název „*Graeflich Nostitz'sches Nationaltheater*“. Bylo slavnostně otevřeno 21. dubna 1783 uvedením hry „*Emilia Galotti*“ od německého autora Gottholda E. Lessinga. Od roku 1786 fungovalo v Praze také „*Vlastenecké divadlo*“, tzv. „*Bouda*“. Ovšem již za tři roky byla budova na dnešním Václavském náměstí stržena a osazenstvo divadla se muselo přestěhovat do bývalého konventu irských františkánů „*U Hybernů*“. Po nástupu Františka II.¹⁹⁶ na trůn došlo k výrazné změně. Po vydání dvorského dekretu v roce 1795 upadla úroveň obou divadel v důsledku zostření cenzury.¹⁹⁷ V roce 1798 bylo Nostitzovo divadlo přejmenováno na „*Královské stavovské divadlo*“.¹⁹⁸ Se zákazem českých představení v tomto divadle vzniklo v roce 1803 na Malé Straně v bývalém dominikánském klášteře české divadlo,¹⁹⁹ které však někdy uvádělo i německé hry, vzhledem k tomu, že české obecní divadlo mohlo na představení chodit jen v neděli a o svátcích.²⁰⁰ Od roku 1804 se soubor přemísťoval každou neděli a ve svátek na větší scénu Stavovského divadla.²⁰¹ V březnu 1805 je privilegium Vlasteneckého divadla převedeno na zemský výbor, což znamenalo konec Vlasteneckého divadla.

¹⁹⁴ MELNIKOVA – PAPOUŠKOVÁ, Naděžda Filaretovna. *Praha před sto lety*. Praha, 1935. s. 266.

¹⁹⁵ BĚLINA, Pavel – KAŠE, Jiří – KUČERA, Jan P. *České země v evropských dějinách*. Díl třetí 1756 – 1918. Praha a Litomyšl, 2006. s. 118. ISBN 80-7185-793-9.

¹⁹⁶ František II., římskoněmecký císař, od roku 1804 pak František I., rakouský císař. *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 9. díl, s. 36.

¹⁹⁷ VONDRÁČEK, Jan. *Dějiny českého divadla: Doba obrozenská 1771 – 1824*. Praha, 1956. s. 251.

¹⁹⁸ Dále jen Stavovské divadlo.

¹⁹⁹ MELNIKOVA – PAPOUŠKOVÁ, N. F. *Praha před sto lety*, s. 220.

²⁰⁰ CÍSAŘ, Jan. *Přehled dějin českého divadla I.: Od počátků do roku 1862*. Praha, 2004. s. 30. ISBN 80-7331-007-4.

²⁰¹ [cit. 2009-04-26] URL: < http://www.valka.cz/clanek_12168.html >.

Existovalo tak jedno pražské divadlo se dvěma scénami. Hlavní scéna byla v bývalém Nostitzově divadle, které bylo nazýváno Staroměstským velkým divadlem nebo také Staroměstským Národním divadlem. Malá scéna Malostranského divadla zůstala v bývalém dominikánském klášteře v tzv. Raymannovském domě, ale příliš se jí nedařilo.

František se svou sestrou obecně hojně divadlo navštěvovali. Někdy se k nim přidala i jejich matka. Na začátku roku 1804 sedával František v divadle téměř třikrát do týdne. Divadlo se hrávalo jak v kamenných divadlech, tak i ve šlechtických domácnostech, například u Rohanů, jak dokládá zápis z 20. ledna 1804.²⁰² František je však ve svém deníku takřka skoupý na slovo. Jeho zápisky se často omezují na lakonické konstatování „v divadle“ nebo pouze na větu: „Byl jsem v divadle.“²⁰³ Nejspíše navštěvoval jak Stavovské divadlo, tak i Malostranské.²⁰⁴ V málo případech se namáhal uvést alespoň název představení, které shlédl. Jedná se například o drama „*Erwine von Steinheim*“ od Aloise Blumauera, které se v Praze hrálo 8. ledna 1804.²⁰⁵ V březnu téhož roku viděl dvakrát komedii „*Eduard ze Skotska*“. K datu 19. dubna si poznamenal, že v divadle hrála slečna Eigensatz, známá vídeňská herečka.²⁰⁶ Františkova sestra však její herecké výkony považovala za přehnané a nepřirozené.²⁰⁷

V roce 1805 se divadlo stalo i místem setkání s neznámou dívkou, se kterou si zde předával milostná psaníčka.

Pro ilustraci frekvence Františkova výskytu v divadle uvádíme tabulku,²⁰⁸ ze které je patrné, že nejvíce navštěvoval „stánek umění“ v zimních měsících, potažmo právě v lednu roku 1804. V denících se o divadle zmínil třináctkrát.

²⁰² „20. Freitag. Im Theater: Nacht Wandlerin, Vater von ungefahr, B. Schiffbrug[?] die Lisette war in der komedie bei Rohan.“ Viz SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deníky hraběte Františka Šlika z let 1804 – 1809.

²⁰³ „19. Donn. Im Theater.“ nebo „3. Diens. War ich im Theater.“ Tamtéž.

²⁰⁴ V běžných zápiscích neuvádí, kde byl v divadle. Výjimkou je poznámka z 14. dubna 1804: „14ten Samstag. Im kleinseitener Theatr gewesen.[...]“ Tamtéž.

²⁰⁵ „8. Son. War ich im Theater man gab. Erwine von Steinheim.“ Tamtéž.

²⁰⁶ „Im Theater spielte Mons. Eigensatz [...]“ Tamtéž.

²⁰⁷ SEKYROVÁ, J. *Eliška Šliková*, s. 30 - 31.

²⁰⁸ Tabulka č. 1 – návštěvy divadla.

Tabulka č. 1: Návštěvy divadla

Datum	Poznámka
1. leden 1804	společně s Lisette (sestra Elisa)
3. leden 1804	-
7. leden 1804	„na novém chlapci“
8. leden 1804	hra „ <i>Erwine von Steinheim</i> “
12. leden 1804	v divadle byl večer po velké večeři pořádané na počest svátku tety Ernestíny
15. leden 1804	„ <i>Cermantes Portrait</i> “ (zřejmě hra)
19. leden 1804	-
20. leden 1804	„ <i>Nacht Wandlerin</i> “ (zřejmě hra)
-	
březen 1804	komické divadlo (hra Eduard ze Skotska)
-	
19. duben 1804	herečka Eigensatz
-	
2. březen 1805	setkání s dámou
-	
7. dubna 1805	setkání s dámou
19. dubna	setkání s dámou

Divadlo bylo námětem mnoha dopisů, které František dostal od své sestry. Elisa trávila část roku 1804 ve Vídni a často chodila do kamenných divadel, například do Theater an der Wien, kde viděla hry „*Šalamounův soud*“, „*Modrovous*“ či německou zpěvohru „*Thurn von Gothenburg*“ nebo operu „*Lodoiska*“. Navštěvovala i představení ve vídeňském paláci u Lobkowitzů, kde se hrály komedie i opery, jmenujme „*Le Trésor suppose*“. Nezdřáhala se kritizovat i chválit výkony herců a svěřovat se svými názory bratrovi, například „*Figaro*“ se jí v provedení u Lobkowitzů nelíbil tak jako u Elamů.

S matkou a sestrou ho nepojila pouze láska k divadlu, ale také k hudbě. Sám se učil na housle²⁰⁹ a zřejmě i na klavír. Už matka Filipina hrála výborně na klavír a zpívala,²¹⁰

²⁰⁹ Dokládá to zápis z 9. září 1803: „*Den 9ten Freitag Vormittag überaschte ich den Papa damit, daß ich ihm auf der Geige einige Stücke vor Spielte, welches Instrument ich von Herrn Weiß ohne das Paters Wissen seit vierzehn Tagen zu lernen anfieng [...]*.“ Viz SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deníky hraběte Františka Šlika z let 1804 – 1809.

a jistě k tomuto koníčku přivedla své děti právě ona. Toni uspořádala koncert pro matku u příležitosti jejích narozenin.²¹¹ Někdy hudba hrála už při večeři.²¹² Obvykle však koncert začal až po ní.

František pravidelně v lednu a únoru navštěvoval plesy, veřejné i soukromé. Veřejné plesy se konaly každé pondělí. František se o nich zmiňuje v rozmezí od 9. ledna do 13. února 1804. Pravděpodobně bývalo Františkovým zvykem zůstat až do konce, ale jednou nevydržel.²¹³ Ve středu bývaly plesy u Chotků. František vynechal pouze jednou.²¹⁴ Sobotní večery patřily bálu u Kinských, ale tam se mu příliš nelíbilo.²¹⁵ Velmi ho zaujal ples pořádaný tetičkou Thunn, který byl pojat jako maškarní. František obdivoval pěkné masky zúčastněných.²¹⁶ V únoru se byl podívat na rytířském plese. Posledním plesem sezóny byl pravděpodobně 5. dubna bál u Kinských.

Zmiňuje i návštěvy u příbuzných, hostiny a různé oslavy. Jmenujme třeba svátek tety Thunn či Ernestíny,²¹⁷ otcovy a matčiny narozeniny.²¹⁸

Už od dětství byl František obdivovatelem vojenských uniforem a jezdeckví, proto nás nepřekvapí rozsáhlé zápisky o jezdecké slavnosti tzv. „karusel“,²¹⁹ která se konala v únoru v Praze. Karusel je slavnost, ve které se prezentuje jezdecké umění šlechty, a která v 17. století nahradila turnaje. Pražský karusel byl inspirován francouzskou verzí, ve které hrály hlavní roli tzv. quadrilly. Quadrilla, jak název napovídá, se skládala se čtyř jezdců - šlechticů, kteří měli jednotnou uniformu v určitých barvách. V našem případě jich bylo osm. První quadrilla měla kostým v černé a zlaté barvě, druhá v červené a zlaté, třetí v modré a zlaté, čtvrtá v oranžové a zlaté, pátá byla oblečena do černé se stříbrnou, šestá v červené se stříbrnou, sedmá v modré se stříbrnou a nakonec

²¹⁰ SEKYROVÁ, J. *Eliška Šliková*, s. 27.

²¹¹ Viz podkapitola Reflexe schlikovské domácnosti, s. 31.

²¹² Stálo se tak 22. dubna 1804: „[22]^{ten} Sonnt. Hatten wir musikalisches Dinner. [...]“ Viz SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deníky hraběte Františka Šlika z let 1804 – 1809.

²¹³ „6ten Mon. War Sozietätsball ich blieb nicht biß zu Ende.“ Tamtéž.

²¹⁴ Dokládá to zápis z 18. ledna 1804. „18. Mitt. War ich nicht bei Chotek.“ Tamtéž.

²¹⁵ Viz řádek věnovaný 21. lednu 1804: „21. Sam. Ball bei Kinsky war nicht schön.“ a 5. dubnu 1804: „5ten Donn. Ball bei Kinski war ganzen nicht lustig.“ Tamtéž.

²¹⁶ Viz zápis z 7. února 1804: „6ten Dienst. War der Ball bei der Tante Thun er dauerte biß gegen 5 Uhr früh es waren sehr hübsche Masken da.“ Tamtéž.

²¹⁷ Ernestína hraběnka Kolowrat – Krakowská, rozená hraběnka Schliková, sestra Josefa Jindřicha Schlika. Jejím mužem byl od roku 1799 Josef Maria Maxmilián Krakowský z Kolowrat (1746 – 1824). Zemřela, když jí bylo 59 let, dne 5. června 1824 v šest hodin odpoledne. Viz [cit. 2010-2-13]. URL: <<http://genealogy.euweb.cz/bohemia/schlick3.html>> a Archiv Národního muzea, genealogická sbírka CH, Parte Ernestíny Kolowrat – Krakowská.

²¹⁸ Otcovy narozeniny slavila rodina koncertem, viz záznam z 10. října 1803. „Den 10ten Montag War das Wetter ebenso Abends schlecht spielteich dem Papa weil den andern Tag sein Geburtstag war ein Quartett.“ Tamtéž.

²¹⁹ K pojmu „karusel“ Kol. autorů. *Malá československá encyklopedie III*, Praha, 1986. s. 331. Kol. autorů. *Der grosse Brockhaus: Handbuch des Wissens in zwanzig Bänden*, Band 9, Lipsko, 1931. s. 762.

osmá v oranžové se stříbrnou. Mezi aktéry byl kupříkladu kníže Auersperg, hrabě Chotek, Kinský, Desfoures, baron Hildbrandt a další.²²⁰ František pozorně sledoval jejich čtverylku, útočení na cíl a všiml si i vojenské hudby.²²¹

Tabulka č.2: Účastníci „karuselu“

Quadrilla	Účastníci
1. quadrilla - barvy: černá se zlatou	Kníže Auersperg Baron Kotz Baron Fr. Hildbrand Hrabě Chotek
2. quadrilla - barvy: červená se zlatou	Hrabě Wartensleben Rytmistr Baron Scheibler Nadporučík von Faber Nadporučík von Lier
3. quadrilla - barvy: modrá se zlatou	Hrabě F. Defoures Nadporučík hrabě Defoures Baron H. Wimmer Hrabě Chotek rytmistr
4. quadrilla - barvy: oranžová se zlatou	Plukovník Baron Wimmer Kníže K. Auersperg rytmistr Baron Wimmer rytmistr Hrabě Auersperg nadporučík
5. quadrilla - barvy: černá se stříbrnou	Hrabě Kinský plukovník Hrabě Hardegg rytmistr Baron Dettenbonn nadporučík Hrabě Hardegg nadporučík
6. quadrilla - barvy: červená se stříbrnou	Hrabě Chotek hejtman Hrabě Rindsmaul Rytíř Baudet Baron Ehrenburg

²²⁰ Jména účastníků uvedeny v tabulce č. , čerpáno z deníku Františka Jindřicha Schlika.

²²¹ Viz podkapitola Deník IV (30. 12. 1318 – 2. 11. 1809), s. 81 - 83.

7. quadrilla - barvy: modrá se stříbrnou	Kníže Kinský Baron Hildprandt Baron Malowetz Hrabě Wratislav
8. quardilla - barvy: oranžová se stříbrnou	Hrabě E. Sternberg Baron Wulkanowa Nadporučík hrabě Sweerts Von Mariazi nadporučík

Záznamy z roku 1805 jsou plné jeho vztahu s tajemnou dámou. Bylo mu v té době teprve 16 let, ale už přemýšlel nad svatbou. Jeho lásce však nebylo ze strany rodičů přáno. Mladí se snažili svůj vztah tajit a tak František píše ve svém deníku pouze v náznacích, jména raději neuvádí vůbec. František si se svou milou posílal psaníčka. Do deníku si přepsal část dopisu od neznámé dívky, která píše, jak se jí po něm stýská.²²² Nabádá ho, aby dopis roztrhal a hlavně o něm nikomu neříkal. Je si vědoma toho, že se nemohou vídat, protože by z toho její matka a jeho rodiče nebyli nadšení, a proto se s ním rozchází. Přepis dopisu zůstal nedokončen a vlastně tím končí na dlouhou dobu i Františkova snaha o vedení deníku. Od tohoto okamžiku až do dubna 1809 si deník nepsal.

IV. 2. 3. Dospělost

IV. 2. 3. 1. Habsburská armáda na počátku 19. století

Ozbrojené síly habsburské monarchie přelomu 18. a 19. století, nejvytrvalejší nepřítel revolučních a napoleonských francouzských vojsk, jsou často historiky považovány za zaostalé, jak po strategické tak i po taktické stránce, ačkoli monarchie vydávala na udržování armády nemalé finanční prostředky.²²³ Habsburskou armádu řídil prostřednictvím Dvorské válečné rady, která měla na starosti vojenskopolitickou a ekonomickou problematiku, panovník.²²⁴ V čele Dvorské válečné rady stál prezident.

²²² Viz podkapitola Deník IV (30. 12. 1318 – 2. 11. 1809), s. 90.

²²³ Například KOLDINSKÁ, Marie – ŠEDIVÝ, Ivan. *Válka a armáda v českých dějinách: Sociohistorické črty*. Praha, 2008. s. 40. ISBN 978-80-7106-953-9.

²²⁴ Tamtéž, s. 132.

Vedle rady existoval i Generální válečný komisariát kompetentní k zajištění fungování armády v praxi.

Jelikož Francie disponovala novými způsoby válčení a v srpnu 1793 zavedla i všeobecnou brannou povinnost, potřebovala habsburská armáda reformu, aby mohla na tento vývoj patřičně reagovat. Nejprve v rámci bojů s Francií byly navýšeny počty vojáků a bylo přikročeno k reorganizaci armády. S tím souviselo vydání císařského patentu v roce 1802, jenž nařídil zrušení doživotní vojenské služby, která byla zaměněna za deset let u pěchoty, dvanáct u jezdeckva a čtrnáct roků u dělostřelectva a ženijních sborů, ale už v roce 1811 byla délka služby sjednocena na 11 let.²²⁵ V říjnu 1804 vydal císař patent o konskripčním a odvodním systému, na základě něhož měl každý pluk ustanoven jeden doplňovací okres. K vojenské službě byli povinni muži ve věku od 18 do 40 let s tím, že osvobozeni byli aristokraté, duchovní, úředníci, ženatí muži a vdovci se závazky apod. Za těmito opatřeními stál arcivévoda Karel, císařův bratr.²²⁶ Karel vedl v letech 1801 až 1805 Dvorskou válečnou radu jako její prezident.

Samotnou armádní reformu pojal Karel a jeho spolupracovníci komplexně, takřka od základů a impulsem pro ní byla porážka u Ulmu a u Slavkova. Mělo dojít ke změnám v organizaci, výstroji, výcviku, taktice atd. Řada z nich však v roce 1809, kdy se znovu schylovalo k válce nebyla dokončena.

Karel byl sám zkušený vojevůdce a snaživý reformátor, dokonce napsal příručku pro generály, důstojnictvo a mužstvo, ale zůstával nadále přívržencem lineární taktiky a nadále vycházel z poznatků vojenské pruské školy předchozího století, čímž armádu nikam neposunul. Nebylo tomu však vždy. Jeho myšlenky směřovaly ke zlepšení postavení a materiální základny mužstva. Dbal i na myšlenkovou výchovu vojáka, kde nejvíce kladl důraz na lásku k císaři, monarchii a vojenskou čest.

Nebyl jediným, kdo mluvil do reformy, například arcivévoda Jan požadoval větší využití obyvatel v době války.²²⁷ Přes Karlův odpor si vymohl vybudování systému záloh a zeměbrany. Muži, kteří byli shledáni schopnými výkonu služby a nebyli přijati k vojsku, podstoupili měsíční vojenský výcvik a museli být k dispozici jako záloha až do svých čtyřicátých narozenin.²²⁸ Tento systém začal fungovat v roce 1806. Zeměbrana, ke které bylo přistoupeno o dva roky později, sloužila pouze v době války

²²⁵ KOVAŘÍK, J. *Napoleonova tažení II*, s. 557.

²²⁶ Tamtéž, s. 558.

²²⁷ DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 24.

²²⁸ SANDER, Rudolf. Přehled organizace vojska habsburské monarchie v českých zemích od počátku třicetileté války do roku 1918. In *Sborník archivních prací* 2, Praha, 2008. s. 247. ISSN 0036-5246.

a byla složena z podruhů, drobných pozemkových vlastníků a mužů, kteří pro menší vady nemohly vstoupit do vojenské služby. Ti byli povinnováni službou od 18ti do 45ti let a jejich výcvik probíhal v místě bydliště.

Armáda byla členěna od roku 1809 do armádních sborů, což byly samosprávné orgány zahrnující všechny druhy pěchoty, jezdeckta, dělostřelectva a také pomocné složky, a dělily se na divize a brigády.²²⁹ Rakouská armáda disponovala několika druhy pěchoty – řadovou pěchotou, myslivci, hraničáři, zeměbranou a dobrovolnickými jednotkami. Ve sledovaném období posilovalo pěchotu rakouské jezdeckto. Ač nejlepší jezdeckto na světě po stránce umění jízdy na koni, zůstával jeho potenciál nevyužit.²³⁰ Štěpilo se na těžké (kyrysníci a dragouni), střední (švališěři) a lehké (husaři a huláni). Každý sbor měl dělostřelectvo a pomocné složky složené z trénu, inženýrského sboru, pionýrů, pontonýrů a zdravotní služby. Rakousko válčilo s Francií s přestávkami už od roku 1793. Po mnoha nepovedených bitvách, naposledy v roce 1805 u Slavkova, si přálo Napoleonovu prohru.²³¹ Napoleon mezitím válčil v pruském, polském a poté také ve španělském tažení, čímž byl značně oslaben. U vídeňského dvora mezitím sílily hlasy po využití dané situace, kdy je Napoleon upoután na Pyrenejském poloostrově. Přály si obnovení pořádků před rokem 1805, především je mrzela ztráta vlivu v německých zemích a také územní ztráty. V čele této skupiny, válečné strany, stál ministr zahraničí Johann Philipp Karl von Stadion – Warthausen, podporován Marií Ludovikou, třetí manželkou císaře Františka I. Válečná strana nebrala ohledy na arcivévodu Karla ani na probíhající reformu a stav armády. Už v roce 1805 se konzervativní skupině podařilo takticky odstranit Karla z postu prezidenta Dvorské válečné rady. Karel upadl v červenci roku 1808 v nelibost i u svého bratra, když brojil proti válce v tomto okamžiku a pochyboval o dostatečné podpoře Ruska, které bylo oficiálně na Napoleonově straně. Po mnoha jednáních a slovních přích se vzhledem k finanční situaci, kdy hrozil kvůli inflaci státní bankrot, a Napoleonově vyčerpání, se i Karel přiklonil k válce, jakožto nevyhnutelné skutečnosti.

Jak již bylo řečeno Rakousko spoléhalo na Rusko, které tajně přislíbilo vlašné naplnění diplomatických dohod s Francií uzavřené na podzim roku 1808 v Erfurtu, mimo to také na pomoc Pruska a některých členských států Rýnského spolku.²³² Napoleon se války neobával s vědomím toho, že císaře Františka I. porazil už třikrát –

²²⁹ KOVAŘÍK, J. *Napoleonova tažení II*, s. 559.

²³⁰ Tamtéž, s. 573.

²³¹ KOVAŘÍK, Jiří. *1809: Orel proti orlu*. Praha, 2002. s. 15. ISBN 80-86529-37-1.

²³² DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 53 - 58.

poprvé v roce 1797, podruhé v roce 1800 a potřetí v již zmíněném roce 1805.²³³ Napoleon se v předzvěsti války rozhodl už 2. ledna k návratu ze Španělska do Francie. Do Paříže dorazil 24. ledna a započal přípravy na válku. Od 5. března reorganizoval francouzské jednotky v německých zemích a o šest dní později vydal rozkaz o celkové koncentraci francouzských spojeneckých sil na Dunaji.

František po pár měsících příprav svěřil velení armády arcivévodovi Karlovi, který se s rakouskou armádou vydal 10. dubna 1809 na pochod do Bavorska, čímž fakticky vypukla válka.²³⁴ Ovšem už 6. dubna proklamoval arcivévoda svým jednotkám vyhlášení války.²³⁵

IV. 2. 3. 2. Františkovo působení v armádě v roce 1809

Představa diplomatické dráhy Františka nelákala. Po smrti otce v roce 1806 sice na studiích vydržel, ale už na jaře roku 1809 nastoupil do armády a splnil si tak svůj sen. První půl rok u armády si zaznamenal do deníku.²³⁶

K armádě ho doprovodila matka. Dne 10. dubna opustili za slzení kamarádů Prahu. Do města Linz dorazili 12. dubna kolem poledne. Přijetí pak provázely zmatky, to vše doprovázeno matčinou nervozitou a obavami. Nakonec dostal svého koně a v devět hodin ráno následujícího dne se konečně dostal do Braunau am Inn ke svému velitelství. Začínal v hodnosti poručíka u kyrysnického pluku knížete Alberta Saského.²³⁷ Pluk patřil do brigády generálmajora Siegenthala, která spadala pod divizi podmaršálka Hessen – Homburg záložního jezdeckta, resp. rezervního sboru generála jezdeckta Liechtensteina.²³⁸ František se stal pobočníkem hraběte Ferdinanda Antonína Bubny von Littinitiz, který patřil k přátelům schlikovské rodiny,²³⁹ a začal vykonávat štábní službu, jak vyplývá z jeho deníku.²⁴⁰

František Schlik se obával, aby hlavní bitva nebyla svedena na řece Lech. Zde se připravovali Francouzi a za svůj soustředovací bod vybrali vesnici Donauwörth. Dne 15. dubna se rakouská armáda blížila k řece Isar. František toho dne obhlédl dvě

²³³ KOVAŘÍK, J. *Napoleon na Dunaji*, Praha, 2009. s. 13. ISBN 978-80-7425-004-0.

²³⁴ DOSTÁL, T.. *Poslední vítězné tažení*, s. 90.

²³⁵ KOVAŘÍK, J. *Napoleon na Dunaji*, s. 335.

²³⁶ Viz SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deník hraběte Františka Šlika z let 1804 - 1809.

²³⁷ *Allgemeine Deutsche Biographie*. Bd. 31. Leipzig 1890. s. 492.

²³⁸ KOVAŘÍK, J. *Napoleon na Dunaji*, s. 324.

²³⁹ SEKYROVÁ, J. *Eliška Šliková*, s. 31.

²⁴⁰ SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deník hraběte Františka Šlika z let 1804 - 1809.

nemocnice a s Bubnou vyrazil do Pasova. Dne 16. dubna jednotky Rakušanů obsadily město Landshut.²⁴¹ Teprve 17. dubna se Napoleon ocitl u svých jednotek v Donauwörthu,²⁴² převzal vrchní velení a hned začal napravovat chyby, jichž se dopustil Berthier vinnou špatně informovaností.²⁴³ Ve dnech mezi 19. a 23. dubnem se válčilo u Teugn, Abensbergu, Eggmühlu, Peisingu, Řezna a Landshutu.²⁴⁴ Jednotky arcivévody Karla byly v těchto dnech během téměř nepřetržitých bojů na několika místech poraženy. Celou situaci reflektuje ve svých zápiscích i František, který byl velmi dobře informován.²⁴⁵ Zprávy do jeho ležení přinášel i pobočník arcivévody Ludvíka, jehož V. sbor tvořil na začátku konfliktu levé křídlo jižně od Dunaje. Byl to právě V. sbor, který obsadil 16. dubna již zmíněný Landshut a měl se u Siegenburgu sloučit s Hillerem, ale 20. dubna na něj zamířil silný francouzský útok. Arcivévoda Ludvík velel ustoupit a předal velení jižního křídla Hillerovi.²⁴⁶ Po těchto neúspěších líčí František 23. dubna tichou a smutnou atmosféru v ležení, když Napoleon dobyl Řezno.²⁴⁷

Následující den se polní podmaršálek Hiller, který 23. dubna ukončil ústup, chtěl spojit s hlavní armádou arcivévody Karla, proto se rozhodl pro neočekávaný krok a sice zaútočit na Neumarkt.²⁴⁸ Nepřítele za pomoci rezervního sboru vytlačil z pozic, ale od Řezna se proti němu hnal Napoleon. Hiller se proto raději stáhl na Braunau. František dále líčí Hillerův ústup a další pohyby habsburské armády. František se v prvních květnových dnech vydal nejprve do Krems a pak přes Schrems do Českých Budějovic, kam dorazil v šest hodin ráno. Zde se sešel arcivévoda Karel s císařem Františkem. Po této schůzce byl po dohodě nahrazen dosavadní náčelník generálního štábu generálmajor Johann svobodný pán von Prochaska generálmajorem Maxmiliánem svobodným pánem von Wimpffenem.²⁴⁹ Z Českých Budějovic se František vrátil do Schrems.

Arcivévoda Karel, v domnění, že Napoleon ho bude pronásledovat, uzpůsobil tomu svůj postup a koncentroval své síly. Když 10. května dorazil Napoleon před brány

²⁴¹ DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 98.

²⁴² Zpráva o postupu rakouských vojsk ho dostihla 12. dubna v Paříži.

²⁴³ DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 99.

²⁴⁴ Oblast dnešního jihovýchodního Německa. [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://maps.google.cz> >.

²⁴⁵ Viz podkapitola Deník IV (30. 12. 1318 – 2. 11. 1809), s. 79

²⁴⁶ DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 104.

²⁴⁷ „*Alles war still und traurig*“. Zápis z 23. dubna 1809. SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deník hraběte Františka Šlika z let 1804 - 1809.

²⁴⁸ DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 131.

²⁴⁹ DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 135.

Vídně, byl František spolu s ostatními vojáky v Zwettlu, tedy asi 110 km na severozápad od Vídně. Jak asi musel být zděšen, když se 13. května 1809 Napoleon dostal až do Vídně?

František Schlik se přesunul toho dne spolu s Karlem Egonem II. Fürstenbergem, Carlem Catinellim a Weckerem do Rannersdorfu nedaleko Vídně. Ta ač měla poměrně silnou posádku, po ostřelování v noci z 11. na 12. května, kapitulovala. Napoleon byl však při vstupu vítán máváním, jásotem a vyvoláváním sláva,²⁵⁰ což zmiňuje i František.

Ke spojení habsburské armády došlo konečně 16. května v Bisambergu.²⁵¹ Arcivévoda Karel se v tomto momentě rozhodl rozpustit oba záložní sbory a spojit je v jeden rezervní sbor, jehož součástí byly dvě granátnické a dvě jízdní divize, a kterému velel generál jezdeckva kníže Liechtenstein.

František měl jedinečnou možnost pozorovat přípravu na bitvu, dnes označovanou u Aspern – Esslingu. V této chvíli proti sobě stáli Francouzi a Rakušané oddělení Dunajem. Rakousko bylo ve výhodě. Nemělo problém se zásobováním, ani s možným posílením pozic.²⁵² Rakouská armáda zdařile bránila předmostí na jižní straně a strhávala mosty, ale Napoleon se nevzdával a budoval nové mosty a nová přechodní místa okolo ostrova Lobau, kde se Dunaj dělil na několik ramen.²⁵³ Nově zbudované mosty rakouští ženisté zdařile ohrožovali po proudu posílanými kmeny a dalšími věcmi. Přesto se podařilo navečer 20. května zahájit přesun francouzských jednotek a hned ráno následujícího dne vypukla bitva. František ji strávil v prostoru mezi Breitenlee a Aspern. Ženisté i teď takřka na vlastní pěst škodili Francouzům bořením mostů.²⁵⁴ Ale ani tyto problémy neodradily Francouze od dalších oprav a František, zdá se, to až obdivuje.²⁵⁵

²⁵⁰ DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 131.

²⁵¹ „[...] die ganze Armee sie bivaquirte um den Bisamberg herum und war über hunderttausend stark [...]“ Viz SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deníky hraběte Františka Šlika z roku 1804 - 1809.

²⁵² DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 139.

²⁵³ Zprávy o chystaném přesunu francouzských oddílů dorazili i k Františkovi: „[...] Wir hatten wohl die Nachricht daß die Fr. über die Donau herüber wollten konnten sie aber nicht glaube [...] finden 20. [...]“ Viz SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deníky hraběte Františka Šlika z roku 1804 - 1809.

²⁵⁴ DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 131.

²⁵⁵ Tuto událost František zmiňuje už 21. května „[...] auf einmal kam die Nachtricht die Brücke wäre den Fr. eingebrochen in dem Augenblick als die Infanterie herüber war, um die Cavallerie oben zu debauchiren[?] anfing dies geschah auf unsere veranlassung man ließ nämlich eine Schiff. Mühle herab schwimmen, die Brücke war so schmal daß nur immer 2 Mann Cavalleriesten neben ein ander reiten konnten, sie reprimten die Brücke gleich wieder, und defilirten noch biß gegen Mittag die Position zu

Francouzi, poté co se zřítíl hlavní most z Lobau, museli přijmout bitvu. A jak tato bitva probíhala pohledem Františka Schlika? Jak již bylo řečeno, František toho dne v rámci rakouského záložního sboru operoval u Breitenlee a spolu s brigádou generálmajora Vécsey se snažili udržet rakouskou linii a zároveň zlomit protivníka. Sledoval postup druhé kolony 1. sboru, kterému velel generál jezdeckta Bellegarde, v divizi podmaršálka Fresnela. František detailně popisuje snahu Klenauenových a Vincentových jezdců, *Klenau – Chevaulegers Nr. 5 a Vincent – Chevaulegers Nr. 4*, proniknout do středových francouzských pozic a víru ve zlomení odporu.

Švaliři byli na tom oproti kyrysníkům, co se týká hmotnosti a udávání směru jízdy, lépe.²⁵⁶ Najeli do řad nepřítele z boku a v trysku, a tím se ho podařilo rozrazit. Pak se švaliři rychle obrátili a zamířili zpět ke své pěchotě. Když byli zhruba ve stejné vzdálenosti jako před útokem, zpozorovali oheň, to už se stačila zformovat francouzská strana, zmocnila se děl a zahájila střelbu.

Bitva však toho dne neskončila. Arcivévoda nedokázal využít možností a početní převahy, které se mu toho dne dostalo. Noc tak vojáci trávili v pohotovosti a už ve tři hodiny ráno se boje rozmohly znovu. Napoleon, posílený příchodem nových vojáků, chtěl provést ofenzivní útok. Postup se mu nejdříve dařil, protože zaútočil na zeslabený střed rakouské armády. Rakouské jednotky byly totiž až příliš upoutány v Aspernu a Esslingu. Arcivévoda Karel však podpořil své oddíly a nasadil do boje zálohy – Liechtensteinovy granátníky. V tento moment se rakouským ženistům opět podařilo pobořit hlavní dunajský most a přerušit tak Napoleonovo zásobování, jak vojáky, tak i municí. Kanonáda pokračovala, ale francouzské velení muselo uznat porážku. Arcivévoda Karel ale opět nevyužil situace a nechal Francouze téměř v poklidu ustoupit. Důvodem mu byly životy jeho vojáků. Jenže krev jeho podřízených měla být ještě prolita.

Další den, 23. května, slavil František své dvacáté narozeniny, a vesnice Aspern a Essling se pomalu vzpamatovávaly z prožité hrůzy. Poznamenal si, že na tento den nikdy nezapomene. Nejprve jel do Breitenlee a odtud do Aspern. František vzpomíná na chvíle, kdy projížděl hlavními body bojiště, jak viděl tisíce mrtvol, trosky domů a cítil hroznou vůni spáleniště. Uvědomuje si poprvé sílu války a uvádí ztráty. Tyto pocity ale

verlassen und zu attaquiver. [...]“ Viz SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deníky hraběte Františka Šlika z roku 1804 – 1809.

²⁵⁶ KOVAŘÍK, J. 1809: *Orel proti orlu*, s. 123.

brzy vystřídá radost. Už 31. května se dozvídá o svém povýšení na nadporučíka u pluku Schwarzenbergových hulánů.

Bitvu u Wagramu, ke které se schylovalo a nakonec propukla ve dnech 5. - 6. července 1809, líčí František spíše sporadicky, oproti jeho popisu bitvy u Aspern - Essling. Pro Františkovu další kariéru bylo podstatné to, co se dělo poté, co Napoleon arcivévodu Karla donutil ustoupit. Rakouská armáda se stáhla až ke Znojmu a zde se také konala poslední bitva tohoto tažení,²⁵⁷ která je však zvláštní tím, že ještě před jejich ukončením bylo sjednáno příměří, ač ani jedna strana neměla v tu chvíli převahu. Zbraně utichly 12. července v půl osmé večer.²⁵⁸

Jednáním o dohodě a válečném vyrovnání je pověřen kníže Liechtenstein.²⁵⁹ První kontakt s Napoleonem proběhl 21. července. Císař Karel pobýval v tuto dobu v Uhrách, jak dokládá i Františkův deník. V něm popisuje, jak se v Olomouci setkal s císařem a spolu s jeho družinou se vydal přes Trenčín do Komárna, a zde se setkali s palatinem Johannem. Zápisky z těchto dní jsou zmatené a sama datace je zde zanedbána. František v doprovodu Lichtensteina vykonal několik cest mezi Komárnem a Vídní. Jednání o vyrovnání byla obtížná a Napoleon vyhrožoval porušením příměří.²⁶⁰ Rakousko bylo zatlačeno do kouta. Vzhledem k vývoji situace se 25. září 1809 konala na zámku v Totisu konference vojáků a diplomatů rakouské strany. Shromáždění předsedal císař František. Po bouřlivých jednáních opustil svůj úřad hrabě Stadion, který byl 4. října vystřídán hrabětem Metternichem. Výsledkem jednání bylo zplnomocnění knížete Liechtensteina k závěrečnému jednání ve Vídni. Knížete Liechtensteina doprovodil do Vídně hrabě Bubna i František Schlik. Rozhovory o územních ústupcích a kontribuci se nakonec hnuly kupředu a kníže v noci z 13. na 14. října signoval dokument „*Friedensplan, der dem Kaiser von Österreich zu Kenntnis zu geben ist*“, v domnění, že se jedná o předběžný návrh.²⁶¹ Napoleon tento omyl neuznal a ráno 14. října se nechal dokonce zapřít. Nevyčkal na ratifikaci císařem Františkem a odjel do Francie. František Schlik ovšem uvádí, že z Vídně odjel s Liechtensteinem s ratifikací už 13. října a namířili do Totisu, kde byla smlouva ratifikována o čtyři dny

²⁵⁷ Nejnověji k bitvě u Znojma sborník: Kol. autorů. *Bitva u Znojma a válka roku 1809*. Třebíč, 2009. ISBN 978-80-7268-649-0.

²⁵⁸ KOVAŘÍK, J. *Napoleonova tažení II*, s. 552.

²⁵⁹ DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 221.

²⁶⁰ DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 226.

²⁶¹ DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 228.

později, tedy 17. října.²⁶² Za služby během jednání o míru přišlo Františkovo další povýšení, tentokrát na rytmistra u husarského pluku Josefa Václava Radeckého.²⁶³

Poslední zápisky Františkova deníku jsou věnovány jeho cestě do Dalmácie, kam cestoval jako doprovod čerstvě jmenovaného polního podmaršálka hraběte Bubnu. Do Rijeki dorazili 2. listopadu 1809, a právě zde deník končí.

²⁶² Dostál opět uvádí 18. října a Kovařík dokonce 19. října 1809. Viz DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 228. KOVAŘÍK, J. *Napoleonova tažení II*, s. 554.

²⁶³ MUNZAR, Z. *František Jindřich hrabě Šlik*. s. 94.

IV. 3. Generál kavalérie

František Jindřich Schlik byl pro české historiky až do předchozího roku takřka neznámou osobou. Současná česká historiografie jeho osobnost teprve objevuje, proto v této kapitole stručně načrtne jeho další osudy, především pak jeho vojenské poslání a rodinný život.

IV. 3. 1. Františkův život po roce 1809

IV. 3. 1. 1. Františkova vojenská kariéra

Poté, co se vrátil z Dalmácie, směřovaly jeho kroky k hulánskému pluku knížete Schwarzenberga, kam byl přeřazen.

Ale už během roku 1812 odešel z armády a stáhl se na svá panství.²⁶⁴ Důvodem jeho odchodu mohl být obrat v zahraniční politice Rakouska, které se na nějaký čas stalo Napoleonovým spojencem. Ovšem stav to byl pouze dočasný, protože Rakousko bylo vojensky oslabené po konfliktech, které s Napoleonem vedlo.²⁶⁵ Spojenectví bylo dovršeno uzavřením sňatku mezi arcivévodkyní Marií Ludvikou, dcery císaře Františka I., a Napoleonem²⁶⁶ a také rakouskou podporou Napoleonova tažení do Ruska v roce 1812, což mohl být spouštěcí mechanismus k Františkovu odchodu. Této teorii nahrává fakt, že František se do armády vrátil ve chvíli, kdy Rakousko znovu bojuje na straně koalice proti Francii, v roce 1813.

Kariéra u jezdeckva se po jeho návratu rozvíjela velmi slibně.²⁶⁷ Byl přiřazen k švaliářskému pluku Jana Josefa hraběte z Klenové a Janovic. A jelikož se v předchozích letech osvědčil, směl vykonávat štábní službu jako ordonanční důstojník císaře Františka I.²⁶⁸ V srpnu a září roku 1813 prošel bitvami u Drážďan, u Chlumce a u Varvažova. Čekala ho osudová bitva u Lipska, označovaná jako bitva národů. Spolu s ruskými dragouny se mu podařilo dvakrát odrazit francouzskou jízdu. Pak se k němu štěstí obrátilo zády. V zápalu boje byl zraněn na hlavě, zřejmě rukou svého spojence, ruského dragouna.

²⁶⁴ Datum odchodu z armády se různí, Ottův slovník naučný uvádí rok 1810, ale Wurzbach a Hirtenfeld rok 1812, který se nám vzhledem k uvedeným skutečnostem zdá pravděpodobnější. *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 22. díl, s. 677. WURZBACH, C. von. *Bibliographisches Lexikon*, s. 116. HIRTENFELD, Jaromír. *Der Militär-Maria-Theresien-Orden und seine Mitglieder*. 2 Band. Wien, 1857. s. 1467.

²⁶⁵ BĚLINA, P. – KAŠE, J. – KUČERA, J. P. *České země v evropských dějinách* 3, s. 74.

²⁶⁶ Ke svatbě došlo taktéž ve sledovaném roce 1810. Viz Tamtéž, s. 75.

²⁶⁷ V rodovém archivu se dochovala řada pramenů ke jmenování a udílení hodností a řádů. Například SOA Zámorsk, RA Schliků, inv. č. 185, sig. III.39, kart.19, Vojenská jmenování hr.Fr.Šlika 1808-1835. Tmtéž, inv. č. 236, sign. IV.28 kart.. 26, Jmenování a udělování hodností Fr.Šlikovi.

²⁶⁸ WURZBACH, C. von. *Bibliographisches Lexikon*, s. 116.

K tomu, jak ke zranění mohlo dojít, existují dvě vysvětlení. V prvním je Schlik za hrdinu, který bránil ruskému kozákovi mučit zajaté vojáky.²⁶⁹ Sám František o tom po letech mluvil jako o nešťastné náhodě, kdy si ho opilý ruský dragoun jednoduše spletl s nepřítelem díky barvě Františkova kabátu.²⁷⁰ Obdobně líčí průběh celého neštěstí i jeho sestra Elisa a dodává: „*Ocitl se v té největší vřavě. Když přeskakoval příkop, ztratil helmu, kamarádi ho prosili, aby se vrátil a neriskoval v nepřátelských řadách s nepokrytou hlavou, ale nechtěl o tom ani slyšet.*“²⁷¹ Hluboká rána zasáhla pravé oko a vyžádala si delší léčení.²⁷² Převážnou část z něj strávil František u barona Spiegela ve Výmaru, kde byl ubytován.²⁷³ Docházel za ním lékař Starck spolu se svým synem.²⁷⁴ Po dvou měsících byl konečně schopen cesty do Prahy, aniž by ohrozil své zdraví. Rekonvalescence se nakonec protáhla až do poloviny dubna, strávil tak mimo službu 7 měsíců. Když se vracel k armádě, už ho zdobila černá páska zakrývající pravé oko.

Dne 20. dubna 1814 se vydal k císařovně do Vídně, která svému choti po Františkovi poslala dopis do Paříže. Odtud se už vracel jako major husarského pluku arcivévody Ferdinanda. Nebylo to jediné ocenění, kterého dosáhl. Dostalo se mu cti zastávat funkci císařského komorníka a získal ruský řád svaté Anny 2. třídy a Svatého Vladimíra 4. třídy.²⁷⁵ Války s Napoleonem pro Františka skončily pochodem k Dijonu pod velením knížete Schwarzenberga, kde se však už nebojovalo.

Následovaly mírové roky, ve kterých František nezahlélel. V roce 1820 byl přeložen k württemberským husarům a o tři roky později byl povýšen na podplukovníka. Tato hodnost mu vydržela sedm let, načež byl v roce 1830 povýšen na plukovníka. Po dvou letech přišlo ocenění jeho činnosti u husarů a obdržel Württemberský civilní záslužný řád.

²⁶⁹ Například *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 24. díl, s. 677.

²⁷⁰ *Streffleur's Oesterreichische Militärische Zeitschrift* 2. Bd. Wien, 1862. s. 145 – 146.

²⁷¹ SOA Zámorsk, RA Schliků, inv. č. 189, sign. III. 43, kart. 20, Válečný deník Fr. Šlika z napoleonských válek – 1809 – 1815, originál a opis. Překlad textu Milena Lenderová. Podobně píše o celé situaci i Wurzbach, viz WURZBACH, C. von. *Bibliographisches Lexikon*, s. 117.

CH, Constant von. *Bibliographisches Lexikon des Kaiserthums Österrech*. Bd. 30, Leipzig 1875. s. 117.

²⁷² Ve sledovaném období měla rakouská armádní zdravotní služba nízkou úroveň. Františka zachránil brzký převoz z bojiště k lékaři. Z bitevního chumlu mu pomohli Evžen Wratislaw a pruský důstojník, čímž podstatnou měrou přispěli k záchraně Františkova života. Viz *Streffleur's Oesterreichische Militärische Zeitschrift* 2. Bd. Wien, 1862. s. 146. K zdravotní poměrům v armádě JIRÁNEK, Tomáš. Zdravotní poměry a zdravotní péče v armádě habsburské monarchie v dlouhém 19. století. In *Theatrum historiae* 2, Pardubice, 2007. s. 335 – 353 nebo Týž, Život v armádě. In LENDEROVÁ, M. – JIRÁNEK, T. – MACKOVÁ, M. *Z dějin české každodennosti*, s. 212 – 247.

²⁷³ WURZBACH, C. von. *Bibliographisches Lexikon*, s. 117.

²⁷⁴ SEKYROVÁ, J. *Eliška Šliková*, s. 38.

²⁷⁵ MUNZAR, Z. *František Jindřich hrabě Šlik*, s. 95.

František nebyl pouze praktik, vojenství se věnoval i v rovině teorie. Mezi roky 1820 a 1823 napsal a ilustroval příručku o sedláni vojenského koně, správném rozložení a umístění zavazadel v německomadžarské mutaci.²⁷⁶

Pro Františka Schlika byl jistě podstatný rok 1835, kdy dosáhl na nejnižší generálskou hodnost, a to sice generálmajora. Poté působil dva roky ve Slezsku, ale po uplynutí stejné doby byl převelen do Prahy. Po dalších dvou letech dosáhl ruského řádu Svatého Stanislava 1. třídy. Na hodnost polního podmaršálka si počkal do roku 1844 a v témže roce usedl na post velitele divize v Brně. Jak moc váženým mužem byl, dokládá skutečnost, že se v roce 1847 stal titulárním majitelem dragounského pluku č. 13 prince Evžena Savojského.

Nejvýznamněji se ale František Jindřich Schlik do dějin vojenství zapsal potlačením povstání v Uhrách v letech 1848 až 1849. V té době guvernér Krakova na rozkaz svého panovníka táhl se svým armádním sborem v prosinci 1848 Dukelským průsmykem, kde již před více než sto lety pochodoval v čele svého sboru jeho praděd Leopold Antonín hrabě Schlik.²⁷⁷ František Jindřich se svými jednotkami hned na začátku tažení obsadil strategicky důležité město Košice, které uhájil při jednom z mnoha střetnutí s povstalcí 4. ledna 1849, za což byl jmenován tajným radou a dostal rytířský kříž Vojenského řádu Marie Terezie.²⁷⁸

Připojená tabulka ukazuje,²⁷⁹ jakých bitev se za svůj život František Schlik osobně zúčastnil. Převážná většina jich je v Uhrách. Nejvýznamnější událostí však bylo dobývání Rábu 28. června 1849.²⁸⁰ Zde prokázal svou statečnost, chytrost a také odhodlání. Se zvoláním „*At' žije císař*“ se vrhl se svými lidmi na nepřitele a během 15ti minut jej zneškodnil, to vše za přítomnosti císaře Františka Josefa I. Jeho čin mu vynesl komandéřský stupeň Vojenského řádu Marie Terezie. Po dalších bitvách přišlo konečně zlomení pozic povstalců, jejichž hlavní armáda se vzdala 13. srpna 1849.

Již v září téhož roku byl jmenován na generála kavalérie a následně majitelem Husarského pluku č. 4.²⁸¹ Mimo uvedených variant Vojenského řádu Marie Terezie získal v roce 1849 ještě ruský Řád svatého Alexandra Něvského a velkokříž řádu Železné koruny. Vyznamenání velkokřížem Hannoverského řádu Guelfů a převzetí

²⁷⁶ Příručka se nachází ve fondu knihovny Vojenského historického ústavu v Praze.

²⁷⁷ Tamtéž, s. 95 – 96.

²⁷⁸ Ottova *encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 24. díl, s. 679.

²⁷⁹ Tabulka č. 3, s. 57. Tabulka vychází z literatury a vyrytých dat na šavli uložené ve Vojenském historickém ústavu

²⁸⁰ *Streffleur's Oesterreichische Militärische Zeitschrift* 2. Bd. Wien, 1862. s. 150 – 151.

²⁸¹ MUNZAR, Z. *František Jindřich hrabě Šlik*, s. 100.

brilantových stupňů již držených ruských řádů se mu dostalo o dva roky později. Posledními řády, které získal, byly ruský Řád bílého orla a Württemberský záslužný řád koruny, a to v roce 1852. Od začátku roku 1849 bojoval za Rakousko v rámci C. k. námořnictva i parník „*Schlik*“. Vojenské hodnosti a řády mu nebyly jedinou odměnou. Františka jistě potěšilo, když si ho prešovští obyvatelé zvolili za čestného občana města.

Ač by se mohlo zdát, že František po potlačení povstání v Uhrách ukončil svůj profesní život, opak je pravdou. V aktivní službě zůstal a působil jako velitel 4. armády v Haliči a Bukovině. V roce 1859, po vypuknutí války v Itálii a převzetí hlavního velení císařem Františkem Josefem I., zaujmul post velitele 2. armády a s ní táhl do bitvy u Solferina, kterou však Rakousko prohrálo. Po uzavření příměří 11. července 1859 odešel po padesáti letech na odpočinek.

Tabulka č. 3: Bitvy Františka Jindřicha Schlika

Hodnost	Datum bitvy	Místo bitvy
Poručík kyrysnického pluku	21. 5., 22. 5., 23. 5. 1809	Aspern
Nadporučík hulánů	5. 7. a 6. 7. 1809	Wagram
Rytmistr švališerského pluku	26. 8. a 27. 8. 1813	Drážd'any
	30. 8. 1813	Olomouc
	17. 9. 1813	Chlumeč
	16. 10. 1813	Lipsko (zranění)
Polní podmaršálek	11. 12. 1848	Budimír (Budamir)
	28. 12. 1848	Szikszo
	4. 1. 1849	Košice
	21. 1. 1849	Tarczal
	31. 1. 1849	Tokay
	14. 2. 1849	Tornallija
	24. 2. 1849	Petervásara
	26. 2. 1849	Sirok
	27. 2. 1849	Kápolna
	2. 4. 1849	Hatvan
	5. 4. 1849	Aszod
	6. 4. 1849	Iszaszeg
	10. 4. 1849	Czömör
	11. 4., 16. 4., 21. 4. 1849	Rakos
	26. 4. 1849	Komárno
	7. 6. 1849	Zamoly
	13. 6. 1849	Csorne
	28. 6. 1849	Ráb
	30. 6. 1849	Acs
	2. 7., 11. 7. 1849	Komárno
4. 8. 1849	Mako	
10. 8. 1849	Dreyspitz - Arad	
Generál jezdeckva	24. 6. 1859	Solferino

IV. 3. 1. 2. Rodinný život

Františkův rodinný život byl ve znamení důvěrných a velmi intenzivních vztahů se sestrou Elisou a matkou Filipinou. Otec Josef Jinřich zemřel po krátké nemoci 13. prosince 1806,²⁸² když bylo Františkovi teprve 18 let. Matka převzala správu panství a František dále pokračoval ve studiích, započatých na přání otce.

Ač se ve Františkových denících mluví o svatbě už v roce 1805, František se poprvé oženil v roce 1817, když mu bylo 29 let.²⁸³ První jeho ženou se stala Sofie roz. hraběnka von Eltz.²⁸⁴ Vzali se 24. dubna 1817 v Praze. Sofie však již po čtyřech letech manželství,²⁸⁵ v roce 1821,²⁸⁶ krátce po porodu dcery Františky zemřela.²⁸⁷

Se Sofií měl František čtyři děti, které se dožily dospělosti²⁸⁸ - Teklu (1818 – 1834), Albínu (1819 – 1896), Jindřicha Františka (1820 – 1859) a Františku (1821 - 1867), které po manželčině smrti vychovávala Františkova matka a sestra.

Podruhé se oženil tři roky po smrti matky Filipiny.²⁸⁹ Za manželku pojal Vilemínu vdovělou Burkherovou von Donau, rozenou Breuerovou.²⁹⁰ V druhém manželství už děti nezplodil, ale manželčinu dceru Paulínu (1827 – 1887) z předchozího manželství přijal za svou.²⁹¹

Proč se František oženil až po smrti své matky? Zřejmě neměl potřebu. Nesmíme nabýt dojmu, že František byl mezi oběma sňatky bez ženy. Důkazem jeho vřelého vztahu k ženám může být dcera, která se narodila v roce 1829, a dostala jméno Rosa (1829 – 1854). Rosu později jeho druhá manželka osvojila.²⁹² Ženy obecně odrazil

²⁸² Viz Archiv Národního muzea, genealogická sbírka CH, Parte Josefa Jindřicha Schlika.

²⁸³ Věk 29 let v době sňatku uveden v novodobých opisech matrik a oznámení. Viz SOA Zámorsk, RA Schliků, inv.č. 645, kart. 90, Křestní, oddací a úmrtní listy, novodobé opisy.

²⁸⁴ Viz RA Schliků, inv.č.82, sign. II. 10 a, kart. 5, Svatební smlouva mezi Fr.J.Šlikem a hr.Marií Sofií z Eltzu 1817.

²⁸⁵ Zemřela v 26ti letech dne 4. září 1821 v půl deváté ráno. Jako příčina smrti je uváděna mozková mrtvice. SOA Zámorsk, RA Schliků, inv.č.88, sign. II., kart.5, Svateb.oznámení členů rodiny Šliků 1817-1913.

²⁸⁶ Viz Archiv Národního muzea, genealogická sbírka CH, Parte Marii Sofie Tekly rozené von Eltz.

²⁸⁷ PÍSKAČ, F. *Dějiny hradu*, s. 81.

²⁸⁸ Někde jsou uváděny ještě dvě dcery (Antonie a Aurora), které měly přijít na svět v letech 1818 a 1819. Pak by se děti zřejmě narodily v tomto pořadí: 1. Tekla (* 6. ledna 1818), 2. Antonie (* 1818), 3. Aurora (* 1819), 4. Albína (* 16. července 1819), 5. Jindřich (* 24. července 1820) a 6. Františka (14. srpna 1821). Je možné, že některá dítě nebyla donošená, a proto krátce po narození zemřela, ale křest se stihl. [cit. 2007-03-14] URL: < <http://genealogy.euweb.cz/bohemia/schlick3.html#FH2> >.

²⁸⁹ Filipina zemřela dne 16. května v roce 1843. V této době jí bylo už 78 let. Viz Archiv Národního muzea, genealogická sbírka CH, Parte Filipiny hraběnky Schlikové.

²⁹⁰ Viz RA Schliků, inv.č.80, sign. II. 8. kart. 5, Spisy o sňatku hr. Františka s Vilemínou 1846.

²⁹¹ Tato informace poskytnuta Ervínem Tůmou.

²⁹² Rosa zemřela ve věku 25ti let dne 2. března 1854 v Brně. Vilemína po její smrti dala ve Vokšicích zbudovat kapli, jež dodnes nese jméno světice Rosy. Kaple byla vysvěcena dne 29. srpna 1856. Viz SOKA Jičín, Farní pamětnice Ostružno, s. 35 a výpověď Ervína Tůmy z února 2010.

od sňatku s důstojníkem nestálý kočovný život a jejich špatná pověst.²⁹³ Sama instituce manželství byla vojenskými úřady chápána negativně. Úřady se snažili omezit počet ženatých vojáků v armádě.

S dětmi z prvního manželství udržoval František po dobu své nepřítomnosti alespoň písemný styk. Z výzkumů dopisů vyplývá, že děti měli s otcem hezký vztah plný lásky a úcty.²⁹⁴ Děti psaly otci při několika příležitostech. Především však, když měl narozeniny anebo na začátku nového kalendářního roku, resp. takových dopisů se zachovalo nejvíce. V těchto případech se v dopisech objevuje přání všeho nejlepšího a podobně. Dopisy také ukazují, jak se děti učí – jak se vyvíjí jejich písmo, sloh i jazyková vybavenost v daných jazycích. Navíc dokládají vztah dětí k otci, kterého ctí a váží si ho.

Dcery Tekla a Albína psaly tatínkovi nejčastěji, což je dáno možná i tím, že byly nejstarší a uměly tedy dřív psát. Obsah dopisů se povětšinou zaměřuje na to, co děti prožily během uplynulých dní, jaký je zdravotní stav babičky apod. Pro všechny dopisy je společné oslovení „milý“ či „drahý otče“ apod. Po něm se autor listu buď odkazuje na otcův dopis či rovnou začíná své vyprávění. Děti popisují náplň svého dne, s kým se setkaly a jak se má babička s tetou. Jindřich se věnoval například střílení do terče či popisuje své zkoušky. Závěr dopisu pak vykazuje ve všech případech patřičnou úctu vůči otci – kdy mu pisatel „líbá ruce“ a je jeho „poslušné“ či „milující“ dítě. Všichni sourozenci oslovují otce „ty“, tudíž mu tykají, což působí uvolněně a důvěrně.

Velmi zajímavým pramenem je poslední dopis od Tekly z ledna 1834, z doby posledního roku života mladičké šlechtičny, a je možná nejzajímavější ze všech. Omlouvá se v něm otci za své nerozvážné a dětinské chování k hraběti B. a slibuje svému otci poslušnost. Tekla zemřela nečekaně a velmi mladá – v 17-ti letech, proto její korespondence s otcem končí dopisem z ledna 1834. V létě t. r. roku se rodina vydala za otcem do Slavkova, kde plnil své vojenské povinnosti. Tekle se stalo osudným její přání pobývat v Bzenci, kde otec po několika týdnech pobytu pronajal rodině byt. Tekla se rozstala 12. srpna a již 18. srpna v devět hodin večer vydechla naposledy.²⁹⁵

²⁹³ JIRÁNEK, Tomáš. Vojenské manželství v 19. století. In „*Oznamuje se láskám našim...“ aneb svatby a svatební zvyky v českých zemích v průběhu staletí*. Pardubice, 2007. s. 149 – 155. ISBN 978-80-86046-92.

²⁹⁴ SOA Zámorsk, RA Šliků, inv.č. 561, XII. 9, kart. 78, Dopisy Tekly, Albíny, Franzisky a Jindřicha otci Františku Šlikovi 1830 – 1837.

²⁹⁵ Oznámení o úmrtí, viz SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 411, sign. VII. 39, kart. 34, Projednání pozůstalosti hraběnky Tekly Šlikové 1834 – 1837.

Truchlivé chvíle ale střídaly i pocity štěstí. František se mohl radovat z úspěchů a manželství svých dětí, a také z vnoučat. Nejprve provdal v červnu roku 1845 svou dceru Albinu za Karla von Prinetti (†1854).²⁹⁶ V květnu 1846 následoval svatební obřad dcery Františky s Ferdinandem svobodným pánem von Risenfels. Spříznění rodin Schliků a Risenfels bylo potvrzeno ještě podruhé. Dne 9. září 1848 v Seisseneggu si jediný Františkův syn vzal za ženu Sofii svobodnou paní von Risenfels (1831 – 1861).²⁹⁷ Svatební veselí se uzavřelo sňatkem dcery Paulíny, která se 6. února provdala za Václava Mariu Wolfganga svobodného pána Enis von Atter a Iveagh.

Ač Jindřich zemřel již v roce 1859, po jedenácti letech manželství se Sofií, zanechal po sobě čtyři děti – Ervína (1852 – 1906), Františka (1854 – 1925), Jindřišku (1850 – 1896) a Almerii (1856 – 1942).²⁹⁸

IV. 3. 1. 3. Františkův majetek a členství ve spolcích

František převzal dědictví po otci v roce 1810. Stejně jako mnoha jiným aristokratům mu sociální funkce šlechty nedovolovala plně a efektivně hospodařit na svých panstvích.²⁹⁹ V jeho případě to byla vojenská služba.

V první polovině 19. století Schlikové obhospodařovali fideikomisní panství Kopidno, Staré Hrady a aloidní panství Veliš a Vokšice.³⁰⁰ Převažovalo agrární hospodaření, pěstování plodin doplňovalo pastevectví a rybníkářství.³⁰¹ Mateřským jazykem poddaných byla čeština. Ve třicátých letech 19. století měli k dispozici 9 361 ha půdy v rámci panství Kopidno – Staré Hrady a k tomu ještě 11 221 ha Veliš – Vokšice. Schlikové byli vrchností pro 8 077 poddaných.

František, podobně jako otec, se snažil pozvednout vzdělání svých poddaných a proto zřídil nové školy ve Slatinách, Budčevsi, Nadslavi a Chyjicích, a stávající

²⁹⁶ Jednotlivá svatební oznámení jsou uloženy ve sbírce Archivu Národního muzea v Praze. Viz Archiv Národního muzea, genealogická sbírka CH, Svatební oznámení rodiny Schliků.

²⁹⁷ [cit. 2007-03-14] URL: < <http://genealogy.euweb.cz/bohemia/schlick3.html#FH2> >.

²⁹⁸ PÍSKAČ, F. *Dějiny hradu*, s. 82.

²⁹⁹ MATĚJČEK, J. *Šlechta v 19. století*, s. 282.

³⁰⁰ Zpřístupněny nové mapové podklady k panství Schliků, viz SOA Zámorsk, Ústřední správa schlikovských velkostatků. Obecné informace, viz SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen*, Dritten Band, Bidschower Kreis. Prag, 1835. s. 86 – 92 a 108 – 113.

³⁰¹ K rybníkářství na schlikovských panstvích Jaroslav Mencl. Viz SOkA Jičín, fond Jaroslava Mencla, inv. č. 46, Rybníční hospodářství na Jičínku.

opravoval, za to mu patřilo uznání od královehradeckého biskupa.³⁰² Dále podporoval chudé studenty³⁰³ a sirotky.³⁰⁴

Také se podílel na zlepšování stavu a budování nových silnic na jeho panství, což mu vyneslo císařské uznání.³⁰⁵ Jedná se především o cestu z Kopidlna do Jičína.³⁰⁶ Stranou nezůstala ani péče o kostely a církevní památky. V hospodářství se zaměřil především na dobytkařství a ovocnářství. Za pomoci zahradníka Jiřího Valsera³⁰⁷ osadil svahy i aleje cest ovocnými stromy. Sazenice se musely vozit až z horských oblastí, aby na neúrodné půdě zakořenily a plodily.³⁰⁸ Jeho vášeň pro lov se odrazila ve stavbě mysliven. Podnikatelský duch pak v podobě dvou nově zřízených cihelen a ovčína v Milkovicích. U zámku ve Vokšicích zřídil nové zázemí pro hospodářský dvůr, ostatní dvory na panství nechal opravit a střechy opatřil protipožární krytinou. V Kopidlně a v Jičíněvsi vyrostly dvě nové sýpky, a v poslední jmenované vesnici i skleník v zámeckém parku.

František byl také členem několika spolků. V roce 1850 byl přijat jako čestný člen střeleckého spolku v Brně.³⁰⁹ V téže roce se stal majitelem 3. roty ostrostřelců v Praze.³¹⁰ O osm let později vstoupil po vyzvání hrabětem Albertem Nostitz Rieneckem do Vlastenecké hospodářské společnosti v království českém.³¹¹

³⁰² SOA Zámorsk, RA Schliků, inv. č. 272, sign. V.24, kart. 28, Dopis uznání královehradeckého biskupa hraběte Aloise Josefa Kolovrata hraběti Františku Šlikovi za zlepšení stavu kostelních a školních budov na jeho panství 1821.

³⁰³ SOA Zámorsk, RA Schliků, inv. č. 274, sign. V.26, kart.28, Uznání nejvyššího purkrabího hraběte Chotka hraběti Františku Šlikovi za podporu chudých žáků obecných škol panství 1839.

³⁰⁴ SOA Zámorsk, RA Schliků, inv. č. 275, sig. V. 27, kart. 28, Uznání krajského hejtmana v Jičíně hraběti Františku Šlikovi za podporu dobročinných ústavů 1843.

³⁰⁵ SOA Zámorsk, RA Schliků, inv. č. 273, sign. V. 25, kart. 28, Císařské uznání hr.Fr.Šlika za stavbu silnice v letech 1818-26, dopis z roku 1830.

³⁰⁶ PÍSKAČ, F. *Dějiny hradu*, s. 76 – 82.

³⁰⁷ Jedním ze synů Jiřího Walsera a Marie roz. Blažkové byl i Ferdinand Walser (1804 – 1866), jehož ženou byla Marie Walserová, rozená Ringhofferová, která v roce 1841 zdědila po svém otci panství a zámek v Čížkově na Pelhřimovsku, kam se z Jičíněvse Ferdinand s rodinou odstěhoval. Ferdinand Walser byl krajským soudcem a na Pelhřimovsko s ním odešel i jeho bratr Štěpán (1813 – 1896), který patrně vystudoval stavitelství a působil v tomto oboru na Pelhřimovsku. Je pravděpodobné, že bez podpory Františka Jindřicha Schlika by chlapci nikdy nedosáhli takového vzdělání a následně i postavení. Informace o Walserech čerpány z: VÍTŮ, Radka. *Stavebněhistorický průzkum zámku v Čížkově u Pelhřimova*, Diplomová práce – Univerzita Pardubice, 2010, s. 30 - 33. (v tisku)

³⁰⁸ KRUPKA, Jiří. *Obnova historických liniových koridorů (zejm. cestní sítě), tzv. Mariánské zahrady (JZ Jičína)*. Diplomová práce - Česká zemědělská univerzita Praha, 2006. s. 44.

³⁰⁹ SOA Zámorsk, RA Schliků, inv. č. 294, sign. V.45, František Šlik. Jmenování čestným členem střelecké společnosti v Brně 1850.

³¹⁰ SOA Zámorsk, RA Schliků, inv. č. 295, sign.V.46, Diplom o jmenování gen. Františka Šlika majitelem 3. roty ostrostřelců v Praze 1850.

³¹¹ SOA Zámorsk, RA Schliků, inv.č.294, sign.V.48, Diplom o jmenování gen.Fr.Šl. skutečným členem Vlastenecké hospodářské společnosti v království českém 1858 (11.4.1858).

Prorektorem sboru měšťanských střelců v Lokti se stal dva roky před svou smrtí, v roce 1860.³¹²

Ačkoli se Josefu Jindřichu Schlikovi nepodařilo udržet majetkový standard předchozího století, kdy Schlikové stáli na 14. místě mezi 32 hrabaty a hodnota dominikálu dosahovala 53 tisíc zlatých, zůstávali Schlikové váženou rodinou Habsburské monarchie a František se velmi snažil tento stav udržet. Krátce před smrtí byl Františkovi ještě propůjčen titul dědičného říšského rady.³¹³

IV. 3. 2. Františkovy poslední dny a odchod na věčnost

František odešel z aktivní služby až v roce 1859, ale odpočinku si příliš neužil. Jak zmiňují jeho životopisci, v posledních letech života František Jindřich Schlik velmi sešel a již ho nic netěšilo. Pro svůj pobyt si vybral Vídeň a zde také tři roky po opuštění armády zemřel.

Odebral se na věčnost po zaopatření svátostmi umírajících v poledne 17. března 1862, osm dní po své druhé ženě Vilemíně.³¹⁴ V ostruženské farní pamětnici se píše, že trpěl „žaludečním rakem“³¹⁵, ale ve smutečním oznámení je jako příčina smrti uvedena sešlost věkem.³¹⁶

Rodinu o jeho smrti informoval telegram, přátelé a známí obdrželi smuteční oznámení.³¹⁷ Františkovo úmrtí zaznamenaly i noviny. Deník Bohemia mu věnoval dokonce více jak stránku.³¹⁸ František přežil obě sestry i manželky, a tak ho do hrobu ukládaly dcery Albína a Františka, poslední žijící děti z prvního manželství, a vyženěná dcera Paulína. U rakve však už stáli jeho vnuci a pokračovatelé rodu Ervín (1852 – 1906) a Franz (1854 – 1925). Smuteční mše se konala nejprve ve Vídni v kostele sv. Augustýna 19. března, načež bylo tělo převezeno do Kopidlna, a zde se

³¹² SOA Zámorsk, RA Schliků, inv. č. 298, sign. V. 49, Diplom o jmenování gen.Fr.Šl.prorektorem sboru měšťanských střelců v Lokti 1860.

³¹³ SOA Zámorsk, RA Schliků, inv.č.188, sign.III.42, kart. 20, Propůjčení titulu dědič.říšského rady hr. Františku Šlikovi 7.2.1862.

³¹⁴ Vilemína zemřela na zápal plic 9. března 1862. Viz SOKA Jičín, Farní pamětnice Ostružno, s. 35.

³¹⁵ Tamtéž, s. 35. Nikoliv několik dní po svém manželovi, jak uvádí například Zdeněk Munzar. Viz MUNZAR, Z. *František Jindřich hrabě Šlik*. s. 100.

³¹⁶ Viz Archiv Národního muzea, genealogická sbírka CH, Parte Františka Jindřicha Schlika.

³¹⁷ SOA Zámorsk, RA Schliků, inv.č.361, sign.VI.8/1, kart. 35, Telegram k úmrtí hr. Fr. Šlika a úmrtní oznámení.

³¹⁸ *Bohemia* Nr. 66. 18. März 1862. 35. Jahrgang. s. 635 - 636. *Die Presse* Nr. 86. 28. März 1862. 15. Jahrgung. s. 1.

konal pohřeb se všemi vojenskými poctami.³¹⁹ Smuteční řeč držel místní farář P. František Ferdinand Peřina.³²⁰

Místo posledního odpočinku se nepodařilo s jistotou určit, zřejmě však byl nejdříve pochován u kostela sv. Jakuba Většího v Kopidlně.³²¹

³¹⁹ Kresby úmrtních štítů Františka Jindřicha Schlika jsou uloženy v SOA Zámorsk, RA Schliků, inv.č. 370, sign.VI., fasc. č. 19, Úmrtní štíty generála Františka Šlika 1862.

³²⁰ František Ferdinand Peřina, původem z Nového Bydžova, byl v Kopidlně od roku 1840 kaplanem a funkci faráře nastoupil po zemřelém a oblíbeném Františku Aloisu Vackovi v roce 1854. Peřina zesnul dne 14.3.1874 v 57 letech. Tuto informaci z kopie farní pamětnice Kopidlna poskytl P. Jan Novotný z děkanství Kopidlna.

³²¹ František Pískač a ostruženská farní pamětnice uvádí hrobku u kostela sv. Jakuba Většího v Kopidlně, stejně tak zápis o zřícení klenby hrobky a pohřbení ostatků, které byly vyjmuty 19. listopadu 1887 a znovu pohřbeny v roce 1889, zmiňuje Kopidlna. P. Jan Novotný však uvedl, že o Františkově hrobce u kostela v Kopidlně neví, a upozornil na další místo možného posledního odpočinku, a sice kostel sv. Ducha v Libáni, nebo na možnost, že ostatky generála kavalérie byly přeneseny v roce 1927 do nově vybudované rodinné hrobky pod vrchem Veliš. Viz PÍSKAČ, F. *Dějiny hrady*, s. 82. SOkA Jičín, Farní pamětnice Ostružno, s. 35. SOA Zámorsk, RA Schliků, inv. č. 363, sign. VI. 9., kart. 35, Protokol o pohřbení pozůstatků hr. Františka Šlika. Libáň uvádí například rozrod, viz [cit. 2010-2-13].URL: <<http://genealogy.euweb.cz/bohemia/schlick3.html>>

V. Edice deníků z let 1803 - 1809

V případě této edice používáme tzv. transkripcie textu, resp. přesný přepis textu za užití současné grafické soustavy písma a současné pravopisné normy, z důvodu, že se jedná o pramen vzniklý po roce 1805.³²² Ponechali jsme zvláštnosti textu a chyby. Pokud pisatel změnil v textu písmo z kurentu na humanistické, především se to děje u slov převzatých z francouzštiny, jsou tato slova označena kurzívou. Způsob datace byl ponechán v původní podobě. Při přepisu jsem použili několik edičních značek a to:

- [.....] pro označení chybějícího nebo nečitelného textu, přičemž počet teček označuje počet chybějících písmen
- [?] pro označení nejistého čtení textu
- [] pro editorské zásahy
- [...] pro označení vypuštěného textu, pouze v případě poznámek pod čarou

V. 1. Deník II (28. 8. 1803 – 30. 9. 1803)

Tagebuch

von 28 August 1803 bis zum

30ten September

von mir

Franz Schlick

Kopidlno den 30ten August 1803

den 28ten August Sonntag 1803

Nach der Messe gingen wir in Park spatzieren. Nachmittag fuhren wir zur Kirchereise nach Slatina.³²³ Abends spielten wir, wir alle ubrigen Abends, Billard.

³²² ŠTOVÍČEK, Milan a kol. *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti*. Praha, 2002, s. 51.

³²³ Obec Slatiny se nachází v okrese Jičín, kraj Královéhradecký, zhruba 8 km jihovýchodně od Jičína. [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://cs.wikipedia.org/wiki/Slatiny>>.

den 29ten Montag

Nachmittag gingen wir in die Fasanerie. Ich schoss auf einen Schwarzen, Neeb³²⁴ auf einen roten Hirschen. Lachmann,³²⁵ der Jäger von meinem Vater, sagte der Schwarze sei getroffen. Später funden wir Schweiß vom roten, wir liessen den Hund auf den Schweiß und gingen nach, Neeb schoß noch einmal auf den roten, derweil lief ich mit dem Jäger Michal³²⁶ zum Teich, wir vermutheten er würde sich einem flüchten wir irrten[?] uns nicht auf einmal hörten wir den Hund im Schilf entsetzlich bellen, wir liefen ein, und sehen daß er den Hirschen im Teich gefangen hatte der Heger stieg ins Wasser, gab ihm noch einen Schuß in den Kopf, und zog ihn heraus. Darauf gingen wir nach Hause.

den 30ten Dienstag

Wir gingen spazieren im Park und hörten daß der schwarze Hirsche von Gestern verendet gefunden den, Nachmittag gingen wir wie er ein um etwas zu schießen ich fehlten einmal [.....] einen Hirschen kam und lange nichts zum Schuß endlich als wir schon nach Hause gehen wollen stießen wir auf einen angehende Schaufler Neeb und ich schossen zugleich, und er fiel.

den 31ten Mittwoch

Heute fuhren wir um ¼ auf 8 nach Strewatz³²⁷ um Edelhirschen zu schießen. Im ersten Trieb waren 6 Stück, gingen aber alle durch die Treiber, wir sehen nur einige Rehe Füchse und Hasen, im zweiten sehen wir nur einige Füchse, im dritten waren nur einige Füchse, ich fehlte auch zwei Fühse, vermütlich weil ich mit Kugele geladen hatte, übrigens fehlte noch der Dechant von Wostrussno,³²⁸ und Gr. Knirfs[?] einige Füchse. Wir aßen gegen 3 Uhr beim Wald bereuten[?] Fritsch zu Mittag. Nach dem Essen bei welchen wir alle recht lustig waren fuhren wir gegen 7 Uhr wieder nach Kopidlno.

³²⁴ Blíže neurčený Františkův průvodce po lese.

³²⁵ Myslivec Františkova otce Josefa Jindřicha Schlika.

³²⁶ Blíž neurčený myslivec Michal.

³²⁷ Obec Střevač se nachází v okrese Jičín, kraj Královéhradecký, viz [cit. 2010-2-13]. URL: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/St%C5%99eva%C4%8D>>.

³²⁸ Šlo patrně o Jana Nepomuka Černého, viz podkapitola Venkov, s. 37.

den 1ten September Donnerstag

Wir wollten Vormittag spazieren gehen, aber des Regnen Wetter hielt uns ab wir spielten also billard. Wir hatte beim essen Gütte, es speiste der Pfarrer von Slatine, der Kaplan von Wellisch,³²⁹ und der leutnant Pindl da. Nachmittag fuhr ich mit dem Neeb in der Park ich schoss gleich zuerst eine golde[?] Hase. Wir fuhren gegen der Teich zu und Neeb schoß im Teich auf einen schwarzen Hirschen, er ging noch einigen Schritter und ehe als wir da weren vor er [..... ...] er darauf schoss der Neeb noch eine rote golde[?] Geiß.

den 2ten Freitag

Wir gingen früh mit dem Papa spazieren nach dem ich der Lisette geschrieben hatte. Als wir zurück kamen war der Kreishauptmann³³⁰ Baron Lunč der zum Essen eingeladen war schon da. Vor dem Essen spielte ich mit seinem sohn Billard. Nach dem Essen streifte ich mit Neeb gegen Versetz Neeb schoss zwei Rebhuhner und einen Hasen ich zwei Hasen und ein Rebhuhn, und der Michal einen Hund den ein Bauernburg[?] beim flachs[?] schneiden Versteck, welches verboten ist, weil die Bauere mit den Handen das Wild Weg fangen.

Den 3ten Samstag

Nachmittag hatten wir Treib gagen auf Hirsche, den Papa schoss einen Weisen, Neeb und ich fehlten einigemal genossen von da eine Zeit lang die Aussicht, im Schlosse konnten wir uns nicht mehr viel herum sehen, es war schon zu spät, wir kamen auch erst um 10 Uhr nach Hause.

Den 9ten Freitag

Vormittag überraschte ich den Papa damit, daß ich ihm auf der Geige einige Stücke vor Spielte, welches Instrument ich von Herrn Weiß³³¹ ohne das Paters Wissen seit vierzehn Tagen zu lernen anfieng, dem Vater machte es viel freunde Nachmittag bürschten[?] wir im Tiergarten und schossen zwei Hirschen und eine Geiß.

³²⁹ V roce 1803 zastával funkci kaplana ve Veliši Josef Stránský, Viz SOkA Jičín, Farní pamětnice Veliš, s. 27.

³³⁰ Krajský úřad byl v letech 1784 až 1850 v Jičíně, mimo toto období sídlil v Novém Bydžově. Viz HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha, 2007. s. 161. ISBN 978-80-7106-906-5.

³³¹ Rodinný přítel, původem patrně ze Svaté říše římské národa německého.

den 10ten Samstag

Früh um 5 Uhr fuhr der Weiß nach Prag um sein Weib und Kinder zu sehen die aus dem Reich gekommen sind. Wir fuhren noch Strewatz um Füchse zu schießen ich schoß aber nur einen Hasen. Wir fuhren dann noch weiter auf einen Burg und man sagte es würde noch ein Trieb sein in dessen war oben eine schöne hätte mit fenstem von fichten zweigen auf gebaut in der wir speisten, diesen Gedanken hatte der Dechant von Wostruschno so schön uns geführt, in der Hütte waren lateinische Verse.

den 11ten Sonntag

Es regnete den ganzen Vormittag wir spielten Billard. Weil es Nachmittag aufhörte so gingen wir in die Ziegel Hütte, und sehen zu wir die Bauern tanzten.

den 12ten Montag

Das Wetter war ebenso schlecht als Gestern. Nachmittag ließ den Angen nach, wir führen also in den Tiergarten Neeb und ich schossen auf einen angehende Schaufler fehlten aber beide, endlich trat ihn der Michal wir waren kaum im Schloß so kam der Abbé[?] Perseaux[?] an.

den 13ten Dienstag

Früh schreib ich der Mama wieder in den Garten, sie war den 10tem von Teplitz³³² hingereißt. Nachmittag bürschte[?] ich im Tiergarten. Neeb fehlte eine Geis, lange kam uns nicht zum Schuß, und weil wir heute für den Obersten *Vacan* eine Hirschen schießen sollten so stellten wir uns auf den Anstand in die alte Schuppe, noch einer Stunde kam ein starker Schwarzer. Ich schoss auf ihn er lief daran, und Neeb schoss nach, um gingen wir nach Hause und glaubten daß er gefehlt sei und Michal suchte er wolte suchen einen anderen zu bekommen. Als wir schon auf dem Weg nach Hause waren kam der Jäger noch uns dem welche, und sagte er habe Schweif gefunden, und um gingen wir freudig nach Hause, doch brachte der Jäger den Tag den Hirschen nicht erst den andere Tag fand er ihn mein Schuß wer ihn durch den Weidsack, und Neeb seiner dur die Schaufel gegangen.

³³² Do lázní v Teplicích jezdila Filipina pravidelně i s dcerou Elisou. Viz SEKYROVÁ, J. *Eliška Štiková*, 33 – 35.

den 14ten Mittwoch

Nachmittag streiften wir Neeb schoss 2 Huhner und einen Hasen ich 1 Hasen und 1 Rebhuhn, und Lachmann 2 Rebhühner. den Nachmittag war Papa mit dem Abbé in Gitschinowes.³³³

den 15ten

Donnerstag

Zu mittag speisten der Kreißkommissär Schütz und Polatschek hier, Nachmittag streiften wir beim Kymentzker[?] Teich herum Neeb schoss 1 Rebhuhn ich 2 Rebhühner und einen Hasen, der Abbé ging auch mit.

den 16ten Freitag

Früh gingen wir mit dem Pepin den Tiergarten, in Michals Wohnung und sehen da Elsu[?] an. Nachmittag streiften wir beim kaweutzer[?]. Papa war auch mit, er schoss 1 Rebhuhn fuhr aber mit dem Abbé früher wieder nach Hause, ich schoss 1 Rebhuhn Neeb 1 Krähe und einen Hasen, Michal 3 Rebhühner, und 1 Hase, und 1 Rebhüher schoß Neeb, Michal, und ich zugleich. Als wir nach Hause kamen war Hr. Weiß, mit Hr. Bily schon angekommen er brachte mir von der Mama im Geschenk uns Dresden mit, es best und in einen küßchen mit verschiedenen Instrumenten, und eins von der Lisette, welches ein schön gesticktes vorhande war.

den 17ten Samstag

Wir streiften bei Versetz an der krenze[?] herum Neeb schoss 2 Rebhühner und 1 Hase, und ich 1 Hasen, und 1 Schwalbe.

den 18ten Sonntag

Hörten wir ein Amt in Wostruschno³³⁴ und bleiben beim Essen da, es speisten mit der Dechant und sein Kuglen, der Kreishauptmann Lunč, nebst sohn, der Vikär und zwei geistliche vor Gitschin, der Pfarrer von Welisch, der Abbé, Polatschek, Weiß, Papa, und ich.

³³³ Obec Jičíněves se nachází v okrese Jičín, kraj Královéhradecký, přes 7 km jižně od Jičína. viz [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ji%C4%8D%C3%ADn%C4%9Bves> >.

³³⁴ Obec Ostružno se nachází v okrese Jičín, kraj Královéhradecký, viz [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://cs.wikipedia.org/wiki/St%C5%99eva%C4%8D> >.

den 19ten Montag

Neeb und ich gingen Nachmittag auf den Anstand, und Papa fuhr mit dem Herren Weiß und Bily nach Altenburg.³³⁵ Ich fehlte einen Hirschen, darauch gingen wir tiefer in den Wald, Neeb fehlte den grössen Schwarzene, darauf schossen wir zugleich einen Spisser an.

Dienstag den 20ten

Hatten wir grosses Treib gegen in Park, der dechant von Wostruschno vor auch mit, wir brachten nur den Spisser von gestern, und [...] Geis da der Neeb geschossen nach Hause. Abends zeigte ein Taschenspieler seine künste vor uns, er war ziemlich geschickt und schwätzte nicht viel.

den 21ten Mittwoch

Heute früh ging ich in den Park um die von gestern angeschossenen zu suchen, ich schoss einen Hirschen an. Nachmittag schoss ich gleich von den Blanken[?] des Hartes[?] mit dem kugelstutz einen schwarzen, darauf schoss ich noch einmal auf Hirschen und tref von um führ eine Spisser. Neeb schoss auch einen. Darauf fanden die gegen den Spisser.

den 22ten Donnerstag

Nachmittag gingen wir bei Butschowes³³⁶ spatzieren.

den 23ten Freitag

Wir hatten Treib gegen, Papa und ich schossen den roten Hirschen mit der einen Schaufel. Er war nach den grossen Weißen der stärkste, und gegen 15 Jahr alt. Von Natur uns hatte er nur die rechte Schaufel, statt der linken hatte er 2 fingerlange Spitzen, waren die eine 2 kleine Enden hatte.

³³⁵ Obec Staré Hrady patřila k panství Kopidlno, dnes se nachází v okrese Jičín, kraj Královéhradecký, 12 km severovýchodně od města Jičína a jeho dominantou je hrad – zámek. [cit. 2010-03-14] URL: < http://cs.wikipedia.org/wiki/Star%C3%A9_Hrady>.

³³⁶ Jde o obec Budčeves, která se také nachází v okrese Jičín, v královéhradeckém kraji. [cit. 2010-03-14] URL: < <http://www.budceves.cz/?frame=../texty/historie.php>>.

den 24ten Samstag

Heute hatten wir wieder Treib gegen ich schoss eine Schwarze Geiß. Nachmittag fuhren wir nach Kressitz³³⁷ in die Buhu[?] - Hütte,³³⁸ wir wartten ziemlich lange, es kam aber nichts darauf fuhr der Papa mit Abbe und Weiß nach Hause, und ich streifte mit Lachman und Neeb nach Hause, wobei letztere[?] ein feldhuhm[?] schoss.

den 25ten Sonntag

Nachmittag fuhren wir zur Kirchweih nach Mleinetz,³³⁹ wir stiegen beim Richter ab, und aßen Kolatschen, darauf sahen wir zu wie die Bauern tanzten. Weil sich Neeb nicht wohl befand, so legte er sich vor dem Soupper wir ander[?] .

den 26ten Montag

Hr. Kirsch ein feld schnerer[?] von hier kam heute zum Neeb, gab im einige kleine Mittel, und sagte, es wäre ein klosser[?] Revmatismuß, und wirklich waren Donnerstag wird er gesund. Ich ging mit Hr. Weiß in die Buhu[?] - Hütte, ehe als wir darin waren, schoss ich einen Emerling[?], und Carin[?] fehlte ich einen Habicht und 2 Maus geien[?]. Nachmittag fuhr ich mit Abben, Weiß, und Michal auf Teiche, auf dem einen schoss ich eine Plaßente[?], die der Hund aber nicht fand.

den 27ten Dienstag

Fuhr Abbe und Papa mit in die Buhu[?] - Hütte, es kam aber nichts. Nachmittag fuhr der Abbe mit mir auf die Teiche Porutssnick³⁴⁰ und Zrcadlo, ich schoss nur im hinfahren ein Rebhuhn.

Der Pfarrer von Liban speisten da, mit einem zur Geist Achan[?], welcher uns, Somtag zur seiner ersten Messe nach Liban³⁴¹ einlud.

³³⁷ Obec Křešice se nachází asi 4 km jižně od Libáně. [cit. 2010-03-14] URL: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/K%C5%99e%C5%A1ice_\(Lib%C3%A1%C5%88\)>](http://cs.wikipedia.org/wiki/K%C5%99e%C5%A1ice_(Lib%C3%A1%C5%88)>).

³³⁸ Pravděpodobně se jednalo o loveckou chatu.

³³⁹ Obec Mlýnec (místní názvy Mlejnec, Mlejnice) je dnes spádovou obcí města Kopidlno. Jméno pochází od mlýna, který zde stával a byl poháněn vodním kanálem z říčky Mrliny. Nachází se zde největší rybník na Jičínsku – Zrcadlo (70 ha), kde se zachovalo typické a unikátní rozpětí vodního ptactva, zahrnuté do programu ochranného systému Natura 2000. [cit. 2009-07-19] URL: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Ml%C3%BDnec_\(Kopidlno\)>](http://cs.wikipedia.org/wiki/Ml%C3%BDnec_(Kopidlno)>).

³⁴⁰ Rybník Poručník se nacházel jižně od rybníku Zrcadlo. Během 20. století zanikl. Viz SOKA Jičín, Fond Jaroslava Mencla, inv. č. 46, Rybníční hospodářství na Jičínsku.

den 28ten Mittwoch Feiert.

Hörten wir ein Hochamt in Welisch, mit uns speisten mehrere geistliche und auch der fabrikant Steiner aus Prag. Als wir nach Hause fuhren, war der Kutscher der dan Papa fuhr so ungeschick umzuwerfen, wobei wir alle sehr erschraken, aber weder Papa noch Abbe einen Schaden erlitt.

den 29ten Donnerstag

Früh war ich mit dem Abbe in

der Buhu[?] – Hütte, wir brachten einen Wald Geier noch lebend nach Hause, den der Revier Jäger geflügelt hatte. Nachmittag ging ich mit Abbé spazieren.

den 30ten Freitag

Nachmittag schoss ich 5 mal auf Geißen in Park es scheint aber daß ich nur eine angeschossen.

V. 2. Denik III (3. 10. 1803 – 17. 11. 1803)

Tagebuch

vom 1ten Oktober biß zum

von mir

Franz Schlik

Kopidlno den 3ten Oktober 1803

III Theil

den 1ten Oktober 1803 Samstag

Hatten wir Treiben im Park, Papa schoss einen Spisser, Neeb schoß eine Geiß an, ich schoß 3 Geißen, und Michal noch vor der Jagd den grossen Schwarzen, einen Schwahl Geiß sprang beim Treiben über den Zaun[?]. Abends war ein Taschenspieler da der mensche lustige Stücke machten.

³⁴¹ Město Libaň leží 12 km jižně od Jičína na říčce Bystřici, v královehradeckém kraji. Nachází se zde děkanský kostel sv. Ducha. [cit. 2009-07-19] URL: <http://www.mestoliban.cz/index.php?nid=777&lid=CZ&oid=42770>>.

den 2ten Sonntag

Waren wir in Liban bei der Primaß[?] ³⁴² des Sohns des Dasigen[?] Bürgermeister.

den 3ten Montag

Schoss ich in Tiergarten eine Geiß an, die biß jezt noch nicht gefunden werden.

den 4ten Dienstag

Regnete es fast beständig.

den 5ten Mittwoch

Waren wir in Wokschitz und Gitschinowes. ³⁴³

den 6ten Donnerstag

Wir waren in der Buhu[?] - Hütte bei der Fasanerie ich fehlte eine Elster, einen Habicht, und einen [.....]. Nachmittag schossen wir einige mal auf Geißen trefen aber nichts.

den 7ten Freitag

Früh streiften wir nach Kressitz ich fehlte wilde Gänse und Neeb einen Hase als wir da waren gingen wir in die Buhu[?] - Hütte, da fehlte ich einen Haabicht, im zurück gehen schoss Neeb einen Hasen Lachman 1 Rebhuhn und ich 1 Rebhuhn und eine Katze. Nachmittag streiften wir mit dem Papa, ein jeder von uns einren schoss 1 Hasen und 1 Rebhuhn. Abends kam der Stallmeister vom Onkel hier an.

den 8ten Samstag

Schoss ich früh in der Buhütte[?] bei der Fasanerie eine Elster. Nachmittag streiften wir bei Versetz herum es regnete fast beständig Rebhühnen und Hasen hielten also wenig nichts dato[?] weniger schoss Neeb 1 Hasen, und ich 1 Hasen und ein Rebhuhn. Abends kam Herr Byli mit Gr. Nettwall an. Früh war der Bullemeister nach Chlumetz gefahren um da vom Pferdändler. Ab gab[?] Pferde für meiner Vater zu kaufen, er alte noch diesen Abend zurück kommen kam aber nicht.

³⁴² Primas, první purkmistr městské rady, měl na starosti městské hospodaření. Viz HLEDÍKOVÁ, Z. – JANÁK, J. – DOBEŠ, J. *Dějiny správy*. s. 215.

³⁴³ Obec Vokšice leží severozápadně od města Jičína v katastrálním území Podhradí. Nachází se zde barokní zámek. [cit. 2010-3-19] URL: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Vok%C5%A1ice>>

den 9ten Sonntag

Regnete es fest beständig.

Erst heute kam der Stallmeister mit den Pferden, da ging auf wieder nach Prag.

den 10ten Montag

War das Wetter ebenso Abends schlecht spielteich dem Papa weil den andern Tag sein Geburtstag war ein Quartett.

den 11ten Dienstag

Weil des Wetter etwas besser wurde, so fuhren wir im Thiergarten, Neeb schoss eine golde[?] Geiß.

den 12ten Mittwoch

Waren wir in der Buhu[?] - Hütte bei der Fasanerie es kam aber nichts. Darauf schoss ruhen[?] Feld[?] Neeb einen Fasen.

den 13ten Donnerstag

Schossen wir früh und Nachmittag zusammen 8 Hasen 4 Fasanen und zwei Rebhühner

den 14ten Freitag

Schoss der Papa uns der Buhu[?] - Hütte einen Jäger [.....] nach schoss Neeb 1 Hasen Papa 1 Hasen Lachmann 1 Fasanen, und ich 1 Fasanen, und 1 Hasen.

den 15ten Samstag

Früh im der Buhu[?] - Hütte kam nichts im nach Hause – streifen schoss Neeb 1 Fasanen Michal 1 Hasen und ich 1 Rebhuhn.

den 16ten Sonntag

Nach der Messe gingen wir im Park spatzieren.

den 17ten Montag

Schossen wir an der Jetenitzer[?] Grenze 4 Hasen 8 Fasanen und 1 Taube Papa schoss 1 Hasen und 2 Fasanen Neeb schoss einen Hasen und einen mit mir zugleich, ich schoss 1 Hasen und 4 Fasanen und 2 Fasanen wurden den andere Tag gefunden.

den 18ten Dienstag

Schoss ich im Tiergarten eine golde[?] Geiß. Nachmittag fand der Michal 1 Geiß die Neeb oder ich Vormittag angeschossen haben, auch trieb er eine zu seinem quartier hin, die den andere Tag [?]. Dieser Täge fand er auch eine die schon lange verendet war.

den 19ten Mittwoch

Nachmittag schoss ich zweimal auf Krähen.

den 20ten Donnerstag

War ich auf den Teichen Zrcadlo und Porutssnik es regnete fest beständig, es war wenig da, und wir trafen nichts. Abends machte Neeb und ich ein Stück halb verfaultes fleisch wieder gut, es war vom Schlegel des einen Tiers welches verendet gefunden worden, es ist eine Erfindung der [.....] der französchene Marine, das fleisch wird mit heissen Wasser sauber gewaschen hernach wird es mit 2 Kohlenstaub wann das Fleisch 6 schwehr ist dick bestreuen[?] und dann in einen Sack gesteckt der auch mit Kohlenstaub bestreut ist, der Sack wird fest zugebunden, und zwei Stunden in Wasser worin einige Hände voll Kohnenstaub gegeben sind, gekocht. Und dann ist das Fleisch wieder frisch. Dieser erfindung geriet[?] auch uns, das fleisch noch darauch wie gewöhlich Wildgert[?] rät[?] und war mehr als 8 Tage alt.

den 21ten Freitag

Waren wir in Wokschitz und Gitschinewes.

den 22ten Samstag

Waren wir in Kreschitz Papa schoss 3 Hasen und 2 Fasanen und einen Spitzenneeb 1 Hasen der Revierjäger 2 Hasen und ein Fasanen und ich ebenso viel. Im nach Hause fahren schoss Neeb und ich zugleich eine Krähe.

den 23ten Sonntag

Regnete es fest beständig.

den 24ten Montag

Waren wir an der Ietenitzer[?] Kränze, Papa schoss 5 Fasanen, und ich 4 und 2 Rebhühner. Den andere Tag werden noch 6 Fasanen gefunden.

den 25ten Dienstag

Schoss der Geheg[?] bereuter[?] im Tiergarten einen Fuchs.

den 26ten Mittwoch

Streiften wir es kam aber wenig Wildgert schuss. Papa schoss 1 Grünling[?] und einen [Emerling], und ich auch einen.

den 27ten Donnerstag

Fahren wir nach 6 Uhr nach Kreschitz zur fischung des Dasigen[?] Teichs, man fischte über 150 Centner Fische. Neeb schoss auf der Buhu[?]- Hütte 2 Waldjäger ich tat einige Schuss auf Gänse und Meer Schwalben traf aber nichts. Wir aßen in der Mühle, und fuhren darauf nach Hause.

den 28ten Freitag

Fuhren wir wieder dahin, es wurden noch über 50, also in allen über 200 Centner gefangen, wir streiften, nach dem auf dem Buhu[?] nichts gekommen war, Neeb schoss Hase und 1 Rebhun den Kreschitzer Jäger 1 Hasen und 1 Rebhun und 1 Fasane darauf fuhren wir nach Hause, und aßen da zu Mittag.

den 29ten Samstag

Streiften wir von Habraunik über den kolenitzer[?]³⁴⁴ Berg nach Hause. Neeb schoss ein Rebhuhn Lachmann einen [kaňka] Michal 2, und ich 3.

den 30ten Sonntag

Gingen wir Vormittag im Park spatzieren.

den 31ten Montag

Früh schoss der Neeb 1 Hasen 1 Fasan und 1 Rebhun ich schoss 2 Hasen und 1 Taube Michal Hasen und Nachmittag schoss Neeb 1 Hasen Michal 1 Rebhuhn ich 1 Hasen.

den 1ten November 1803 Dienstag

Feiertag

Gingen wir spatzieren.

den 2ten Mittwoch

Wurde der Zrcadlo gefischt wahrend der fischernig schoss Neeb 1 Hasen, der Lachman 2 Hasen ich auch 2 und eine Eule, der Mleinetzter Jäger 1 Hasen, und 2 Fasanen. Darauf aßen wir und fuhren nach Hause.

den 3ten Donnerstag

Fuhren wir wieder dahin Neeb schoss 2 Hasen ich 1 fasan und 1 Taube Lachmann 3 Hasen, ich [kaňka] der Revierjäger von Mleinetz [kaňka] drei, und der [.....] Fidler[?] 1 Taube.

den 4ten Freitag

Sehen wir die Drahoraser kirche an, die von Graf Franz Joseph Schlick, dem Onkel meines Großgroßvaters gebauet werden.³⁴⁵

³⁴⁴ Možná se jedná o cholenický kopec. Obec Cholenice se nachází v těsné blízkosti dnešního města Kopydlno v královehradeckém kraji.

³⁴⁵ František Josef Schlik dal v roce 1695 postavit ke kostelu sv. Petra z 15. století kapli Božího hrobu. Viz JOUKLOVÁ, Jitka. *Barokní stavební a umělecké památky na šlikovských panstvích ve východních Čechách (1680 – 1740)*. Bakalářská práce – Univerzita Pardubice, 2007. s. 32.

den 5ten Samstag

Streiften wir, trefen aber wegen dem grossen Winde nichts.

den 6ten Sonntag

Nach der Kirche suchten wir in der Waffenkammer die Gewehre für die übermorgen Hasenjagd aus.

den 7ten Montag

Waren wir mit dem Papa im Tiergarten. Nachmittag spielten wir Billard dieser Tag zog der Pater Schaderk als Pfarrer nach Wostruschno und der dortige Dechant als Dechant nach Kopidlno.

den 8ten Dienstag

Hatten wir einen Kreis bei Barthoschof,³⁴⁶ in allen wurden derin 81 Hasen 4 Rebhühner und eine Eule geschossen. Papa schoss 50 Hasen 1 Rebhuhn und ein Eule Neeb etliche 30 und ein Rebhuhn Nettwall 43 und ein Rebhuhn, der Dechant von Kopidlno etliche 15, der Kaplan von Welich 2 und ich 31 und ein Rebhuhn, und die Jäger 10 Hasen. Darauf hatten wir noch einen kreis bei Střewatz, darin schossen wir 63 Hasen: Papa schoss 11, Netwall 5, Neeb 7, Dechant 3, Kaplan 4, ich 2, und die übrigen schossen teils die Jäger, teils wurden sie anzuschossen gefunden, wir schossenn also in allem 244 Hasen 4 Rebhühnen und 1 Eule.

den 9ten Mittwoch

War keine Jagd.

den 10ten Donnerstag

Hatten wir einen kreiß bei Biechar[?], in allen schossen wir 218 Hasen und 1 Heuren[?] welcher Neeb und ich zugleich schossen. Papa schoss gegen 30 Hasen Hr. Netwall gegen 30 Neeb gegen 40, Dechant 25, Kaplan von Welisch 8. ich 32 und des übrige schossen die Jäger

den 11ten Freitag

War keine Jagd.

³⁴⁶ Obec Bartoušov dnes spadá pod Jičíněves v okrese Jičín.

den 12ten Samstag

Waren wir bei Habraunik. Neeb schoss 3 Hasen Lachmann 2 Rebhühner Michal 1 Rebhuhn und 1 Hasen, und ich 1 Hasen.

den 13ten Sonntag

Gingen wir im Park spatzieren.

den 14ten Montag

Gingen wir herum Neeb schoss eine Taube.

den 15ten Dienstag

Waren wir in der Buhu[?] – Hütte, Neeb und ich fehlten einige Jäger[?]. Darauf schoss Michal 2 Hasen, und ich einen Emerling[?].

den 16ten Mittwoch

Waren wir in den Buhu[?] – Hütte trefen aber nichts. Darauf schoss Neeb 3 Hasen und 2 Fasanen Michal 2 Hasen, und 1 Fasan und ich 5 Hasen. Nachmittag schoss Michal und ich zugleich 1 Fasanen.

den 17ten Donnerstag

Reisen wir von hier Gegen $\frac{1}{4}$ auf 7 Uhr früh weg. Um $\frac{1}{2}$ 10 waren wir in Lautschin[?] um 12 in Lissau zwischen 3 und 4 in Brandeiß, und um 6 Uhr in Prag. Wir assen etwas und fuhren darauf zu meiner Schwester Toni.³⁴⁷

³⁴⁷ Sestra Antonie Josefa (1783 - 1830) si v roce 1803 vzala za manžela svého strýce Johanna Nepomuka Nostitz Rienecka (1768 – 1840). Viz LENDEROVÁ, M. *Matka, dcera, vnučka*. s. 44.

V. 3. Deník IV (30. 12. 1803 – 2. 11. 1809)

Tagebuch
Den 30ten Dez. 1803
von
Franz Schlik

Jahr 1804
Januar

1. Son.
Wurde mit gratulation zugebracht. Abends ging ich mit Lisette ins Theater.

3. Diens.
War ich im Theater.

6. Freitag
War der F. und der Gr. Thunn³⁴⁸ bei mir.

7. Samt.
War ich im Theater in einer neuen Ogar.

8. Son.
War ich im Theater man gab. Erwine von Steinheim.³⁴⁹

9. Mon.
War der erste Sozietätsball.

11. Mitt.
Ball bei Chotek.³⁵⁰

12. Don.
War grosses Dinner zum Namenstag der tante Ernestine.³⁵¹ Abends war ich im Theater.

[.....] Eifersucht.

14. Samst.
Ball bei Kinsky.³⁵²

³⁴⁸ Mohl to být Josef Matyáš, syn Františka Josefa Thun - Hohenstein (1734 – 1813) z kláštereckého majorátu české větve Brughierské nebo František Antonín Thun – Hohenstein (1786 – 1873), představitel děčínského majorátu. *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 25. díl, s. 400.

³⁴⁹ Autorem truchlohry je Alois Blumauer.

³⁵⁰ Chotkové z Chotkova jsou starý český zemský šlechtický rod, který sídlil v Chotkově u Plzně. Po přijetí do staropanského knížecího stavu v roce 1702, následoval zemský český hraběcí titul v roce 1723 a 1745 říšský hraběcí titul. *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 12. díl, s. 370 – 373. Rodu Chotků se věnuje například Ivo Cerman, viz CERMÁN, Ivo. *Chotkové: Příběh úřednické šlechty*. Praha, 2008. ISBN 978-80-7106-977-5.

³⁵¹ Ernestína hraběnka Kolowrat – Krakovská, rozená hraběnka Schliková, sestra Josefa Jindřicha Schlika.

³⁵² Zřejmě se jednalo o plesy pořádané knížecí linií rodu Kinských v paláci na Staroměstském náměstí, nazývaný „Palác Golz Kinských“, který Kinští vlastnili od roku 1768. Viz FUČILOVÁ, Petra. *Pražské*

15. Son.
Im Theater: Cermantes[?] Portrait. M. H. -----.

16. Mont.
Sozietätsball.

18. Mitt.
War ich nicht bei Chotek.

19. donn.
Im Theater.

20. Freit.
Im Theater: Nacht Wandlerin, Vater von ungefahr, B. Schiffbrug[?] die Lisette war in der komedie bei Rohan.³⁵³

21. Sam.
Ball bei Kinsky war nicht schön.

22. Sonnt.
Tante Thunn Namenstag.³⁵⁴

23. Mond.
Sozietätsball.

25. Mitt.
Ball bei Chotek.

28. Samst.
Ball bei Kinsky Ronder Mo.... Fauster .. am 26 sah man wegen trübe Wetter fast nichts.

domy chlumecké linie rodu Kinských v 18. století. Bakalářská práce – Univerzita Pardubice, 2008. s. 22.
Nejnověji k dějinám rodu Kinských VALENTA, Aleš. *Dějiny rodu Kinských.* České Budějovice, 2004. ISBN 80-86829-05-7.

³⁵³ Rohanové jsou původně francouzský šlechtický rod. V Čechách působila od Velké francouzské revoluce větev Rohan-Rochefort a sídlila na zámku Sychrov. Viz [cit. 2010-3-24]. URL: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Rohanov%C3%A9>>.

³⁵⁴ O Marii Annu Thun – Hohenstein (1750 – 1828), rozenou Libsteinskou z Kolowrat pravděpodobně nepůjde. Marie Anna slaví svůj svátek dle českého církevního kalendáře 26. května, na 22. letna připadá svátek sv. Vincenta. [cit. 2010-2-13]. URL: <<http://www.libri.cz/databaze/jmena/den.php?m=5&d=26>>.

30. Mond.

Sozietätsball.

M. Februar.

1. Mitt.

Ball bei Chotek. Vormittag war das Carousel von Amperg[?]. Zuerst war die Entne in Swapp zu jedem Tor kamen 4 quadrillen herin, bei denn ersten 4 ren war die Regimentsmusik von den Ulanen[?] bei den andere die von Kinski Chevaux – legens[?].

Die Ordnung war so:

Herold mit Erz Herzogin

ihrene Wappen

Musik von Ulanen[?].

1te Quadrille

Schwarz mit Gold.

Fürst Auersperg,³⁵⁵ Baron Kotz,³⁵⁶ Baron Fr Hildbrand, Graf K. Chotek³⁵⁷

2te Quadrille.

Rot mit Gold

Graf Wartensleben, Rittmeister Baron Scheibler, Oberlautnant v. Faber, Oberlautnant v. Lier[?].

³⁵⁵ Bud' šlo o Karla Auersperga (1750 – 1822) nebo jeho bratra Viléma (1749 – 1822). Karel, rytíř zlatého rouna, statečně bojoval s Turkem. Rok 1805 pro něj však znamenal osudovou chybu, když nedal strhnout most při bitvě o Vídeň a Francouzi tak mohli přejít Dunaj. Za to byl odsouzen vojenským soudem k sesazení, ale císař mu dal milost. Od roku 1800 byl hlavou rodiny kníže Vilém Auersperg, dosáhl až na hodnost c. k. generála. Viz *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 2. díl, s. 1021. K dějinám rodu PREINFALK, Miha. *Auersperg. Geschichte einer europäischen Familie*. Graz, 2006. ISBN 978-3-7020-1140-6, ISBN 3-7020-1140-4.

³⁵⁶ Mohlo se jednat o Markvarta Josefa Kotze (1770 – 1828) nebo Zachariáše Václava Erasma Kotze (1773 – 1857), který v roce 1837 oženil svého syna Christian svobodného pána Kotze (1806 - 1883) s Aglaë Leopoldine von Auersperg (1812 - 1899). Viz [cit. 2010-2-13]. URL: <<http://genealogy.euweb.cz/bohemia/kotz2.html>>.

³⁵⁷ Karel Chotek (1783 – 1868), věnoval se především státní službě a v letech 1826-1843 byl nejvyšším purkrabím českého království. Viz *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 12. díl, s. 372 – 373.

3te Quadrille.

Blau, Gold

Graf F. Desfours,³⁵⁸ Oberstleutnant Graf F. Desfours,³⁵⁹ Baron H. Wimmer, Graf Chotek Rittmeister.³⁶⁰

4te Quadrille.

Orange mit Gold

Oberst Baron Wimmer³⁶¹ 1 Furst K. Auersperg Rittmeister,³⁶² Baron Wimmer Rittmeister, Graf Auersperg Oberlautnant.

Herold mit böhm Wappen

Bande von Kinski G. C.

5te Quadrille.

Schwarz mit silber

Graf Kinski Oberst, Graf Hardegg³⁶³ Rittm., Baron [Dettenbonn] Oberlautnant, Graf Hardegg Oberlautnant.³⁶⁴

6te Quadrille.

Rott, Silber

Graf Chotek Hauptmann, Gr. Rindsmaul[?], Chevalier Baudet, Baron Ehrenberg.

³⁵⁸ Hraběcí rod Des Fours, od roku 1798 Des Fours – Walderode, půdem z Lotrinska. Zřejmě je zde myšlen František Václav II. Josef hrabě Desfours - Walderode(1737 – 1809).

³⁵⁹ Možná František Alois Des Fours Walderode (1793 – 1871), ale vzhledem k tomu, že mu v roce 1805, bylo terpve dvanáct let, není to příliš pravděpodobné. Spíše došlo k záměně a je zde míněn jeho starší bratr Josef (1772 – 1838).

³⁶⁰ Asi Josef Chotek (1776 – 1809), který zemřel v bitvě u Wagramu. [cit. 2010-3-23]. URL: <<http://genealogy.euweb.cz/bohemia/chotek2.html>>.

³⁶¹ Jakub Wimmer, syn zámožného pražského obchodníka, se vyznamenal ve válce s Prusy a podílel se na stavbě pevnosti v Terezíně. Roku 1801 byl povýšen na barona. Viz *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 27. díl, s. 246.

³⁶² Vincenc Auersperg (1790 – 1812), rytmistr u hulánů, syn Viléma Auersperga. Viz *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 2. díl, s. 1021. [cit. 2010-2-13]. URL: <<http://genealogy.euweb.cz/auersperg/auersperg5.html>>.

³⁶³ V potaz přichází zejména Jan Jindřich Hardegg (1778 – 1854). Viz *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 10. díl, s. 881. Jan Ignác Hardegg (1772 – 1848), v habsburské armádě od roku 1789, se vyznamenal v bitvách u Aspernu, Wagramu a Lipska. Dosáhl až na generálskou hodnost. Tamtéž, s. 881.

³⁶⁴ Zřejmě Jan Antonín Linhart Hardegg (1773 – 1825), bratr Jana Jindřicha. Nejstarším ze sourozenců byl Jan Ignác Hardegg (1772 – 1848), který byl v habsburské armádě od roku 1789, a vyznamenal se v bitvách u Aspernu, Wagramu a Lipska. Dosáhl až na generálskou hodnost. Tamtéž, s. 881.

7te Quadrille.

Blau mit Silber

Fürst Kinski, Baron W Hildprandt[?], Baron Malowetz, Graf Wratislav.³⁶⁵

8te Quadrille.

Orange mit Silber

Graf F. Sternbeg,³⁶⁶ Baron Wulkanowa Oberlautnant, Graf Sweerts,³⁶⁷ v. Mariazi[?]
Oberlautnant.

So ritten Sie in altdeutschen Anzug mit Langen ein. Die Entren war etwas schleppend darauf ritten 16 Ritter 2 Quadrillen. Nach diesem kam der Kontertanz[?] den alle ritten, nach dem das Ringel Spiel welches nicht, gut aus fiel weil sie es nicht [.....]. Hernach das wehre Carousel welches 8 zugleich ritten, jeder machte einen Baron Kopf einen der Kopf 2 Pistolen Köpfe 2 Sübel Köpfe 1 dagenkopf. Das schlugte sich etwas weil den 8 zugleich ritten die Köpfe immer andere gestellt werden mußten. Carousell ritten nur 16 zulest war die Sarti welche gang Hüpschwar. Abends

War ich auf dem Chotekschen Ball.

4ten Samst.

War wieder das Carousell es liest wir auf das woringe ohne Unglück ab. Abends hatten wir [.....] von dem Conterdange den wir bei der Kontertanz[?] Tante tanzen wollen. Horten wir [.....] [.....].

6ten Mon.

War Sozietätsball ich blieb nicht biß zu Ende.

6ten Dienst.

³⁶⁵ Zřejmě Evžen hrabě Wratislav z Mitrovic (1786 – 1867), polní maršál, [cit. 2010-2-13]. URL: <<http://genealogy.euweb.cz/bohemia/wratislav2.html#KB>> .

³⁶⁶ František Josef Václav ze Šternberka (1763 – 1830), tajný rada a od roku 1824 nejvyšší komorník Království českého, také působil na poli umělecké a od roku 1802 stál v čele Společnosti vlasteneckých přátel umění. Viz *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM 24. díl*, s. 783.

³⁶⁷ Nejspíše Josef František de Paula Sweerts – Sporck (* 1756) nebo jeho starší bratr Filip Jan (1753 – 1809), tajný rada a prezident apelačního soudu v Krakově. Viz *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM 24. díl*, s. 463.

War der Ball bei der Tante Thun er dauerte biß gegen 5 Uhr früh es waren sehr hübsche Masken da.

8ten Mitt

War das Karousel Abend bei Licht. Hernach war Ball bei Chotek wo alle die Ritter in altdeutscher auch in altdeutscher Tracht erschienen zu ihrem Bob[?] war da eine Kantáta abgesungen der Ball dauerte bis gegen 4 Uhr.

12ten

War der Ritter ball im [...].

13ten

Wurden letzte Sozietátsball.

Márz

Wurde im komischen Theater 2mal Edward von Schottland aufgeführt. Waren Regente[?] bei der Toni und den Fritz Nostitz.

April

2ten Mon

[.....] fürs Weisenhaus mein [.....].

5ten Donn.

Ball bei Kinski war ganzen nicht lustig.

7ten Samst.

Die deutsche familie bei Elmn[?]

10ten Dienst.

Wurde sie zum 2ten Mal auf geführt.

11ten Mitt.

Aßen wir bei der Toni.

12ten

Gesall[?] [.....] bei Kinski

13ten Freit.

Früh Examen bei Mikan. Mama ihr Geburtstagstag mir aßen bei der Großmama. Abends bei der Toni konzert. In der Nacht fuhr die Mama weg nach Wien.

14ten Samst.

Im kleinseitener Theatr gewesen. Samt. d. M. zuso d. kv. gescho[?]

19ten Donn.

Gaben Hr. Fladd[?], Magyer[?] konzert bei den blißen recht gut. Im Theater spielte Mons. Eigensatz in [.....] Jadianere in England mit vielem bei [...].

[22]^{ten} Sonnt.

Hatten wir musikalisches Dinner. Abends spielte M. eigen satz in Papansthtrei[?] ohne.

May 1ten Dienst.

Examen bei Widra.

6ten Sonnt.

War ich Nachmittag in Wisočan.³⁶⁸

11ten Frei.

Fuhr Papa nach Kopidlno

12 Samst.

Starb zu Wien die Gräfin Bolza.³⁶⁹

³⁶⁸ Vysočany, dnes Praha 9. viz [cit. 2010-2-13]. URL: <<http://maps.google.cz>>.

³⁶⁹ Johanna Nepomucena Philippine Bolza, rozená von Martinitz (1732 – 1804). [cit. 2010-2-20]. URL: <[http://saebi.isgv.de/biografie/Joseph_Reichsgraf_von_Bolza_\(1719-1782\)](http://saebi.isgv.de/biografie/Joseph_Reichsgraf_von_Bolza_(1719-1782))>.

13 Son.

Examen von Numetschek

15 Dienst.

Erhielt Nachricht von Bolzas Todt. Wir gingen darauf nach Kopidlno und von da gingen wir nach Zittau³⁷⁰ blieben da diesen

25 Frei

Tage wir hatte eine schöne Reise biß hin den andere Tag fuhren wir

26 Samst

früh morgens nach Herrnhut,³⁷¹ ginngen den Tag in die kaufhaden den herums und besehen das Bruderhaus

27 Sonn

Sehen wir den Gottesdienst und die Spaziergänge.

28 Mondt.

Fuhr wir wieder nach Zittau zurück Nachmittag sahen wir den Gewin an der ein Felsen mit Ruinen ist.

29ten

Fahrten wir nach Kopidlno zurück, wo wir noch einige Tage blieben und hernach nach Prag zurück fahrten.

Juni

-

³⁷⁰ Žitava, město v dnešním Německu, leží na Horní Lužici. [cit. 2010-2-13]. URL: <<http://maps.google.cz>>.

³⁷¹ Město v dnešním Německu, česky Ochránov, založené v roce 1722 jako útočiště českých protestantských uprchlíků. [cit. 2010-2-13]. URL: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Ochránov>> .

July

-

August

2ten Examen bei Meyßen[?].

10ten Examen bei Nowaderavski[?].

20ten Examen bei Niematschak.

22ten Examen bei Jandra.

Jahr 1805

2. Son.

Marz

Ihr erster Anblik frappirte mich seit dem Tage kam Sie nicht aus meinem Herzen. Ich schloß Bruderschaft mit ihm. Er und Sie, wurden gegen das finde der Freudenzeit sich gut. Ich war immer gut mit ihr, Sie platzte mich oft mit kleinen Nikereyen[?], die uns nur fester verbanden. Sie war böse auf mich wegen den knöpful[?] W. her nach wegen W. Auch der W hatte ein L S im wen[?]. Doch bald wurden wir wieder gut. E. [?] wollte einen Ring haben wie sie, sie gab ihm den ihrigen bei K. Dine. Auf der so schickte sie mich hin zu E., ihn zurück zu verlangen, er hatte ihn nicht den andern Tag schriebeb es darum an [.....] einer spiel Abends Tags drauf gab er mir im Theater denn waren er wolle aber die ander wieder haben. Ich schriebeb ihre folgendes. Er gab mir gestern diesen Ring es den waren mit der Bedingung ich solte ihn ihr geben, er woltet aber seinen zurück haben. Sie antwortete mir: __ Lesson sie mich mit der Dumheit von E. ungeschoren. Ich bin so böse daß ich kaum schreiben kann, sie werden meinen Brief kaum lesen können. Ich überlasse ihnen alles, kann er seinweicht[?] er kennen, so warten sie lieber bei da weg, als daß ich einen Ring von E. hätte. In dessen danke ich ihren für ihre Mühe, mundlich in ehr[?] davon. Ich wuste nicht was ich thun soll mein Ehren wort hatte ich dem E. gegen [....] ihm einen zu bringen. Doch konnte ich keinen er kammen. Ich fragte also meine M um Ruth, sie lobte mich darüber. Abnahme es selbst ihr den einen zu geben. Den andern gab ich bei der Produktien des neuen Stallin dem C. mit einigen Mehrheiten die er verdiente. Sie aß bei uns. Ihr Augen geben mir Fragende zeichen, ich antwortete ihr ebenso. Nur abgebrochen Worte konnten wir wechseln. Abends war es ebenso. Ich verließ daher schnell das Zimmer und schrieb so kurze als möglich den ganze Handel auf, mit dem Beweis, daß ich nicht besser hatte tun

kännen. Bei Weggehen drückte ich das Papire in ihre Hand. Vielleicht kam ich heute mehr mit ihr anden.

4ten Mond

Gestern [...] nach ich Sie den ganzen Tag nicht, und heut vermutlich auch nicht.

8ten Freitag

Bei T. K. sah und sprach ich sie endlich. Sie schien böse auf mich zu sein ich sagte ihr viel darüber, es halt nichts ich ward empfindlich und schien mich mit meinem Bewusstseint nicht derren zu kehren. Sie wurde denn freundlicher uns finng[?] selbst zu reden an, und zu letzt wurden wir ziemlich gut.

15)

Frei.

Bein Kop. hier, wars eben so wir näherten uns immer mehr.

18)

Mont.

W. war noch hier und nach der alte. Er wurde heute von ihr sehr gehabt war es aus dem Gerzen oder nur um mich zu [.....]. Vorschaut[?] alle Unternehmungen um 2 sie seit dem lezten warum glückten Legen versuch aus zugeben.

29ten

Frei

Ich hörte heute von ihr eine dem er nachricht. Sie sagte schon lange das sie künftiges Jahr nicht hier sein wurde ich wettete[?] einer kuß mit ihr, auf einmal fing sie wieder an sie hätte diese Wette nicht einge ganzen wenn sie nicht gewinnen, denn sie müste in 5 Wochen, [heurathen] einen gewissen [.....] der immer in Tirol habt, sie würde nich[?] den. Einsehen eher schon verlagte ich ein Andenken von ihr. Sie wollte es nicht tun.

30ten Sam

War [...] bei Kop. [?] Sie von sehr gut mit mir wir sprachen viel mit an ander. Endlich gab ihr einen Zettel folgenden Inhalts: = Was ich für sie empfinde wissen sie, der Augenblick der Tremung ist um da, er kam mir obgleich ich ihn [.....] schon war aus sah,

doch zu frühe und unerwartet. Das Schicksel[?] salzte eine sehr Wand zwischen uns. Wäre ich früher geboren und wären sie mir denn gut so wäre das Glück meines Lebens gemacht. Doch weg mit diesen Gedanken es ist so unabänderlich. Aber daß sie mir auch die letzte Wohltat im Andenken versagen, das ist grausam, jetzt sind sie zu nach frei, uns wären sie es auch nicht, darf von den nicht einem freunde, den leider darf ich zu doch nicht mehr seine den zur nichts von ihnen besitzen. O Sie können sie dürfen es mir nicht versagen, ich sehe schon den schönen Augenblick in welchen sie mir es in die Hand drücken, niemand soll es er fahren [.....] gab ich ihnen mein Ehrenwort. Leben sie glücklich [kaňka] mein einziger Wunsch, was ich zu ihrem Glück beitragen kann das will ich tun. Wenn ihr künstlichen[?] gemahl sie eben so liebt wie ich so wird es ihnen an frohen Stunden nicht fehlen. Von nun an will ich sie nur wie eine Schwester lieben. Erhalten auch sie mir ihr Freundschaft. Nun leben sie wahl wenn sie mich auch im den Armen zu uns glücklichen vergestern ich vergesse nie ein. Erfüllen sie meine Bitte so machen sie mich so froh als ich es [.....], wo legen nur sein kann ihr treuen Freund.

7ten Samt

April

Bis heute sah ich sie nie wo ich gelegenheit geständen[?] hätte, sie zu schprachen, endlich war sie heute im Theater. Ich sah das sie in ihrer Hand ein Papier hielt endlich bei einer günstigen gelegenheit gab sie mir es ein Dankbarer Händedruck won meiner suite wurde er wiedert[?], schnell hatte ich das Papier versteckt. Ich nehm einen Vorwund hinaus zu gehen ich hoffte ein Andenken zu finden in dessen war es nur ein Zettel folgenden Inhalbs: = Ich kann ihre Bitte nicht erfüllen, den Herrn kann man nur als ein Andenken der Liebe geben, ich kann ich darf nicht lieben, da ich bald heirathen muß, sie [.....][.....] Mut, aber sie selbst was mehr sie nicht ihrer Mutter zu gefallen, doch heute sagte sie mir daß die Heirat [.....] ganz sicher sei weil er kein [.....] hat doch nie kann ich sie besitzen. wenn sie mich zu geliebt vergessen sie ganz meiner, nur Freundschaft sei ein unzertrennlich es Band zwischen uns, an sie denken bessen sie mir allein die Sorge, ein Weib kann viel leiden...daß ihr [Schicksal] glücklich sei ist mein einziger Wunsch, ihre Frau soll meine beste Freundin werden wie sie mein bester Freund ... Zerreißen sie gleich dieses Papier

19ten Freit

Ich erhielt gestern diesen Brief von ihr ich mußte ihn [.....] weil N. eher schon hinter alles dies gekommen vor. Es war Abends im Theater eine Konfusion mit ihrem Wagen geschohen wir führten sie nach Hause ich gab ihr den Arm wir gingen so nach mein der als möglich drückten uns beständig in die Hände endlich auf der [.....] Stiege schlang ich meine Arm um sie [.....] uns so den ihrigen um mich [.....] kurz der Augenblik.

Chère Franz; Comment puige meux calmer ma douleur, qu'en la partagant avec vous, combien de larmes aijeverse depuis queje v.ai vue, mais j'ai aussi eu un moment de plaisir. Mamam m'ayant dit hier soir, qu'elle avoit reçu unelettre du C T. qui lui mande, qu'il est au desespoir de nepouvoir repondre ases vues comme il a trop peu de fortune, et entrevois l` im possibilite de m`etablir, que j ai été hereuse je me suis vue degagne des liens, qui doit m` [....] a un homme que je n'aurois surement pas aime. Mais a t'elle ajoutes je vois combien le C.... desire [....] vous voir avecson Fils il faut donc vs voir aussi peu que possible, ne plus aler dans la loge, comme ce n'est pas un jeune homme que vous pourrez epouser, etant tous deux du meme age. je dois donc eviter votre personne, c'est peut etre la dernier fois que je v. vois aujourd'hui recevez les voeux que je forme pour votre bonheur ils sont dicte par l'amitie la plus [.....], votre sort m'interessera toujours beaucoup, et v savoir hereux se fera melarendre, vous ne tarderez pas a trouser un objet qui me remplacera dans votre Coeur, je me rejonie [....], et prendraipart ace qui vous interesse, je croi même qu'il feroit plus naissonnable que nous ne prenerons pas d'engejement fine pour le Carneval comme celapourrait deplaire a vos parents, que l'[.....] seul nous unisse, evitez de me parler c'est ce que je ferai aussi de mon cote d [.....] non aurons pas d'occasion. ~~de nous~~ Comme Mamanpars pour Carlsbad à la moytie de May je [.....] ici mais non chez la tante tenz car maman pense que j [.....] l` occasion de vous voir trop souvent, mais ches la jeune Hennd qui demeure au petit cote, ce nesera qu` a la fin de Juin que je la nejoin derai comme ell vous que j n` [.....] pas mes maitrese, c` est la raison qui ma obligue a vous ecrire comme je n` ai voulue vous dire tout ceci de [....] voix je me repose sus votre [.....] que vous ne montrerais cette letter a personne [.....] pas a [.....], dechire la je [....] [.....] car il seroit possible qu` on la trouvait et que des chagrins n'aurons nous pas – Pardonné mon bon Ami que je vous donne tant alive; et on pensent a l'Amitie refo[.] rais vous de

.....

-
Si votre Marie apprenais que je vous ai écrit [.....] elle perprettera plus que je voie Lisie l'Histainede la [.....] a [....] [.....] de baucup & a mon egard, qu'elle voije, que nous nous aimons pas alons elle ne fera pas de difficulte de nous laisser ensemble

Jahr 1809

Es war dem 10 April als ich unter den Tränen meiner Kamaradten Prag verließ. Ich ging mit meine Mutter Tag und Nacht fort um Linz³⁷² zu [.....]. Wir kamen den 12 dort an um Mittag, mein erster Gang war zum kommandierenden um meinen Weg zum Hauptquartier des K. zu anfragen, dieser wußte nichts ich zeihnte ihn meinen Ordne vor, und er sagte mir ich solle nur fortreisen! „Ja wohl, wohin aber E. Erz.“ „das weiß ich nicht, sie müssen suchen,“ _ B. Hackelberg gab mir nähere Aufschlüsse nach denn ich die Braunauer Strasse Einschlag um 3 Uhr waren meine Pferde da der Augenblik Trennung von meinen Mutter war schrecklich, ich werde ihn nie vergessen. Den 13ten um 9 Uhr erreichte ich endlich Braunau³⁷³ wo das Hauptquartier war. Nachmittag ritt der K[?] aus wir bei leiten ihn. Nach Ranshofen ging der Ritt der K. unter Fuchte bag nahe das Spital selbst und trug[?] bag[?] nahe einen jeden kranken um sein

14

befinden. Fing das zeihnen und eintragen der Pastionen[?] der Armee in den Plänen an Mann glaubte die franzosen würden sich am Isar³⁷⁴ stellen der E. hatte den Plan die Armee Corps i Lands[...] zusammete und die Isar zu forcieren. Später wurde dieser Plan durch das beständige zurückziehen der Fr. vernichtet, und um glaubt man mit Zuversicht sie würden einer Hauptschalcht am Lech³⁷⁵ nicht aus weichen. Der K. war wieder aus geritten und hatte ein Ostr. Landwehr Batt angesehen. B muß immer mit so oft der k. aus reitet, an geh sehr freundschaftlich mit ihm um auch ist er sonst beinahe den ganzen Tag bei ihm bei allem was k. gut fragt er B. zuerst an, dieser scheint es oft [...]

³⁷² Lincec je dnes hlavní město Horního Rakouska. viz [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://maps.google.cz>>.

³⁷³ Braunau am Inn, česko Brunov, je dnes okresním městem v Horním Rakousku, leží na pravém břehu řeky Inn, která v těchto místech tvoří hranici mezi Rakouskem a Německem. Od Lince je vzdáleno asi 95kilometrů. [cit. 2010-2-13]. URL: < http://cs.wikipedia.org/wiki/Braunau_am_Inn>.

³⁷⁴ Řeka,jež protéká dnešním Německem, resp. Bavorskem a Rakouskem. [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://maps.google.cz>>.

³⁷⁵ Řeka, která pramení v Alpách, protíná Švábskobavorskou vysočinu a vlévá se do Dunaje. [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://maps.google.cz>>.

15

zur nicht zu merken. Wir waren nach um ½ 12 ganz rusig als auf einmal der Türm kam um, Uhr geht es fart[?] wir setzen ums aus, die wenigsten mußten nach wohin es geht, endlich hieß es Schärding Nahtquartier[?] Obernberg wir kamen da an unter einem Regen in dem der K. sehr stark zu weiter anfang. Den andern Tag ritten wir nach der Kirche start auf Scharding der K. beseh auf diesem Wege noch zwei Spitäler um 11 Uhr kamen wir an. Um 12 must ich mit dem G. B. nach Passau,³⁷⁶ der K. wollte sie B. redente[?] ihm daran ab und trug sich an selbst hin zu gehen. Wir wurden mit 4 Schüssen war an einer Frau den Arm wegriß [mapstanzen], es wäre für den K. habst gefährlich gewesen hin-

17

zu gehen. Diesen Tag kam ein kourier[?] aus Tirol (am Salter) mit den Nachricht daß Sie 6 000 Mann gefangen hätten. Hängte ihm selbst die golden Medaile um. Kam die Nachricht von den

18

affaire bei Lands hat im dem Bericht sagt der E. unser Verlass ist gering wäre aber noch geringer wenn es möglich genossen wäre unserer Truppen Wulst

19

zu besäftigen. Wir sehen ein Ost. L. Batt. an. Nachmittag führte ich den Prinzen von Oranien aus die Nassauer³⁷⁷ [...] so um ihr das Oberhaus zu zeigen. Abends ging ich auf dem Platz herum und traf den Oberst Kutschera in einem Mantel und runden Hut vor den Hause des K. an wie selber in war im zweiten Stek zuckte. und mir die Sperrung seines Zimmers zur Ursache. Diese dastehens angab.[?] Dieser und der Oberst kammeren sind bei nahn jeden Morgen bei G. B.

³⁷⁶ Pasov, bavorské město. [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://maps.google.cz> >.

³⁷⁷ Vilém I. Nizozemský (1772 – 1843).

20.

Waren in der frühe 3 Ostr. [?] L. W. B. gestellt G. [.....] Andorf³⁷⁸ fuhrte sie an wir besehen sie, sie sehen nacht gut aus. G. B.³⁷⁹ sagte mir in bleiben wohl nicht mehr lange hin

21

frühe erzehte[?] man, wir hätten die fr. bei Regensburg³⁸⁰ bei mehr eingeschlossen, Abends zwischen 6 und 7 Uhr kam den Brief vom E. an worin selber wirklich sagt die Fr. waren geschlagen. Der

22

G. B. war biß erst nach 1 Uhr Nachts nach Hause gekommen und war heute schon vor 7 Uhr frühe zum M. Stadion³⁸¹ gegangen erst gegen 11 Uhr kam er nach Hause und erzählte mir da es wäre der flegel[?] Adjutans des E. Ludwig³⁸² als [.....] eingekommen mit der Nachricht daß der E. L. bei Siburg von den franz. überfallen und durch ihre Überamt zur [...] gefragt werden den Nachmittag. Lief die Nachricht ein daß der E.C. Regensburg gewannen, uns darin 2000 gefangen gemacht hat. Kurz darauf kam die Nachricht daß der O Johann die Franzosen in Italien geschlagen habe. Den

23.

ganzen Vormittag und morgen auch dem die Nacht damit zu gebracht wurde dem G. Dedowick³⁸³ in [.....] die Nachricht des E Ludwig mit zu [.....] Und ihm Verhaltungs befehle zu geben. Kam die Prinzs *Commissaire* Grabner[?] zu mir mit der Nachricht alles ist verlehren alles ist weg eine Denaute[?] wie ist weiß es ich kamme von Landschaft es nach nach keine gab und S. w. Ich mußte damals [.....] schon wie die suchen standen mußte also daß dies falschen Schenken[?] war in dessen zeigte der

³⁷⁸ Andorf je obec v okrese Schärding v Horním Rakousku. [cit. 2009-02-19] URL: <http://de.wikipedia.org/wiki/Andorf>.

³⁷⁹ Zřejmě se jedná o hraběte Bubnu. Ferdinand hrabě z Bubna a Litic (1768 – 1825), v armádě působil od roku 1768 a od roku 1805 byl generálmajorem. *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 4. díl, s. 824 – 825.

³⁸⁰ Město Řezno leží v dnešním Bavorsku. [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://maps.google.cz> >.

³⁸¹ Nejspíše ministr Stadion: Johann Philipp Karl Joseph hrabě von Stadion – Warthausen (1763 – 1824), po bitvě u Slavkova v roce 1805 se stal ministrem zahraničí. Na tomto postu vydržel čtyři roky, poté odstoupil. V této funkci ho vystřídal hrabě Metternich. DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 19.

³⁸² Arcivévoda Ludvík (1784 – 1864), politik a vojevůdce, v roce 1822 byl jmenován generálním inspektorem dělostřelectva. Po roce 1835 vedl státní radu, jež vládla namísto císaře Ferdinanda I. Po revolučních událostech v roce 1848 se stáhl z veřejného života. DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 102.

³⁸³ Zřejmě jde o Josefa von Dedowich (1752 – 1827), který získal hodnost generál majora v roce 1799. Viz SCHMIDT – BRETANO, A. *Die k. k. bzw. k. u. k. Generalität 1816 – 1918*. s. 24.

Erfolg daß er doch nicht ganz unrecht hatte. Gegen 9 Uhr fing es um an die Strasse von Regensburg her zu Einmale fuhr wesens Pferde ohne Wapen, Granadien[?] meistens Bagasz[?] Wegen falzten wie andern dem kammern wieder Engangungs trappen die zu [...] geschickt wenden waren und so ging es beständig fest. Nun um nicht in den gefahr zu sage eines Überfalles fing der General an alte Engangungs Truppen anzuhalten und in den Brüterkopf[?] zu geben Landwehr hinein zugeben alte Offizieren die anzutreffen würden auf den [.....] sich anfrengen wurden in die Truppe verteilt unterdessen wurde die Arbeit des Br. O. vorgesetzt und gegen Abends War sie soweit votgerückt daß die 6000 Mann die bereits an Ost. u. k. Leg. Lam M. U. und Ergang. Truppen da weren sich ziemlich [arthei digen] hätten kammern, Abend um 9 Uhr schickte mich der Gen. B sie aus in den B. K. um zu sehen ab alles gut versehen wir. Als ich um nach Mittag macht wie der kam fand ich den G. B. nicht er kam erst mit dem G. Adjunt, Gen. Auersperg gegen 7 Uhr Nachts auch Grusse. Stimm ging alles zu Tehe den andern Tag kam ich um 7 Uhr frühe zumGeneralen und fand ihn nicht mehr der G. sagte mir G. Adj. B. Spiegel wir um 5 Uhr frühe angekommen hatte mit dem G. Eingene Worte gesprache worauf dieser aus dem better gesprungene bei mehr Russen sich gewesen der Morgen erging ohne daß von der G. nach Hause kam. Alles war still und traurig niemand mußte etwas und ein jeder sehr doch da andern vormit der [Miene] als sollte er es wissen meinnes[?] Schprach, endlich sah man gegen 10 Uhr etwaß stärkere Bewegungen unter dem [.....] welches den ganzen morgen schon an den Wägen gearbeitet hatte, die Pferde kamen her uns man sagte sich ein und endlich ginng es start. Erst spiter erfuhr ich daß Fl.No. G. Auersperg die *Battaile* und ein nach am von Regensburg mit brachte aber über die darauch erfolgte Stellung der Ae. wenig bestimmtes so zu sagen wußte. Spiegel brachte die Nachricht von dem war[?] ofen[?] der Arm und deren Rückzug. Die Übersicht des ganzen gab. Übersicht von G. B. vom 30ten April. Daß wir auf dem linken flügel [...] geworfen wurden aber nicht unbeträchtlich Vorteile aus den wachten morgen. Nach den ersten *Affairen* von Koln und Hanfen[?] war der Zorek[?] des E. die Russe Saal und Abach zu foreiren er zag dazu die ganze Macht bei mehr alles es an hatte auf einen Punkt entbläßte dadurch die Seiten, und hab die Kommunikation unter die Corp auf. Der Feind benuzte den Augenblick schlüpfte bei nahe durch unsere Linie durch und aber E. L. wurde angegriffen, und geworfen, F. M. L. Hiller³⁸⁴ der da die Comn., abgeschalften[?] war

³⁸⁴ Johann Karl Hiller (1754/1748? – 1819), hodnost polního podmaršálka nosil od roku 1799. Viz SCHMIDT – BRETANO, A. *Die k. k. bzw. k. u. k. Generalität 1816 – 1918.* s. 43.

von der unglücklichen Aff. von Regensburg nichts mußte, griff den Feind an um werf ihn bei Neumarkt dieses vergessene Salut[?] war ohne Nutzen da keine über einstimmung in dem Bewegungen war und selber sehren Neumarkt wo er leit[?] biß Lands[...]hatte vordringen kamen unterdessen nach Burghausen, Braunau, Wels ect[?] zurück ziehen mußten. Wir waren kaum in Baierbach als der G. und ich wieder zum Reisen bestimmen waren und am andern Tag

24ten

abreßten. Wir gingen nach Schärding, Braunau, über Burghausen F. M. Auersp. [?] die Nacht blieben wir die den anderen Tag setzten sich die Corps von

25

F. M. L. Hiller enmarch[?] in Burghausen kam die G. mit dem E. Ludwig zusammen. Dem fahren gegen 12 Uhr fort, und trefen den andern

26

Tag den k. in Enns,³⁸⁵ auf welcher Reise er den geraden weg durch Linz [.....] hatte. Nach die nämlichen Tag ging es nach Strengberg[?].³⁸⁶

27.

Die Geschäfte[?] waren die Zeit als wie hier waren ausserendetlich[?] der Kanonen Wechsel stark.

NB Bei Regensburg hatten die franzosen eine merkwürdige. Mosque gemacht als wir A. genommen und auf der andern Seite des Flusses mit rieben[?] Artilterin standen ließen sie 3-4 Regimenter Cavallerie die Straubinger Strasse eine ½ Stunde im Kanonen Feuer maschiren[?] um glaubten wir es gehe gegen [.....] um die Brucke zu nehmen wir [.....] durch dieses nehmen die Stellung bei Cham die nie in der folge Andern mußten.

28.

Fuhren wir nach Linz um den Erz.. Max auf zu suchen der [.....] weg man.

³⁸⁵ Enns je řeka i obec v dnešním Rakousku, oblast Horní Rakousy. [cit. 2010-2-13]. URL: <<http://maps.google.cz>>.

³⁸⁶ Sternberg je město v Dolním Rakousku a dnes spadá do okresu Amstetten. [cit. 2010-2-13]. URL: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Strengberg>>.

29 – 30

die ganze Verwandtschaft war da Erz.. Anton kam wieder die kaiserinnen[?] die den 1ten Mai abging Exc. Max und Franz. Wurden aus

1 May

einmahl alle Wegen umgedreht alle Pferde ein, es hies[?] nach Enns. Doch bald wurde dieses niederruffer[?]. Später anfuhr ich daß der kais. Nach Enns. Wirklich wollte. Aber B. redete es ihm aus. Ging es [...]tagfahrt

2)

nach Kimmelbach wo 2 Landwehr Mapens[?] durch ihre Beschaffenheit uns viel letzen machten.

3)

Fuhren wir nach Krems³⁸⁷ und von da nach Schrems³⁸⁸ wo der K. die Nacht blieb wir aber den nahe liehen Abend Abreißen und den an dem Tag in Budweis um 6 Uhr

4.

frühe an kamen das Hauptquartier ist still und ernsthaft. Die kais. Hoheiten[?] waren vil bei Semman, und immer freundlich die [.....] unter den Off. fand ich hier sehr schlecht, einer sagte dem E. sein Russen[?] geht num wohl auch zu Grabe[?]. Meine Gedanken darüber waren diese: zweimal wurden wir von [.....] zurück gejagt, den Preussen in den durch sie verrichtet, auch die Fortschritte in Spanien sind nicht unbedeutend, und wir wellen diese über wieder der Walten in den gar[?] Wachen übers kein brechen, wo wir sonst Jahren deren arbeiten, und der Grund zu diesen Hoffnungen ist bessern Anstalten die vielleicht um erst denen des F. um Pünktlichkeit gleich kommen. Dies ist im Arbeit an der mir nach Jahr arbeiten kamen 5 defilierte daß 9te C. [.] Armee unter Hohenzollern[?] von damit er gab den F. Hohenzollern[?] das *Commandeur* kreuz. Theresie Orden

³⁸⁷ Město Krems an der Donau, česky Kremže, se nachází v Dolním Rakousku. [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://maps.google.cz>>.

³⁸⁸ Schrems je město v Dolním Rakousku. [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://maps.google.cz>>.

7ten

Ging der E. C. ab Abends marschete das 1te A. C. hier durch welches noch gar[?] nicht im Feuer war und sehr gut uns sieht. Unsere Pferde gingen mit des E. seinen. Waren wir wieder

8

in Schrems alles [.....] im Schlosse

9

Wurde die Abreise ins Hauptquartier auf den andern Tag Vorschaben[?]. Die Lange den Dinge war sehr zweifelhaft man verschanzte Wien, und war gefast sich auch nach im Notfall bis Ungarn zurückzuziehen. Der Haupt Fehler wir das den E. nach dem Rückzug biß Cham nach Budweis marschirte. So wie er diese gute Position von der er die Strasse nach [.....] und Regensburg in Händen hatte verließ drangen auch die F. über den Inn von, es scheint als wenn sie einen Überfall in Rücken beserhteten[?]. G. B. hatte mit dem E. eine fastige [.....]darüber. Ging es in Hauptquartier

10

des K. Klaster Zwettl³⁸⁹ ab des E. Hauptquartier war in der stadt die Truppen lagerten dort der E. C. hatte 4 Armee Corps beisammen das von Belgard, Rosenberg, Hohenzollern und des Lichtensteinische 1ste Reserva G. Der E. besuchte den krisen bezuche täglich und die beiden sind viel beisammen

11

frühe marschirte[?] die Armee ins Langer von Neupölla³⁹⁰ den K. hatte sein Hauptquartier in Göpfritz³⁹¹ den kam die Nachricht von den Fr. vor Wien und den [.....] auf der Glacis. Ging es mit der Armee

12

die uns unfer beständigen Vivat begleitete fuhr nach Horn. Auf dem Wege treffen wir einen Wegen mit Jägern an man fragte sie den Wagen hätten, diese fragen geben ihren

³⁸⁹ Zwettl, česky Světlá, je město v Dolním Rakousku. [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://maps.google.cz>>.

³⁹⁰ Neupölla – obec v Dolním Rakousku. [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://maps.google.cz>>.

³⁹¹ Göpfritz an der Wild – dnes obec v okrese Zwettl v Dolním Rakousku. [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://www.goepfritz-wild.gv.at/system/web/default.aspx>>

gelegenheit zu sagen sie waren Ausländer und Böhmen waren eine falsche Nation, dies mehr der K. sehr übel, und sagte ihnen er wolle wohl sehen was besser festes wird. Wir waren kann einige Stunden in Horn als der Erz. C. und kurz darauf die Nachricht E. Mr. sage Millens[?] Wien zu verlassen. Augenblicklich zu wurde G. B. mit mir dorthin mit Auftragen an den E. M. abgeschickt, die Eile war groß wir geben zu 3 Gulden Trinkgeld. Zu Weikersdorf³⁹² fanden wir einen [.....] die Alarm die Fr. sagen über die Donau daß wir uns aus *Cuirassier* Pferde [.....] um nicht gefangen zu werden zu *nis cuire*[?], aber in nächstlichen [.....] kam eine beruhigende Nachricht als wir gegen Stockerau.³⁹³ Fuhren begegneten, wir den E. M. mit Fürstenberg Catinelli und Wecker, ihren Nachrichten nach konnten wir nicht mehr nach Wien, und fuhren also nach Rannersdorf³⁹⁴ wo Gr. ... Hiller steht. _ E. M. hatte die Wien, wann den Auftrag hatten ihm zu wegfallen[?] die Verteidigung mit aller [.....] fert[?] zusetzen den 12 um 3 Uhr frühe nach dem die [.....] Brück verbrannt werden verließ E. M. mit der besetzung Wien und über ließ es sich selbst. Die Fr hatten durch einige Stunden mit einige Haubitzen die hinter den Kais. Stellungen in der Vorstadt so plagiert waren daß man ihnen nicht schaden konnte die Stadt mit Granaten bewerfen und mehrere Dächer in Brand gestellt dies geschah gegen Abend und in der Nacht. Gleich darauf verließ der E. mit der Garnison biß auf einige Reserven Wien[?]. Allen vermuten nach ergab es sich gleich.

13.

Waren wir in Kannersdorf[?] bei F. M. L. Hiller altes war über FM. Sucht um zufrieden dieser General war mit seinem Corps bei nahe schon in Wien. Wir fanden diesen Abend den k. in Michsan[?] er hatte den E. M. sehr übel empfangen und hatte ihn von der Armee weg geschickt. Ging es noch der Kirche

14

fuhr nach Oben Hollebenn[?]. Den

15

Nachmittag kam der Befehl zum Marsch[?] es ging nach Unter Holleben da wurde die Nacht geblieben, und den

³⁹² Weikersdorf – obec v Horním Rakousku. [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://www.weikersdorf.at/>>.

³⁹³ Stockerau – město, které se dnes nachází v okrese Kornenburg v Dolním Rakousku. [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://www.stockerau.gv.at/system/web/default.aspx?menuonr=218443008>>

³⁹⁴ Obec, která se dnes nachází nedaleko Vídně. [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://maps.google.cz>>.

ritt ich mit dem H. früher weg es Hauptquartier des Exc. C. in Loibndorf[?] wo fuhren beinahe die ganze Armee sie bivaquirte um den Bifenberg[?] herum und war über hunderttausend Mann stark, den Tag vorher hatte sie Wein[?] bekommen. Um 3 Uhr marschierte die Armee fort der Erz.. nahm sein Hauptquartier in Oberdorf. Es war ein übermenschlichen Fehler den auf den ganzen krieg ein Fust[?] hat den es ist betrifft einen Hauptpunkt W. zu übergaben. Von W. zu verlangen es solle Sch. gleich einer Festung Mamolhe[?] halten wäre beharrlich gewesen, aber drei Tage bei dem guten Geist der Burger wäre sehr möglich gewesen. Der Plan war denn es zu entsetzen, und den Feind[?] angegreifen. Kam waren einige Schusse hinein geschahen als der E. durch einen Haufen [.....] bald für dies bald sein jenes bestimmt endlich W. verließ am Eingange des Preters waren Batterien angelegt, Stadt diese zu verteidigen schickte man[?] die Besetzung hinaus das [.....] Lusthaus zu wabern.

17.-18-19-waren [.....] die Armee war auf dem Marchfeld eingerückt 2 Wir hatten wohl die Nachricht daß die Fr. über die Donau herüber wollten konnten sie aber nicht glaube rüdig[?] finden 20. Um 3 Uhr frühe rückte alles aus und nahm eine Position, und die franzosen machten wirklich Mein zu debonschiren[?]. Mittag fing wirklich ein kam Ende an die franzosen schlugen eine Brücke aus klößen und Land.

+Dedowick

schiffen, und um 5 Uhr Nachmittag fingen sie an zu defiliren, die Brücke war über den schnulen[?] Arm der die Lob[?] An[?] vom Uhr freut. Mehrere Gefangenen sagen aus Nap: sein nach dem die Brücke schon geschlagen war, nach immer unschlüssig gewesen, und habe lange Zeit mit dem Stücke[?] im [.....] herum gestiert, endlich Habe er gesagt: *faitez[?] partir deux regiments de Cavallerie*. Man leistete Ihnen pro forma einigen. Wieder stand und zag sich Fechtens zurück, sie defilierten die ganze Nacht hindurch. Frühe nach dem unsere Truppen

die Nachts ruhig zu gebracht hatten, rückten sie vor, den linke Flügel lehnte sah an Wagram, wir fanden nach dem wir die Linie der ganzen Armee durch ritten hatten endlich den E. er wan mit einigen Dispositionen beschäftigt, hielt sie, da bei Stahlhof[?], auf den Hohe finden dem [.....] auf, auf einmal kam die Nachricht die Brücke wäre den fr. eingebrochen in dem Augenblick als die Infanterie herüber war, um

die Cavallerie eben zu debauchiren[?] anfang dies geschah auf unsere veranlassung man ließ nähmlich eine Schiff. Mühle herab Schwimmen, die Brücke war so schmal daß nur immer 2 Mann Cavalleristen neben ein ander reiten konnten, sie reparirten die Brücke gleich wieder, und defilirten noch biß gegen Mittag die Position zu verlassen und zu attackirten. Es wurde erst um 4 Uhr Nachmittag attackirt. Unterdessen waren wir wieder zu Hause. Nachmittag ritt der K. hinaus um etwas sehen zu kamm doch es war zu weit, und kein sehen[?] Punkt da. Endlich schickte er den Gen. ab mit mir und 2 Ungarischen[?] Graden mir waren eher wo Breitenlee³⁹⁵ auf einer Anhähe von der mir alles sehen konnten, es schien alles sehr in Ordnung zu sein kein Corps von vom andern, ohne Communication den kampf war eben um Aspern, wir haubizirten[?]. stark hinein, und bald brannte es an einem Ecke. Nun ritten wir näher und keinen hinter Breitenlee gleich zu unsere Linien wir waren oben im Begriff vom rechten zum linken flügel zu reiten alles sah nach gut uns als auf einmahl die Dragoner von A. Vinzent ganz gewaltig davon zu reiten anfangen Ihnen falzten[?] die Klenauen[?] 60 Schritt hinter ihnen franz. Caval. mit kamen der G. griff zum Säbel Bon unz. Garde Graf Hoyos falzten seinem Beispiel glücklich wandten wir den grüßten Theil und brachten ihn wieder vor. Hatte den Gen. nicht so thätig zu gegriffen so wären sie sicher hier durch gebrochen. Als wir um in Begriff waren auf den linken Flüße zu reiten kam auf einmal auf dem linken flügel ein gewaltiges laufen unter den Cavallerie aus die des nachten flügels feltzte und in der Mitte wo eine Lücke in den sich eine Masse feindlich Caval. zeigte schon kam eine Batterie gefahren die sich mit unter aufstellte, des lauf nahm einen zu und da wer für uns nichts anders zu thun als zu [.....] des kam so schnell wir möglich um zukehren und deren zu reiten, wir waren kaum 100 Schritte geritten als wir eine Degarge[?] von mähreren [.....] hinter uns führten, wo wir glaubten sie sage von dieser Mahre[?] Caval. unter dessen wie sie von unserer Infanterier. Wie wir später fahrten. Als wie schon eine ziemliche Entfernung weg wan sehen wie uns und bemerkten wolten uns dem Feuer der kamen daß es mit uns besser aus sehr

22

den andern Tag hing die Kanonade frühe um 3 Uhr an und schien Wolkersdorf näher zu Sage, alles wurde aufgepackt, und aus die sehr Leita geschickt. Der L. ritt mit dem ganze Gefolge aus die Linhähe[?] bei Ebersbrunn um den gang der Sehe[?] zu schon

³⁹⁵ Dnes je již Breitenlee součástí Vídně. Viz [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://maps.google.cz> >.

wir bemerkten bald daß sich des feuer welches auf dem rechten Flügel sehr stark war sich bald aus den linken und der Mitte verbreitete. Das Feuer war entsetzlich mehre an Pel[.....] flogen in die Höhe. Ein Rittmeister von Risck fing den Divisionar Duronell Oberstallmeister der kaiserine[?]. den K. sprach sehr gnädig mit ihm und ließ ihn nach Brunn bringen, gegen

12

kam ein Hauptmann vom G. E. M. St. von E. geschickt um dem k. zu sagen daß der E. auf dem Wege sein die fr. Armee total zu reiniren[?], und daß er die erste Infanterie der Welt hätte, die Kaiser antwortete. Auf des leitere: Es ist Zeit daß sie einmal Mulh[?] bekömmt. Doch hatte den [.....] auf den Auftrag dem K. den Mangel an Lebens Mittele und Munition vorzustellen. Gleich darauf wurden aus alten für Beischaffung der Lenbens Mittele und der Munition gemacht. Nachmittag die *Canonade* nach dauerte, so ritt der K. mit dem ganzen Gefolge hinaus ins Hauptquartier des Erz. mir hatten einen andern Mai genommen und kam früher hinaus als im Hauptquartier Breitenlee an als der K. und da der E. nicht zu Hause war so ritten wir hinaus ab Ihn zu suchen die Canonade dauerte nach wir suchten angebens, kehrten zurück und der K. fuhr nach Hause

23

War mein Geburtstag und in Tag den ich wie vergessen werde dir K. ritt mit dem ganzen Gefolge ins Hauptquartier Breitenlee der Er kam ihm ander lange Mauer in Breitenlee entzgen mit Ungestüm stürzte er dem stürzte K. entgegen sprach mit einer ihm sonst ungewöhnlichen Heftigkeit den K. um armte ihn und wollte ihm für den [.....] sing eben danken als der E. den Fr. Jo: Liechtenstein³⁹⁶ gleich in dem er ihn legen[?] Arm faßte [.....] und mit einem nähnen die Eichen sagte: Ohne der Entschlussenheit[?] dieses Mannes ohne dessen Eifer und Tag ferkeit[?] Stunden die Sachen nicht so wie sie jetzt stehen. Der K. durch drungen von: Dankbarkeit [.....] diesen Mann mit einer fastigen[?] Umarmung. Uns alle [.....] diese Szene so an daß wir uns alle unwillkürlich auch um arnten, und uns doppel[?] glücklich schagten[?] solche Herzen an unseren Spitze zu haben. Nun durch ritten wir die wichtigsten Punkte des schlachtfeldes und zu

³⁹⁶ Pravděpodobně zde došlo k omylu. Patrně jde o Jana Josefa Liechtensteina (1760 – 1836), který byl o roku 1808 generálem jízdy a v roce 1809 držel nějaký čas vrchní velení armády. Viz *Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM* 15. díl, s. 1054.

gleich die ganze silgende[?] Armee die aus dem Schlostfeld legente, unter frohem Inuschzen[?] und und herzlichen Vivat auf an wurden wir über all empfangen. Das Dorf Aspern welches in Hauptpunkt war und 10 Mahl genommen und welcher wurde nahm man in Augenschein, im fürstlichen Anblick, in den Hausern und Hüfen von denen nur noch die Mauere[?] standen waren tadte[?] und Blessien[?] verbrannt in den Strassen waren es jene [...] Die den Häusern näher liegen halb, die weiter lagen waren von der Hitze der Flammen[?] gebreten der Geruch am fürchterlich denn die teichen so gehäft daß man aus sie treten mußte um durchzureiten. Auf bei Ehtingen wo sich die Fr. besonders im Schüttboden und hinter der Mauer[?] gesetzt haben wares um nicht viel besser, denn der Schüttboden hatte so dicke Mauern[?] daß wir ihn mit unsern kommen nicht zu samm[?] schiefen konnten und er also mit Sturm genommen werden mußte. Auf dem felde wo zu letzt 2 Fr. *Cuirassier* Reg. maquirten lagen Leichen da von aus nehmenden schönheit und grösse nach dem um die ganze Armee angesehen war, so kaseten[?] wir noch Breitenlee zurück es sollte ein Tedeum gehalten werden welches aber aus wir unbekante Unsehen verschoben wurde Später anfahren wir daß Napoleon zu [.....] der [...] sich wenig gegenst habe und sich meistens in einen Wäldchen aushielt er man auch alle Adjutanter immer hinter sehe, und da seine Operationen machte, den 22ten aber wo es etwas kritisch schon aus sehe ritt an selbst überall herum und da sich man deutlich und sine [.....] daß er den kopf verbohren habe denn sie wieder sprachen sich, endlich da nichts erst[?] hielt ließ er mit kartütschen[?] seine Leute besonders in die Hessen feuern, aber auch die half nichts. Nach Durohnells[?] Austege brachten sie 15 Camaheica[?] Reg. in K. 52 und einigen Nachrichten aus Wien zu falge sollen sie aus den Resten 5 formiert haben, auf dem Schlachtfeld lagen gegen 2 000 *Cuirasse* 15 000 Gewirre[?] in Wien sagten einige Nationirten[?] aus lägen 18 000 blasiert[?]

den 23ten

Früh kam man annahmen daß noch von bei den Suten über 50 Tausend Mann todten und blasiert aus den Platz lagen unser verlust in 22 000 vorunter gegen 5 000 ganze Tolte[?] unter diesen 87 Offiziers befinden nebst blasierten in ganzen gegen 7000 Offiziers *Torse de combat*. Gegen 3400 Pferde haben wir Verloren 10 Generals sind blasiert 9 *Torse[?] de combat* die Verlest der Franz. ist über 30 000 Mann nebst Durohnell[?] ist nach fouler und der Würtembergische Lhe. Roderer gestaigen, von uns wurde der F. M. L. Weeber der blasiert wurde gefangen. 6 000 Franzosen lagen den 2

23ten im Spital.

7 Juny

Einige Tage nach hier kamen die von uns ins fr Hauptquartier hin eingeschickten und [.....] zurück gehaltenen 4 Parlements vorunter Gr. Eug. Wratislav Carl.³⁹⁷ Uhl. d' Asper vom G. Q. M. Staab und noch 2 Offiziers waren. Sie sollten nach der *Bataille* nach Strasburg gebracht werden den Off. den die führte gab nicht gut in der Nacht in Sieghartskirchen auf sie acht und sie führten ihren lang beschlossenen Bund zu entfliehen aus. Der Off. glaubte wann er ihre Pferde berichten werden sie nicht weggehen sie ließen Aber die Pferde und liefen in der Nachtfahrt, wozu ihnen den Wirt dir Hand [...] fart, und sie kamen glücklich bei Thun über die Donau diese brachten die Nachricht daß 18000 Blassene[?] in Wien sind und die so ihm Verlust auf 70 000 M. schützen 8 Werde das Al. [?] des G. Kolowrat angesehen es lagerte am Bihamberg.

31ten Mai

Wurde ich Oberleutnant bei Schwarzenberg Uhlanen. Um dieselbe Zeit herum wurde der Prinz von Avemien[?] Fulda F. M. L. in unserer Armee. Das Hauptquartier des E. M. Carl brennte in der selber Woche ab es war Mark Graf Neufudel und wurden darauf nach Wagram verlegt. Den 1ten Juny war die *Affaire* bei Preßburg

9ten

anfuhren wir daß Chahteken[?] Innsbruk wieder eingenommen habe, und daß die fr. zwei *Parlaments* mit hoflichen Schreiben geschickt haben einen wegen Chahteken[?] den andern Rus[?] Wechselung der gefangenen. Früher hatten wir die Nachricht daß den 31ten Mai die Bürger in Wien 29772 blasirte[?][.....] verpflazt[?] haben, und daß die Fr. ihre [...] Brücke aus die Lobau durch die grosse Türken[?] hatte schätzen wollen. Schlugen sie Fr. einen zweite Brücke in die Löbau, man vermuthete einen nen Angriff. Den folgenden Tag war alles Marmiet[?], alles blieb rusig[?].

15

Wurden wom Hillerischen Corps nach Tašta[?] begraben. Ritten wir

³⁹⁷ Hrabě Wratislav z Mitrovic, zmiňovaný již v poznámce na s.54 a 83.

im der frühe aus um auf dem Bihamberg die Brücke anzusehen, es regente aber, und wir ritten zum Spitz hin. Abends kam ein Counin[?] mit der Nachricht von der retraite[?] den Franzosen. Den Tag vorher sagte der G. halten se sich zum weggehen bereit. In den früh mußte man noch nichts [...] kurz werden weggehen vor 3 Uhr wieder es bekam daß es nach Presburg³⁹⁸ geht gegen Abend kamm wir an. Die Fr. halten den Tag vorher eine Insel verlagte und mit dem Banbar dement[?] gedacht, um 11 Uhr ging es an und dauerte biß 3 Uhr frühen 50 Häuser brannten ab. Den Tag darauf von Ruhe die Nach hing es wieder an etwas weniger Häuser brannten ab. Die erste Nacht fielen in das Haus des Primas wo wie waren 4 Bomben. Nun führte man den P. heraus in den Garten das Primas der K. schien. Den folgenden Tag fing das bombardment schon um 9 Uhr frühe an und dauerte biß gegen E. wo wir [.....]. 30 Hörte man von den Seite vom Schachtfeld hin eine starke Kanonade gegen 7 Uhr Abend. Enden Tag daraus fürten wir die Fr. hätten unter einem starken kartätsch Feuer von der Löbau mittelst eine Floßes[?] übergesetzt und um sern Vorgestern aus der Mühlau gejagt. Den Nachmittag ritten wir hinaus man war nach in den Position vom Wirtshaus bei Ehlingen[?]. In der Nacht vom 3 auf den 4ten wurden die Langer von den Fr. von uns sehr stark beschossen die Arbeiten der Fr. dauerten vom 1ten an bei nahe unter brachen fort. Den 5ten send die Arm. auf dem Anhöhen von Wagram. Baumersdorf Markgrafneusiedl.³⁹⁹ Gegen 1 Uhr Nachmittag attaquirten die Fr. die Position am linken Flügel besonders stark. Der K. vom vor Obersdorf aus dem Hügel bei dem Franz und sah zu gegen 5 Uhr wurde der H. hin eingeschickt. Wir nehmen den Weg über den Helmhof zum linken Flügel und Kanone oben dazu wie die Fr. die Anhöhe bei Baumersdorf genommen hatte, aber wieder herunter gejagt wurden. Man route[?] biß gegen 11 Uhr Nachts den 6ten gingen wir ihnene gegen 3 Uhr frühe entgegen uns der Position, und drückten sie stark zurück, besonders am rechten Flügel biß gegen 2 Uhr hatten wir gewonnen[?]. G. Klenau⁴⁰⁰ hatte Ihnen den Rückzug abgeschnitten in dem er Aspern und Eslingen nahm Kollowratt war ihnen in die [.....] gegen 8 Batterier gegen unseren linken Flügel

³⁹⁸ Do roku 1919 Prešpurk, poté Bratislava, dnes hlavní město Slovenské republiky. Viz [cit. 2010-2-13]. URL: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Slovensko>>.

³⁹⁹ Essling, Markgrafneusiedl a Obersdorf jsou obce, které leží v těsné blízkosti Wargamu. [cit. 2010-2-13]. URL: <<http://maps.google.cz>>.

⁴⁰⁰ Johann von Klenau (1758 – 1819), od roku 1800 polní podmaršálek, o tři roky později povýšen na generála kavalérie. SCHMIDT – BRETANO, A. *Die k. k. bzw. k. u. k. Generalität 1816 – 1918*. s. 50.

auffährten, und nachdem sie durch ihr Feuer die Infanterie Masséna⁴⁰¹ in [.....] brachten attackierte die dort versammelte Cavallerie und brach durch der kais. war vom 3 Uhr frühe diesen Tag auf den Höhen Leiten und sah von da zu um 1 Uhr fritt[?] er höhen hinaus um bei den Gebäu[?] zu essen, im wehenden hinaus reiten kam uns der flügel Adjutant Wernhart⁴⁰² noch mit der Nachricht vom linken Flügel gleich nachdem Essen wurde der H. hin geschickt in Wolkersdorf⁴⁰³ begegneten wir den starben dem Vesay der von uns abschied nahm vor Obersdorf war nichts mehr zu Enfen mit Mühn brachten wir einige tausend Mann zusammen den C. [?] funden wir bei Stannersdorf[?] gegen 10 Uhr Nachts wir ritten. Dann die ganze Nacht um das Hatg.[?] der kaisers Ernstbrunn zu 7. finden den andern Tag fahren wir nach Hollabrunn 8 von da ging es nach Znoym. Von Znoym nach 9 Brunn Ollmutz. Der K. 10 sollte über Budwitz gehen ging aber stett dessen reisen [....] über Caslau Chrudim nach Ollmutz den G. ging aber den [.....] Weg der K. kam dort einige 10 Stunde an noch uns an, einen Tag blieb an dort hernach ging es nach Jablunka den Tag daraus nach Trentschin und von da nach Comorn, der K. war eingegangen um die A. C. vom Palatinus Johann, unter sein Commando zu nehmen wie wir ankaomen hörten wir vom Waffenstillstand reden, [.....] glaubte es, den 2ten Tag nach unserer Ankunft ging der K. ins Haus[?] vom Palat. Der E. Johann zur hin geruhen die 3 Brüder sprachen bei nahe 2 Stunden mit einen der diesen Tag bekommen wir kleine gedruckte Zettel in ungarische Sprache auf davon der Waffenstillstand stand. Erst später kam den Bestätigung von E. H. Gingen wir mit Lichtenstein

19

der den Tag vorher von Wien gekommen war wieder hin

13.

Gingen wir mit der Ratification von Wien mit Lichtenstein fuhr nach Dotis 4 Tag bei sie beim Kaiser wo er sich nich entscheiden konnte frieden zu schließe unter diesen 4 Tagen kam Gen. Lauriston mit einen Brief von K. hin. _ Endlich wurde er doch

17

unterschrieben, und in dem selben Augenblick. Kam auch B. mit dem Befahl an seine

⁴⁰¹ André Masséna (1756 – 1817) byl jedním z Napoleonových maršálů. DOSTÁL, T. *Poslední vítězné tažení*, s. 68. Nejnověji k postavě Napoleona a jeho spolupracovníků WINTR, Stanislav. *Napoleon Bonaparte, jeho maršálové a ministři*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7277-372-5.

⁴⁰² Baron von Wernhart, pobočník polního maršálka Schwarzenberka (1771 – 1820). K osobnosti Karla Filipa například HANESCH, Josef. *Karel I. Filip kníže Schwarzenberg: Polní maršál*. České Budějovice, 2003. ISBN 80-903040-6-0.

⁴⁰³ Wolkersdorf - město v Dolním Rakousku. [cit. 2010-2-13]. URL: < <http://maps.google.cz> >.

Pasten zu gehen in Ungarde[?]

19

führen wir von Dotis fort nach Pest mit dem Millan[?] gleich nach einigen Tagen fort nach Mezöhegyes zu gehen doch schon den 22ten kam Nostitz mit Wactens[?] leben von Pehts[?] mit den Auftrag in geheim ihn zu sagen nicht weg zu gehen er würde wieder beruhen werden

[..] wollte dieser nicht abwarten doch es kam früher als wir nach Mezöhegyes. Gehen konnten ein Hand billet mit dem neuen Auftrage. Den 26ten gingen wir frot Tag und Nach, und worum den 28ten früh in Warasdin den 29ten nach Agram, und den 30ten von dort weg unter beständig Regen [.....] wir den 2te November in Fiume an F.M.L. Kresowick ging mit uns.

VI. Závěr

Cílem této práce bylo představit osobnost Františka Jindřicha Schlika. Stěžejním pramenem se pro nás staly deníky z období jeho dospívání. Na základě nich jsme se pokusili zrekonstruovat život mladého šlechtice na počátku 19. století a načrtli jsme i další osud Františka Jindřicha Schlika.

Pokusme se nyní shrnout dosavadní zjištění. František se narodil 23. 5. 1788 v Praze, studoval práva a poté se věnoval své kariéře u armády. Sledované deníky si vedl v letech 1803 až 1809. Jejich tématem je hlavně reflexe trávení volného času.

Dne 17. 11. 1803 odjel s rodinou do Prahy, kde ve svém paláci rodina trávila zimu a jaro. Zimní měsíce byly plné společenských událostí. Zprávy o tom přináší poslední nejobsáhlejší deník. František pravidelně v lednu a únoru navštěvoval plesy, veřejné i soukromé. Soukromé plesy pořádali u Chotků, Kinských a Thunnů. Obdivoval Carousel, který se konal v únoru v Praze. Svou pozornost zaměřuje i na divadlo, kam chodil se svou sestrou Elis, se kterou měl moc hezký vztah. Zmiňuje i návštěvy u příbuzných, hostiny a různé oslavy a koncerty.

Františkov život ale nebyl jen zábava. Jeho otec Josef Jindřich si přál, aby se z něj stal diplomat jako on. Důraz kladl na kvalitní vzdělání. Bohužel, František se o svém pravděpodobně domácím vzdělávání ani studiu na Karlo-Ferdinandově univerzitě nezmiňuje. Záznamy z roku 1805 jsou plné jeho vztahu s tajemnou dámou. Bylo mu v té době teprve 16 let, ale už přemýšlel nad svatbou. Mladé lásce však nebylo ze strany rodičů přáno a tento vztah skončil. František si do deníku přepsal část dopisu od jeho milé, kde se s ním rozchází. Tento jediný zápis je veden ve francouzštině. Jinak jsou deníky psány v němčině.

V době studií, v letech 1806 až 1808, na pražské univerzitě si deník nepsal. K deníku se vrátil v roce 1809. Představa diplomatické dráhy Františka nelákala. Po smrti otce v roce 1806 sice na studiích práv vydržel, ale už na jaře roku 1809 nastoupil do armády a splnil si tak svůj sen. První půl rok u armády si zaznamenal do deníku. Začínal v hodnosti poručíka u kyrysnického pluku knížete Alberta Saského. Tady si ho všiml generálmajor Ferdinand hrabě Bubna z Litic a vybral si ho jako svého pobočníka. František se účastnil bojů u Pasova a Aspernu - Esslingu. Po Aspernu byl jmenován nadporučíkem u pluku Schwarzenberských hulánů. Následovaly bitvy u Wagramu a u Znojma. Po prohrané bitvě u Znojma pomáhal při jednání o příměří jako posel. Vyneslo mu to povýšení na rytmistra u husarského pluku Josefa Václava Radeckého. Po

této službě doprovázel čerstvého polního podmaršálka hraběte Bubnu do Dalmácie. Tímto sdělením jeho deníky končí.

V roce 1812 se stáhl z armády na svá panství, ale zase se k vojsku vrátil v roce 1813. Jeho kariéra u jezdeckva se rozvíjela velmi slibně. Například u Lipska bojoval statečně, ale stálo ho to oko. Napsal i příručku o správném sedlání a upevnění bagáže na koně. V armádě působil až do roku 1859, kdy bojoval v bitvě u Solferina. Dosáhl až na titul generála kavalérie. Pokud se dnes o Františkovi mluví, pak jedině v souvislosti s potlačováním revoluce v Uhrách na přelomu let 1848 až 1849, kde dobře bojoval za habsburský dům.

Co se týká soukromého života, byl dvakrát ženatý. Poprvé s Marií Žofií z Eltzu, která však v roce 1821 po čtyřech letech manželství zemřela. Zůstaly po ní čtyři děti, které vychovávala Františkova matka a sestra. Podruhé se oženil až v roce 1846, tři roky po smrti své matky, s Vilemínou ovdovělou Burkherovou von Donau, rozenou Breuerovou. Manželčinu dceru Paulínu z předchozího manželství přijal za svou. František však mezi těmito sňatky nebyl bez ženy. Dokonce se mu narodila v roce 1829 nemanželská dcera Rosa, kterou jeho druhá manželka osvojila.

František se snažil udržet postavení rodiny i zajistit dostatečný příjem z hospodářství. Zasloužil se o zlepšení stavu školství na svých panstvích, oživení zemědělské výroby a vybudování nových cest.

Generál kavalérie František Jindřich Schlik zemřel v roce 1862 ve Vídni, tři roky po svém jediném synovi Jindřichovi, a osm dní po smrti své druhé manželky. Na poslední cestu ho vyprovodily stovky lidí ve Vídni i v Kopidlně.

Přestože za sebou zanechal podstatnou stopu v dějinách, je dnes jeho osud téměř zapomenut. V této práci jsme se pokusili oživit Františkův odkaz a zmapovat jeho život, s důrazem na deníky, které jsou zajímavými ego-dokumenty, jež můžeme použít k rekonstrukci každodennosti aristokracie na počátku 19. století.

Další výzkum si postava Františka Jindřicha Schlika jistě zaslouží. O zpracování si říká jeho úloha a kariéra v armádě, k níž je dostatek materiálů, jak v rodovém archivu, tak i v Kriegsarchivu ve Vídni. Téměř nedotčené je pak hospodářství Schliků v 19. století a materiály z fondu velkostatku Kopidlna a velkostatku Vokšice, které se nacházejí ve Státním oblastním archivu v Zámrsku.

Nezbývá než doufat, že tato práce věnovaná rodu Schliků, a především pak postavě Františka Jindřicha Schlika, není na dlouhou dobu poslední, který si pozornost historiků jistě zaslouží.

VII. Prameny a literatura

VII. 1. Prameny

Archiv Univerzity Karlovy Praha

Katalogy posluchačů (1805 – 1809)

Archiv Národního muzea Praha

Genealogická sbírka H55

Genealogická sbírka CH

Státní oblastní archiv Zámorsk

Rodinný archiv Šliků

Ústřední správa schlikovských panství

Státní okresní archiv Jičín

Fond Jaroslava Mencla

Fond farních pamětnic

Vojenský ústřední archiv Praha

Fond Pražského generálního ředitelství (1808, 1843)

Fond 1. armádní sboru (1849-1850)

VII. 2. Literatura

ANDRESKA, Jiří – ANDRESKOVÁ, Erika. *Tisíc let myslivosti*. Praha, 1993. ISBN 80-85618-12-5.

BEZECNÝ, Zdeněk. *Příliš uzavřená společnost: Orličtí Schwarzenbergové a šlechtická společnost v Čechách v druhé polovině 19. a na počátku 20. století*. České Budějovice, 2005. ISBN 80-7040-698-4.

BEZECNÝ, Zdeněk. Karel IV. ze Schwarzenbergu: Život šlechtice v devatenáctém století. In LENDEROVÁ, Milena – BEZECNÝ, Zdeněk – KUBEŠ, Jiří (edd.). *Proměny elit v moderní době. Sborník k narozeninám docenta Roberta Saka*. České Budějovice, 2003. s. 93 – 101. ISBN 80-7040-575-9.

BEZECNÝ, Zdeněk. Smrt šlechtice. In LORENZOVÁ, Helena – PETRASOVÁ, Taťána (edd.). *Fenomén smrti v české kultuře 19. století*. Praha, 2001. s. 260 – 266. ISBN 80-85917-79-3.

BĚLINA, Pavel. První koaliční válka s Francií (1792-1797) a její ohlas v českých zemích. In *Historie a vojenství* 4/1999. Praha, 1999. s. 715 – 746. ISSN 0018-2583.

- BĚLINA, Pavel – KAŠE, Jiří – KUČERA, Jan P. *České země v evropských dějinách*. Díl třetí 1756 – 1918. Praha a Litomyšl, 2006. ISBN 80-7185-793-9.
- BÍLEK, Karol. *Malé dějiny Libáňska: Příroda, osobnosti, data, události*. Libáň, 2005. ISBN 80-239-5076-2.
- BÍLEK, Karol. Jindřich hrabě Schlik, In *Listy starohradské kroniky XXIII*, č. 1, 2000, s. 6. ISSN 1210-6194.
- BLAHNÍK, Vojtěch Kristián. *Světové dějiny divadla*. Praha, 1929.
- BUBEN, Milan M. Hrabata Schlikové. In *Střední Evropa: Revue pro středoevropskou kulturu a politiku 25*. Praha, 1992. s. 97 – 107. ISSN 0862-691X.
- BUBEN, Milan M. Swarzenberkové: Sekundogenitura. In *Střední Evropa: Revue pro středoevropskou kulturu a politiku 12*. Praha, 1996. s. 101 – 116. ISSN 0862-691X.
- BUDÍKOVÁ, Alena. Hraběnka Josephina Stackelbergová, roz. Brunswicková, ovdovělá Deymová a její představy o šlechtické výchově v 1. polovině 19. století. In LENDEROVÁ, Milena – KUBEŠ, Jiří (edd.). *Scientific Papers of the University of Pardubice. Faculty of Humanities. Series C. Supplement 9*. Pardubice, 2004. s. 33- 39. ISBN 80-7194-650-8.
- BŮŽEK, Václav et al. *Věk urozených: Šlechta v českých zemích na prahu novověku*. Praha a Litomyšl, 2002. ISBN 80-7185-417-4.
- BŮŽEK, Václav – KRÁL, Pavel (edd.). *Paměť urozenosti*. Praha, 2007. ISBN 978-80-7106-928-7.
- BROFT, Miroslav et al. *Vojenské dějiny Československa II (1526-1918)*. Praha, 1986. ISBN 28-005-86.
- CERMAN, Ivo. Vzdělání a socializace kancléře Rudolfa Chotka. In *ČČH*, ročník 101, Praha, 2003. s. 818 – 853. ISSN 0862-6111.
- CERMAN, Ivo. Zrození osvětleného kavalíra: Vzdělání a cestování Jana Karla z Dietrichsteina. In *Časopis Národního muzea – řada historická 3- 4*, ročník CLXXIII. Praha, 2004. s. 157 – 190. ISSN 0139-9543.
- CÍSAŘ, Jan. *Přehled dějin českého divadla I.: Od počátků do roku 1862*. Praha, 2004. ISBN 80-7331-007-4.
- ČABART, Jan. *Vývoj české myslivosti*. Praha, 1958.
- ČERNÝ, František. *Kapitoly z dějin českého divadla*. Praha, 2000. ISBN 80-200-0780-2.
- DOSTÁL, Tomáš. *Poslední vítězné tažení císaře Napoleona: Francouzsko – rakouská válka v roce 1809*. České Budějovice, 2008. ISBN 978-80-86829-34-0.

DURAJOVÁ, Miroslava – SMÍŠEK, Rostislav (Edd.). *Hieronymus der Ältere Schlick: Das Tagebuch eine Selbstdarstellung aus den Jahren 1580- 1582*. Pelhřimov, 2008. ISBN 978-80-7394-056-0.

DVOŘÁK, Max. *Stručný nástin dějin panství a hraběcího rodu šlikovského*. Jičín 1895.

GERGELY, András. Ungarns staatsrechtliche stellung in der Habsburgmonarchie in den Aprilgesetzen von 1848. IN GLAZ, Ferenc – MELVILLE, Ralph. *Gesellschaft, Politik und Verwaltung in der Habsburgermonarchie 1830 – 1918*. s. 41 – 54. ISBN 3-515-03607-5.

FASORA, Lukáš – HANUŠ, Jiří – MALÍŘ, Jiří (edd.). *Napoleonská války a historická paměť*. Brno, 2005. ISBN 80-86488-23-3.

FIALA, Martin – HRDLIČKA, Jakub. Šlikové, hrabata z Passaunu a Haliče. In *Listy starohradské kroniky XI*, č. 2, 1988. s. 48. ISSN 1210-6194.

FIALOVÁ, Ludmila – KUČERA, Milan – MAUR, Eduard. *Dějiny obyvatelstva českých zemí*. Praha, 1996. ISBN 80-204-0283-7. ISSN 1210-6194.

FOLTÝN, Tomáš. Výchova barokních knížat: Lobkovicové, cestovní instrukce a kavalírské cesty. In *Porta Bohemica 4*. Litoměřice, 2007. ISBN 978-80-86971-45-2.

FRANKENBERGER, Otakar. Václav Radecký z Radče. In *Slovo k historii 22*. Praha, 1990.

FRANKENBERGER, Otakar – LÍBAL, Dobroslav. Účast českých vojáků v italském tažení v roce 1859. In *Historie a vojenství 1/1993*. Praha, 1993. s. 3 – 16. ISSN 0018-2583.

HAMANN, Brigitte. *Die Habsburger: Ein biographisches Lexikon*. Wien – München, 2001. ISBN 3-85002-445-8.

HANESCH, Josef. *Karel I. Filip kníže Schwarzenberg: Polní maršál*. České Budějovice, 2003. ISBN 80-903040-6-0.

HANUŠ, Josef. *Národní museum a naše obrození*. Praha, 1921.

HAVEL, Pavel – ROMAŇÁK, Andrej. *Maršál Radecký: Vojevůdce pěti císařů*. Praha – Litomyšl, 2000. ISBN 80-7185-297-X.

HAVEL, Petr. Polní maršál Josef Václav Radecký z Radče. In *Historie a vojenství 4/1997*. Praha, 1997. s. 121 – 143. ISSN 0018-2583.

HAVEL, Petr. Radecký ve Walhalle. In *Dějiny a současnost 3/2005*. Praha, 2005. s. 22-24. ISSN 0418-5129.

HAVRÁNEK, Jan et al. *Dějiny Univerzity Karlovy III: 1802 – 1918*. Praha, 1997. ISBN 80-7184-320-2.

HERMANN, Robert et al. *Von der Revolution zur Reaktion: Quellen zur Militärgeschichte der ungarischen Revolution 1848 – 49*. Budapest, Wien, 2005. ISBN 963 446 361 4.

HIRTENFELD, Jaromir. *Der Militär-Maria-Theresien-Orden und seine Mitglieder*. Wien, 1857.

HLAVÁČEK, Ivan – KAŠPAR, Jaroslav – NOVÝ, Rostislav. *Vademecum pomocných věd historických*. Praha, 2002. s. 167, 168 a 171. ISBN 80-7319-004-4.

HLAVAČKA, Milan. *Dějiny dopravy v českých zemích v období průmyslové revoluce*. Praha, 1990. ISBN 80-200-0221-9.

HLAVAČKA, Milan. Zrod moderní dopravní a komunikační sítě v českých zemích. In BLÁHOVÁ, Kateřina (ed.). *Komunikace a izolace v české kultuře v 19. století*. Praha, 2002. s. 24 – 31. ISBN 80-85917-88-2.

HLAVAČKA, Milan. Užívání jazyka v byrokratické komunikaci v českých zemích a habsburské monarchii 1792 - 1914. In BLÁHOVÁ, Kateřina (ed.). *Komunikace a izolace v české kultuře v 19. století*. Praha, 2002. s. 92 – 101. ISBN 80-85917-88-2.

HLAVAČKA, Milan. Dětství, dospívání a rodinná strategie v korespondenci dětí knížeti Jiřímu Kristiánu Lobkovicovi. In *Porta Bohemica 2*, Ústí nad Labem, 2003. s. 7 – 23. ISBN 80-86067-82-3.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha, 2007. s. 161. ISBN 978-80-7106-906-5.

HOLLINS, David. *Rakouští vojevůdci za napoleonských válek 1792 – 1815*. Praha, 2007. ISBN 978-80-247-1894-1.

HORSKÁ, Pavla et al. *Dětství, rodina a stáří*. Praha, 1990. ISBN 80-7038-011-X.

CHADT (Ševětínský), Jan Evangelista. *Dějiny lovu a lovectví (myslivosti) v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Louny, 1909.

INGRAO, Charles W. *The Habsburg monarchy 1618 – 1815*. Cambridge, 2005. ISBN 0-521-78505-7.

JEŽEK, Jan. *Život a působení Františka Aloise Vacka Kopidlenského*. Praha, 1880.

JIRÁNEK, Tomáš. Zdravotní poměry a zdravotní péče v armádě habsburské monarchie v dlouhém 19. století. In *Theatrum historiae 2*. Pardubice, 2007. ISBN 978-80-7395-027-9. ISSN 1802-2502.

JIRÁNEK, Tomáš. Emanuel Salomon z Friedbergu – Mírohorský a jeho *Paměti z mého žití*. In *Theatrum historiae 3*. Pardubice, 2008. ISBN 978-80-7395-139-9. ISSN 1802-2502.

JIRÁNEK, Tomáš. Vojenské manželství v 19. století. In „*Oznamuje se láskám našim...“ aneb svatby a svatební zvyky v českých zemích v průběhu staletí*. Pardubice, 2007. s. 149 – 155. ISBN 978-80-86046-92.

KAŠÍK, Stanislav – MAŠEK, Petr – MŽYKOVÁ, Marie. *Lobkowiczové, dějiny a genealogie rodu*. České Budějovice, 2002. ISBN 80-903040-3-6.

KAZDA, Jaromír. *Kapitoly z dějin divadla*. Jinočany, 1998. ISBN 80-86022-25-0.

KOLDINSKÁ, Marie. Červená chrtice od pana Trčky: Šlechtici a jejich zvířata na prahu novověku. In *Dějiny a současnost 1/2005*, ročník XXVII, 2005, s. 30 – 34. ISSN 0418-5129.

KOLDINSKÁ, Marie – ŠEDIVÝ, Ivan. *Válka a armáda v českých dějinách: Sociohistorické črty*. Praha, 2008. ISBN 978-80-7106-953-9.

KOZUB, Ondřej. Obora Kopidlno. In *Svět myslivosti 7*, ročník 5, 2004, s. 30 – 32. ISSN 1212-8422.

KOVAŘÍK, Jaromír. *Tradice v myslivosti*. Praha, 1996. ISBN 90-900754-4-4.

KOVAŘÍK, Jiří. Murat versus Liechtenstein. Jezdecká část bitvy u Slavkova. In *Historie a vojenství 4/2005*. Praha, 2005. s. 19 – 35. ISSN 0018-2583.

KOVAŘÍK, Jiří. *Napoleonova tažení II: Nejistá vítězství*. Třebíč, 2003. s. 557. ISBN 80-7268-271-7.

KOVAŘÍK, Jiří. *Napoleon na Dunaji*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7425-004-0.

KOVAŘÍK, Jiří. *1809: Orel proti orlu*. Praha, 2002. s. 15. ISBN 80-86529-37-1.

KRBCOVÁ, Ilona. Hrabě Šlik ve výtvarných fondech. In *Historie a vojenství 1/2009*. Praha, 2009. s. 101 – 103. ISSN 0018-2583.

KRTSCHEK, Emanuel. *Der Italienische und Ungarische Krieg 1848 – 1849*. Olmütz, 1853.

KUBEŠ, Jiří. Diplomaticko – úřední cesta generálního válečného komisaře Leopolda Antonína Josefa hraběte Šlika z Pasounu a Holíče (1663 – 1723) po středoněmeckých dvorech v roce 1706. In *Východočeský sborník historický*. Pardubice, 2002, s. 41 – 84. ISBN 80-86046-52-4, ISSN 1213-1733.

KUTÍLKOVÁ, Dagmar. *Dějiny odívání. Vojenské odívání*. Praha, 2008. ISBN 978-80-7106-934-8.

LEDVINKA, Václav – MRÁZ, Bohumír – VLNAS, Vít. *Pražské paláce*. Praha, 1995. s. 298 – 299. ISBN 80-85770-23-7

LENDEROVÁ, Milena. *A ptáš se, knížko má ...: Ženské deníky 19. století*. Praha, 2008. ISBN 978-80-7254-956-6.

LENDEROVÁ, Milena. Ženské deníky jako pramen k poznání mentality elit. In *Studie k sociálním dějinám 3(10)*. Praha, 1999. s. 39 – 54. ISBN 80-86224-00-7.

LENDEROVÁ, Milena. Všední a sváteční tabule v paláci Schliků: Rukopisná kuchařka Filipiny Schlikové. In FEJTOVÁ, Olga – LEDVINKA, Václav – PEŠEK, Jiří. *Dobrou chuť, velkoměsto. Documenta Pragensia XXV*. Praha, 2007. s. 281 – 293. ISBN 978-80-86852-16-4. ISSN 0231-7443.

LENDEROVÁ, Milena. Tabule v paláci Schliků - dny sváteční i postní: Rukopisná kuchařka Filipiny Schlikové. In BUDÍK, Tomáš – FÁREK, Martin (edd.). *Náboženství a jídlo*. Pardubice, 2005. s. 95 – 102. ISBN 80-7194-800-4.

LENDEROVÁ, Milena. Vždy s oddaností tklivou a nezištnou: Psi a lidé v české společnosti v 19. století. In *Dějiny a současnost 1/2005*,. ročník XXVII, 2005, s. 38 – 40. ISSN 0418-5129.

LENDEROVÁ, Milena. Chvála deníků a dopisů. In LENDEROVÁ, Milena – KUBEŠ, Jiří (edd.). *Scientific Papers of the University of Pardubice. Faculty of Humanities. Series C. Supplement 9*. Pardubice, 2004. s. 21- 30. ISBN 80-7194-650-8.

LENDEROVÁ, Milena. Dny všední a sváteční Filippiny Ludmily hraběnky Schlikové a Pauliny kněžny ze Schwarzenbergu. In LENDEROVÁ, Milena – BEZECNÝ, Zdeněk – KUBEŠ, Jiří (edd.). *Proměny elit v moderní době. Sborník k narozeninám docenta Roberta Saka*. České Budějovice, 2003. s. 103 – 135. ISBN 80-7040-575-9.

LENDEROVÁ, Milena. Matka, dcera, vnučka (Filippina, Elisa, Tekla) – dny všední i sváteční tří dam schlikovského rodu. In *Z Českého ráje a Podkrkonoší 15. Semily*, 2002. s. 43 – 67. ISBN 80-86254-07-0. ISSN 1211-975X.

LENDEROVÁ, Milena. Zrození dětství. In *Scientific Papers of the University of Pardubice. Faculty of Humanities. Series C. Supplement 7*. Pardubice, 2002. s. 21- 30. ISBN 80-7194-455-6. ISSN 121-6629.

LENDEROVÁ, Milena. Eliška hraběnka Schliková. In *Listy starohradské kroniky XXV*. 2001. s. 5 – 12. ISSN 1210-6194.

LENDEROVÁ, Milena – JIRÁNEK, Tomáš – MACKOVÁ, Marie. *Z dějin české každodennosti*. Praha, 2009. ISBN 978-80-246-1683-4.

LENDEROVÁ, Milena – JIRÁNEK, Tomáš – MACKOVÁ, Marie. *Dějiny každodennosti „dlouhého“ 19. století I. díl: Dějiny hmotné kultury*. Pardubice, 2001. ISBN 80-7194-414-9.

LENDEROVÁ, Milena – MACKOVÁ, Marie – BEZECNÝ, Zdeněk - JIRÁNEK, Tomáš. *Dějiny každodennosti „dlouhého“ 19. století II.díl: Život všední a sváteční*. Pardubice, 2005. ISBN 80-7194-756-3.

LENDEROVÁ, Milena – RÝDL, Karel. *Radostné dětství?: Dítě v Čechách devatenáctého století*. Praha a Litomyšl, 2006. ISBN 80-7185-647-9.

LOBKOWICZ, František. *Encyklopedie řádů a vyznamenání*. Praha, 1995. ISBN 80-901579-9-8.

LUGS, Jaroslav. *Střelci a čarostřelci*. Praha, 1977. ISBN 28-081-77.

MACHAČOVÁ, Jana. Jaké bylo dětství v českých zemích v 19. století? In JIRÁNEK, Tomáš – KUBEŠ, Jiří (edd.). *Dítě a dětství napříč staletími*. Pradubice, 2003. s. 61 – 66. ISBN 80-7194-515-3. ISSN 1213-3485

MATĚJČEK, Jiří. Šlechta v 19. století. In *Slezský sborník 4*, ročník 98. Opava, 2000. s. 279 – 299. ISSN 0037-6833.

MAŤA, Petr. Nejstarší české a moravské deníky. In *Folia Historica Bohemica 18*. Praha, 1997. s. 99 – 120. ISBN 80-85268-56-6.

MAŤA, Petr. Tagebücher. In PAUSER, Josef – SCHEUTZ, Martin – WINKELBAUER, Thomas (Edd.). *Quellenkunde der Habsburgermonarchie (16. – 18. Jahrhundert)*. Oldenbourg, Verlag, Wien, München, 2004, s. 767 – 780. ISBN 3-7029-0477-8.

MAŤA, Petr. *Svět české aristokracie (1500 – 1700)*. Praha, 2004. ISBN 80-7106-312-6.

MAUROIS, André. *Dějiny Francie*. Praha, 1994. ISBN 80-7106-098-4.

MELNIKOVA – PAPOUŠKOVÁ, Naděžda Filaretovna. *Praha před sto lety*. Praha, 1935.

MELVILLE, Ralph. *Adel und Revolution in Böhmen*. Mainz, 1998. ISBN 3-8053-1176-1.

MELVILLE, Ralph – GLATZ, Ferenc (Hrsg.). *Gesellschaft, Politik und Verwaltung in der Habsburgermonarchie 1830 – 1918*. Stuttgart, 1987. ISBN 3-515-03607-5.

MÍKA, Zdeněk. *Zapomenuté obrazy: Praha 19. století*. Praha a Litomyšl, 2007. ISBN 978-80-7185-860-7.

MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha, 2004. s. 98. ISBN 80-7185-669-X.

MUNZAR, Zdeněk. František Jindřich hrabě Šlik. In *Historie a Vojenství 1/2009*. Praha, 2009. s. 94 – 100. ISSN 0018-2583.

PAVLATOVÁ, Ludmila. Pravidla šlechtické výchovy na konci 18. a na začátku 19. století. In *Studie k sociálním dějinám 7.1*. Opava, Praha, Kutná Hora, 1997. s. 59 – 64. ISBN 80-86224-48-1.

PAVLATOVÁ, Ludmila. Dvojí pojednání o výchově šlechtické mládeže koncem 18. a počátkem 19. století: Franz Joseph Graf von Kinsky a Ignaz Wildner von Maithstein. In *Studie k sociálním dějinám 7.2*. Opava, Praha, Kutná Hora, 1997. s. 139 – 171. ISBN 80-86224-48-1.

PÍSKAČ, František. *Dějiny hradu Velíše a panství Šlikovského*. Jičín, 1898.

PITUCHA, Václav. Výchovný a vzdělávací model syna knížecího panovnického rodu v polovině 19. století. In *Sborník prací východočeských archivů 11*. Zámorsk, 2007. s. 165 – 180. ISSN 231-6307.

POCHE, Emanuel et al. *Umělecké památky Čech II*. Praha, 1982.

POLIŠENSKÝ, Josef (ed.). *Jan Jeník z Bratřic: Z mých pamětí*. Praha, 1947.

POLIŠENSKÝ, Josef. *Napoleon a srdce Evropy*. Praha, 1971.

RAKOVÁ, Svatava – LEQUESNE, Christian (edd.). *Jakou Evropu ohlašovala bitva u Slavkova?*. Praha, 2006. ISBN 80-7286-097-6.

RYCHLÍK, Jan. *Cestování do ciziny v habsburské monarchii a v Československu: Pasová, vízová a vystěhovalecká politiky 1848 – 1989*. Praha, 2007. ISBN 978-80-7285-081-5.

ROMAŇÁK, Andrej. K působení Radeckého ve vysokých štábních funkcích, In *Historie a vojenství 1/1998*. Praha, 1998. s. 25 – 43. ISSN 0018-2583.

ROMAŇÁK, Andrej. Vojenskopolitické úvahy a názory maršála J. V. Radeckého. In *Historie a vojenství 6/1993*. Praha, 1993. s. 35 – 54. ISSN 0018-2583.

SANDER, Rudolf. Přehled organizace vojska habsburské monarchie v českých zemích od počátku třicetileté války do roku 1918. In *Sborník archivních prací 2*, Praha, 2008. s. 233 – 319. ISSN 0036-5246.

SEHNAL, Jiří. Deníky Jana Jáchyma ze Žerotína: Životní styl českého šlechtice v době vrcholného baroka. In *Časopis matice moravské 2*, ročník CXIX, Brno, 2000. s. 367 – 390. ISSN 0323-052X

SCHLIKOVÁ, Rita. Rod Schliků. In *Mladějovský zpravodaj č. 14*. 2000. s. 8 – 9.

SCHWEIGERD, C. A. *Oesterreich's Helden und Heerführer*. Band 3. Wien, 1854. s. 1415 – 1421.

SKŘIVAN, Aleš. *Evropská politika 1648 – 1914*. Praha, 1999. ISBN 80-902261-3-2.

SLABÁKOVÁ, Radmila. „Il est Höchst Zeit“ aneb Jaký jazyk pro aristokracii v Čechách a na Moravě v 19. století? In BLÁHOVÁ, Kateřina (ed.). *Komunikace a izolace v české kultuře v 19. století*. Praha, 2002. s. 102 – 115. ISBN 80-85917-88-2.

SLABÁKOVÁ, Radmila. Osobní deník – zdroj nebo tvůrce paměti? In *Scientific Papers of the University of Pardubice. Faculty of Humanities. Series C. Supplement 9*. Pardubice, 2004. s. 41 – 48. ISBN 80-7194-650-8.

SLABÁKOVÁ, Radmila. Šlechtic: Příklad Alfonse hraběte Mensdorff – Pouilly. In FASORA, Lukáš – HANUŠ, Jiří – MALÍŘ, Jiří (edd.). *Člověk na Moravě 19. století*. Brno, 2004. ISBN 80-7325-038-1.

ŠVAŘÍČKOVÁ – SLABÁKOVÁ, Radmila. *Rodinné strategie šlechty: Mensdorffové – Pouilly v 19. století*. Praha, 2007. ISBN 978-80-7203-859-6.

SOCHOROVÁ, Ludmila. Každodennost v deníkových záznamech hraběte Jana Josefa z Vrtby z roku 1752. In *Sborník vlastivědných prací z Podblanicka 34/1994*. s. 129 - 142.

STEKL, Hannes – WAKOUNIG, Marija, *Windisch-graetz: Ein Fürstenhaus im 19. und 20. Jahrhundert*. Wien-Köln-Weimar, 1992. ISBN 3205054687 / 3-205-05468-7 / ISBN 9783205054689.

STEKL, Hannes. Zwischen Machtverlust und Selbstbehauptung: Österreichs Hocharistokratie vom 18. bis ins 20. Jahrhundert. In WEHLER, Hans – Ulrich (ed.). *Europäischer Adel 1750 – 1950*. Göttingen, 1990. s. 144 – 165. ISBN 3-525-36412-1.

STRACK, Joseph. *Die Generale der österreichischen Armee*. Wien 1850. s. 130- 139.

STUDENÝ, Jiří. Deníková forma v literárních a psychologických souvislostech. In LENDEROVÁ, Milena – KUBEŠ, Jiří (edd.). *Scientific Papers of the University of Pardubice. Faculty of Humanities. Series C. Supplement 9*. Pardubice, 2004. s. 77 – 80. ISBN 80-7194-650-8.

ŠEDINOVÁ, Jitka. Komponovaná krajina Františka Josefa Schlika, In *Z Českého ráje a Podkrkonoší. Supplementum 13*, 2009. s. 309 – 312. (v tisku)

ŠIMŮNEK, Pavel. Řádové dekorace hraběte Šlika. In *Historie a Vojenství 1/2009*. Praha, 2009. ISSN 0018-2583. s. 103 – 104.

ŠTOVIČEK, Milan a kol. *Zásady vydávání novověkých historických pramenů z období od počátku 16. století do současnosti*. Praha, 2002, s. 51.

ŠVANKMAJER, Milan. *Čechy na sklonku napoleonských válek*. Praha, 2004. ISBN 80-7106-677-X.

TAYLOR, A. J. P. *Poslední století habsburské monarchie: Rakousko a Rakousko – Uhersko v letech 1809 – 1918*. Brno, 1998. ISBN 80-85947-26-9.

TAYLOR, A. J. P. *The Habsburg monarchy 1809 – 1918*. London, 1990. ISBN 0-14-013498-0.

UHLÍŘ, Dušan. *Bitva tří císařů: Slavkov/Austerlitz 1805*. Brno, 1995. ISBN 80-900947-7-1.

UHLÍŘ, DUŠAN. Konec jedné epochy: Slavkov a střední Evropa. v roce 1805. In *Dějiny a současnost 11/2006*. Praha, 2006. s. 30- 33. ISSN 0418-5129.

UHLÍŘ, Dušan et al. *Uniformy c.k. rakouské armády k roku 1822*. Brno, 2005. ISBN 80-7051-163-X.

VÁLKA, Zbyněk. *Maršál Radecký a Olomouc*. Olomouc, 2008. ISBN 978-80-254-2102-4.

VINAŘ, Otakar. Pět století Šliků. In *Heraldika a genealogie XXXI*, 3 – 4/ 1998, s. 121 – 176.

VLČEK, Pavel. Umělecké památky Prahy. Pražský hrad a Hradčany. Praha, 200. ISBN 80-0832-2.

VOCELKA, Karl. *Glanz und Untergang der höfischen Welt: Repräsentation, Reform und Reaktion im habsburgischen Vielvölkerstaat*. Wien, 2001. ISBN 3-8000-3529-4.

VONDRA, Roman. Karel hrabě Chotek z Chotkova a Vojnina (1783-1868). In *Historický obzor 5/6*, 2007. s. 120 – 132. ISSN 1210-6097.

VONDRÁČEK, Jan. *Dějiny českého divadla: Doba obrozenská 1771 – 1824*. Praha, 1956.

VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla. *Jak se žilo za časů Františka Josefa I*. Praha, 1996. ISBN 80-205-0088-X.

WANDRUSZKA, Adam – URBANITSCH, Peter (Hrsg.). *Die Habsburgermonarchie 1848 – 1918: Die Bewaffnete macht*. Bd. 5. Wien, 1978. ISBN 3 7001 1122 3.

WEHLER, Hans – Ulrich (hrsg.). *Europäischer Adel 1750 – 1950*. Göttingen, 1990. ISBN 3-525-36412-1.

WEINGÄRTNER, Karl. *Heldenbuch*. Teschen 1882.

WINTR, Stanislav. *Napoleon Bonaparte a jeho soupeři*. Praha, 2007. ISBN 978-80-7277-349-7.

WURZBACH, Constant von. *Bibliographisches Lexikon des Kaiserthums Österrech*. Bd. 31, Leipzig 1890. s. 116 – 126.

WUTHENOW, Ralph – Rainer. *Europäische Tagebücher: Eigenart. Formen. Entwicklung*. Darmstadt, 1990. ISBN 3-534-03127-X.

ZIEGROSSER, Petr. Obory a farmy. In *Svět myslivosti* 7, ročník 5, 2004, s. 11. ISSN 1212-8422.

Encyklopedie

FIDLER, Jiří. *Slavkovská encyklopedie. Válka roku 1805 a bitva u Slavkova*. Brno, 2005. ISBN 80-7217-381-2.

Kol. autorů. *Pod císařským praporem. Historie habsburské armády 1526 – 1918*. Praha, 2003. ISBN 80-902745-5-2.

VOGELTANZ, Jan. *Malý slovník starého vojenského názvosloví*. Litomyšl, 2008. ISBN 978-80-7185-928-4.

Sborníky

BLÁHOVÁ, Kateřina (ed.). *Komunikace a izolace v české kultuře v 19. století*. Praha, 2002. ISBN 80-85917-88-2.

FASORA, Lukáš – HANUŠ, Jiří – MALÍŘ, Jiří (edd.). *Člověk na Moravě 19. století*. Brno, 2004. ISBN 80-7325-038-1.

FASORA, Lukáš – HANUŠ, Jiří – MALÍŘ, Jiří (edd.). *Napoleonské války a historická paměť*. Brno, 2005. ISBN 80-86488-23-3.

KALETA, Petr – NOVOSAD, Lukáš (edd.). *Cestování Čechů a Poláků v 19. a 20. století*. Praha, 2008. ISBN 978-80-86495-50-7.

LENDEROVÁ, Milena – BEZECNÝ, Zdeněk – KUBEŠ, Jiří (edd.). *Proměny elit v moderní době*. České Budějovice, 2003. ISBN 80-7040-575-9.

LENDEROVÁ, Milena – KUBEŠ, Jiří (edd.). *Scientific Papers of the University of Pardubice. Faculty of Humanities. Series C. Supplement 9*. Pardubice, 2004. ISBN 80-7194-650-8.

MALÍŘ, Jiří et al. *Člověk na Moravě ve druhé polovině 18. století*. Brno, 2008. ISBN 978-80-7325-175-8.

Schwarzenbergové v české a střeoevropské kulturní historii. České Budějovice, 2008. ISBN 978-80-85033-10-6.

Kol. autorů. *Radecký a jeho doba*. Praha, 1992.

Kol. autorů. *Dějiny českého výtvarného umění III/1 1780 – 1890*. Praha, 2001, s. 114. ISBN 80-200-0735-0.

Kol. autorů. *Bitva u Znojma a válka roku 1809*. Třebíč, 2009. ISBN 978-80-7268-649-0.

Tisky

Bohemia Nr. 66. 18. März 1862. 35. Jahrgang. s. 635 – 636.

Die Presse Nr. 86. 28. März 1862. 15. Jahrgung. s. 1.

Preßburger Zeitung Nr. 218. 22. September 1849. Beilage zu Nr. 218 der Preßburger Zeitung – Beuilleton.

Streffleur's Oesterreichische Militärische Zeitschrift 2. Bd. Wien 1862. s. 143-153.

VACEK, František Alois. Die Dynasten auf Velisch: Archiv für Geschichte, Statistik, Theratur und Kunst. In *Hormayr* 4. 7. – 6. 7. 1827. s. 441 – 448

Diplomové a bakalářské práce

FOLTÝN, Tomáš. *Biografie Ferdinanda Augusta z Lobkovicz: Příspěvek k poznání výchovy, vzdělávání a počátkům kariéry barokního šlechtice*. Pardubice, 2008.

FUČILOVÁ, Petra. *Pražské domy chlumecké linie rodu Kinských v 18. století*. Pardubice, 2008.

JANÁČKOVÁ, Pavla. *Deníky Jany Marie Harbuval-Chamaré*. Bakalářská práce - Univerzita Pardubice, 2008. s.13.

JOUKLOVÁ, Jitka. *Barokní stavební a umělecké památky na šlikovských panstvích ve východních Čechách (1680 – 1740)*. Bakalářská práce – Univerzita Pardubice, 2007.

KRÁLÍKOVÁ, Eva. *Vzdělávání a socializace Emanuela Arnošta z Valdštejna na základě jeho deníkových zápisků z let 1735 – 1742*. Pardubice, 2008.

KRUPKA, Jiří. *Obnova historických liniových koridorů (zejm. cestní sítě), tzv. Mariánské zahrady (JZ Jičína)*. Diplomová práce - Česká zemědělská univerzita Praha, 2006. s. 44.

MIKLOVIČOVÁ, Lucie. *Edice vybraných kuchařských receptů Filipiny Schlikové z let 1790 – 1843*. Bakalářská práce - Univerzita Pardubice, 2009.

NOBICHT, Jakub. *Lov a myslivost na panstvích Brtnice a Slavkov v druhé polovině 18. století*. Diplomová práce - Univerzita Pardubice, 2009.

PELLOVÁ, Lenka. *Česká barokní krajina a její proměny: Různé přístupy ke krajině v barokním období*. DP Masarykova univerzita, Brno, 2006.

RUDOVÁ, Hana. *Život ve vzpomínkách. Presentace starobylosti a urozenosti Buquoyů, Czerninů z Chudenic a Schwarzenbergů*. České Budějovice, 2009.

SEKYROVÁ, Jana. *Eliška Šliková: Život neprovdané hraběnky v první polovině 19. století*. České Budějovice, 2006.

VÍTŮ, Radka. *Stavebněhistorický průzkum zámku v Čížkově u Pelhřimova*, Diplomová práce – Univerzita Pardubice, 2010, s. 30 - 33. (v tisku)

Slovníková hesla

Allgemeine Deutsche Biographie. Bd. 31. Leipzig 1890. s. 492 – 495.

Auflage mit heraldischen und historisch-genealogischen Erläuterungen: Der Böhmisches Adel. Bd. 4, Abtheilung neunte. Brno, 2000. s. 152 – 153. ISBN 80-86347-04-4.

Gothaisches genealogisches Taschenbuch der gräflichen Häuser auf das Jahr 1865. Gotha. s. 776 - 777.

BLAŽEK, Konrad. J. *Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch : in einer neuen, vollständig geordneten und reich vermehrten Auflage mit heraldischen und historisch-genealogischen Erläuterungen: Der Adel von Oesterr. Schlesien*. Bd. 4, Abtheilung elfte. Brno, 2000. s. 74 – 75. ISBN 80-68347-05-2.

GITZNER, M. – HILDEBRANDT, Ad. M. *Wappenalbum der gräflichen Familien Deutschlands und Oesterreich-Ungarns etc*. Bd. 4, S-Z. Brno, 2002. s. CLIII a 600. ISBN 80-86347-21-4.

HALADA, Jan. *Lexikon české šlechty: Erby, fakta, osobnosti a zajímavosti*. Praha, 1992. s. 153 – 155. ISBN 80-901020-3-4.

KADICH, Heinrich Edlen von – BLAŽEK, Konrad. J. *Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch : in einer neuen, vollständig geordneten und reich vermehrten Auflage mit heraldischen und historisch-genealogischen Erläuterungen: Der Mährische Adel*. Bd. 4, Abtheilung zehnte. Brno, 2000. s. 126 – 127. ISBN 80-86347-03-6.

MAŠEK, Petr. *Modrá krev*. Praha, 2003. s. 248 – 250. ISBN 80-204-1049-X.

MERAVIGLIA CRIVELLI, Rudolf Johann Gf. J. *Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch : in einer neuen, vollständig geordneten und reich vermehrten Auflage mit heraldischen und historisch-genealogischen Erläuterungen: Der Böhmisches Adel*. Bd. 4, Abtheilung neunte. Brno, 2000. s. 167 – 168. ISBN 80-86347-04-4.

Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD - ROM (elektronická verze Ottova slovníku naučného).

PALACKÝ, František. *Přehled současné nejvyšší a úřednické zemských i dvorských ve království českém od neistarcích časů až do nynějška*. Praha, 1832. In CHARVÁT, Jaroslav (ed.). *Dílo F. Palackého I*. Praha, 1941. s. 412.

SCHMIDT – BRETANO, Antonio. *Die k. k. bzw. k. u. k. Generalität 1816 – 1918*. Wien, 2007. s. 163.

TOMAN, Prokop. *Nový slovník československých výtvarných umělců*, sv. I. Praha, 2000, s. 318 – 319. ISBN 80-237-3633-7.

ZÍBRT, Zdeněk. *Bibliografie české historie I. Oddíl V. Heraldika a sfragistika*. Praha, 1900. s. 553 – 555.

ZEDLER, Johann Heinrich. *Grosses vollständiges Universal – Lexicon aller Wissenschaften und Künste*, band 35, Halle – Leipzig 1740, sl. 164. Zdroj [cit. 2007-03-14] URL: < <http://www.zedler-lexikon.de/> >.

Rozhlas

BABKOVÁ, Teresa - LENDEROVÁ, Milena. O dětství a dětech. ČRo Leonardo 28. 3. 2007.

[cit. 2007-03-14] URL:<http://www.rozhlas.cz/leonardo/historie/_zprava/332329>.

Přednáška

LENDEROVÁ, Milena - přednáška o denících v rámci předmětu Ego – dokumenty jako pramen na Katedře historických věd Univerzity Pardubice v zimním semestru akademického roku 2008/2009.

Odborné konzultace

TŮMA, Ervín (badatel a odborník na rod Schliků z hRadce Králové), rozhovor veden po telefonu v únoru a březnu 2010.

NOVOTNÝ, P. Jan Novotný z děkanství Kopidlno, poskytl mailem z března 2010 výpis z Farní pamětnice Kopidlno.

Webové stránky

[cit. 2009-04-26] URL: < http://www.valka.cz/clanek_12168.html >.

[cit. 2010-2-13]. URL: < <http://maps.google.cz>>.

[cit. 2010-03-14] URL: < <http://www.budceves.cz/?frame=../texty/historie.php>>.

[cit. 2009-07-19] URL: <http://www.mestoliban.cz/index.php?nid=777&lid=CZ&oid=42770>>.

[cit. 2010-2-13]. URL: <<http://www.libri.cz/databaze/jmena/den.php?m=5&d=26>>.

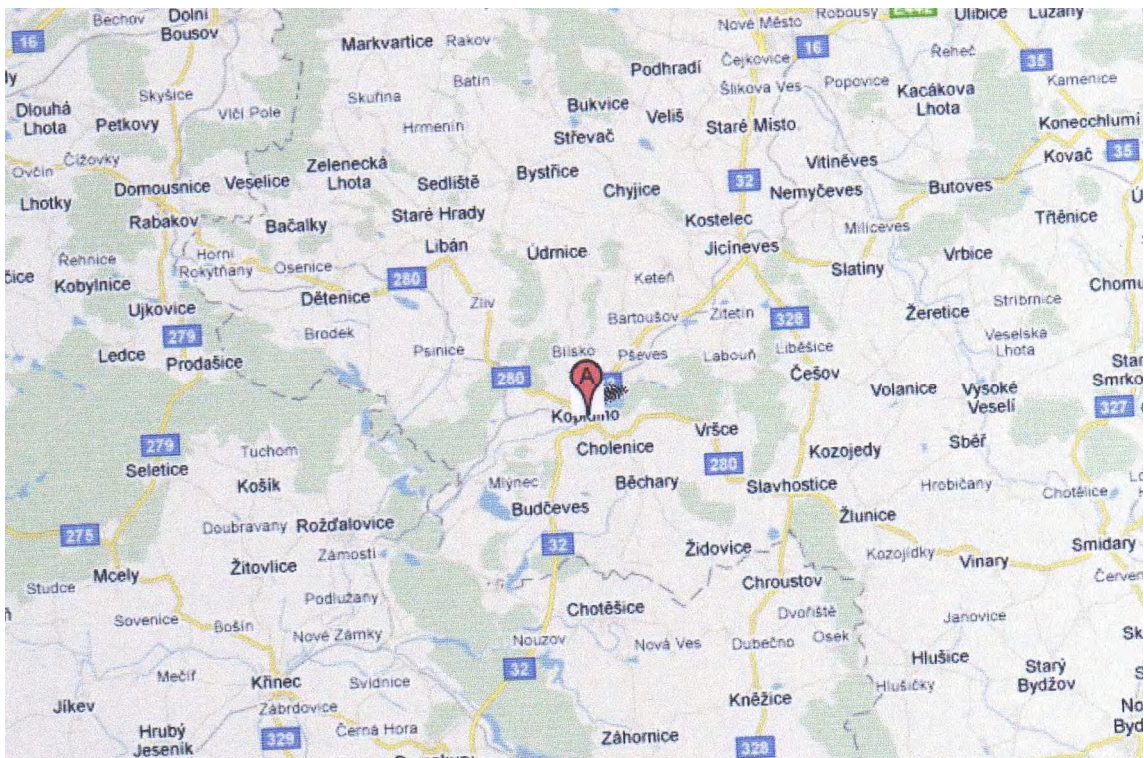
[cit. 2010-2-13]. URL: < <http://www.goepfritz-wild.gv.at/system/web/default.aspx>>

[cit. 2010-2-13]. URL: < <http://www.weikersdorf.at/>>.

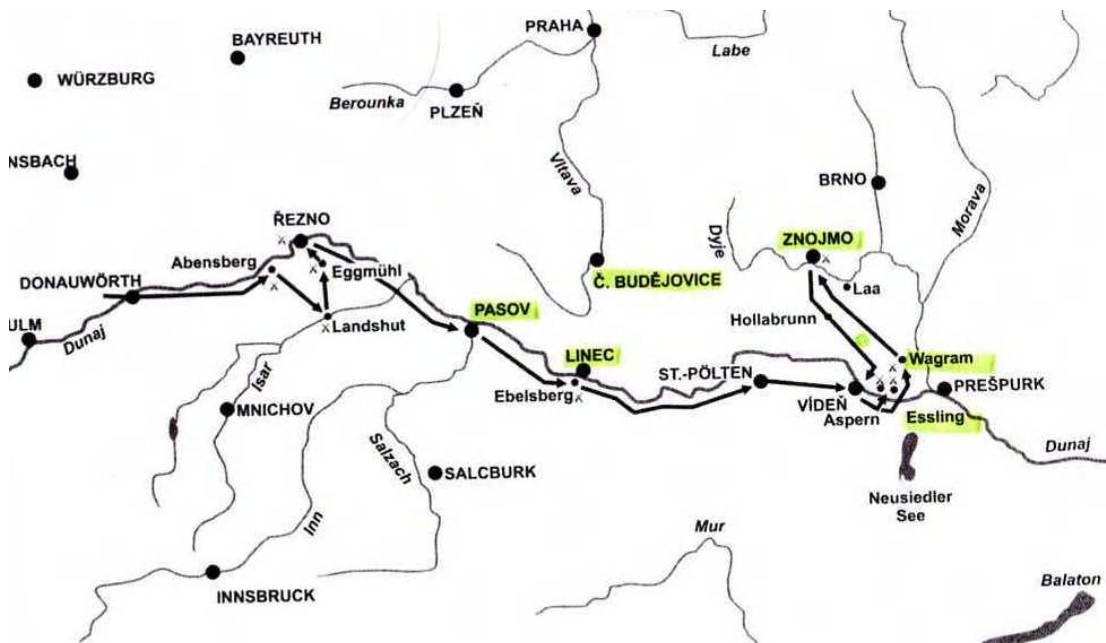
[cit. 2010-2-13]. URL: < <http://www.stockerau.gv.at/system/web/default.aspx?menuonr=218443008>>

VIII. Přílohy

VIII. 1. Mapy

(1) Kopidlo a okolí, zdroj www.google.cz

(2) Františkovo působení v armádě od dubna do začátku července roku 1809 (místa výskytu označena zelenou barvou, použita mapa z knihy KOVAŘÍK, J. *Napoleon na Dunaji*, s. 14)

VIII. 2. Obrazová příloha

(1) František se svými sestrami Antonií a Elisou

(2) Františkova matka Filipina roz. Nostitz Rieneck

(3) Zámek v Kopidlně

(4) Zámek v Jičíněvsi

(5) Zámek ve Vokšicích

(6) Palác Schliků na rohu dnešní Národní třídy a Spálené ulice v Praze
(fotografie asi z roku 1937)

(7) Hulán – zřejmě František Jindřich Schlik, autorkou je Elisa Schliková

(8) Památník s karikaturami, autor František Jindřich Schlik

(9) Děti Františka Jindřicha Schlika

(10) Vyobrazení bitvy u Kapolna, František Jindřich Schlik – jezdec vlevo

(11) Litografie znázorňující táboření u Siroku

(12) Šavle Františka Jindřicha Schlika

(13) Jezdecké pistole Františka Jindřicha Schlika

(14) Kapesní pistole Františka Jindřicha Schlika

(15) Františkova podobenka z roku 1849

(16) Prošedivělý František Jan Schlik

(17) Fotografie Františka Jindřicha Schlika od Antonína Brožka

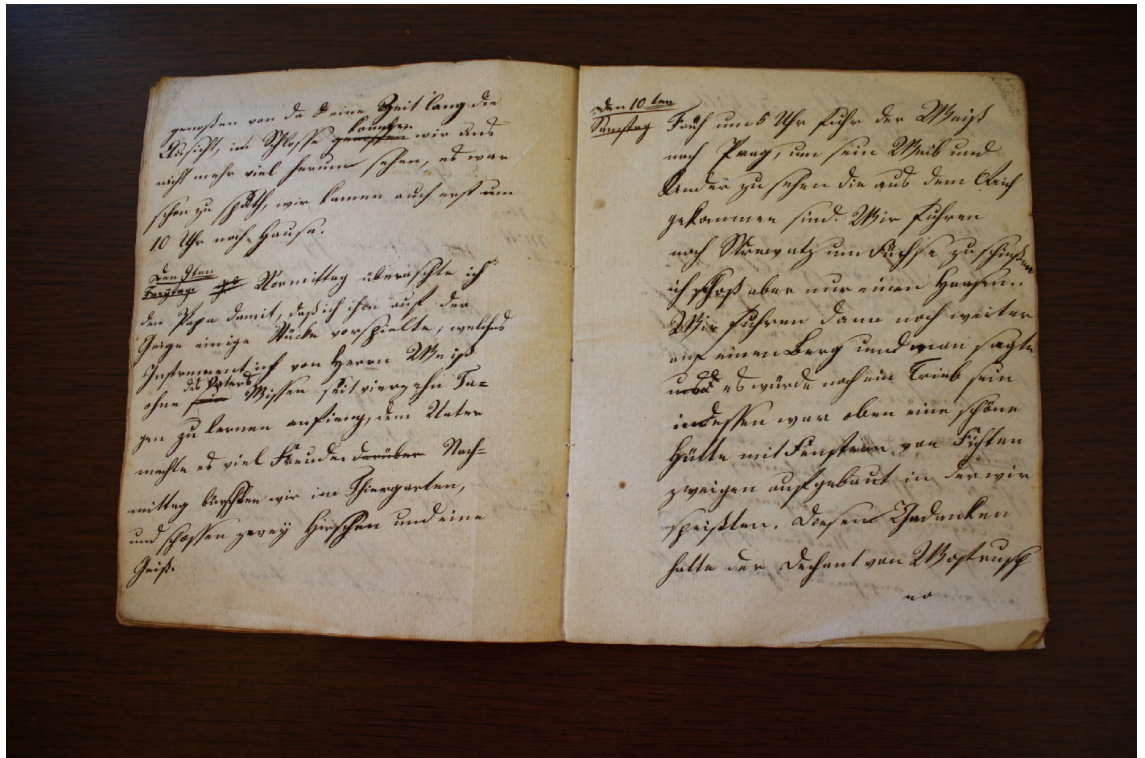
(18) František Jindřich Schlik - myslivec

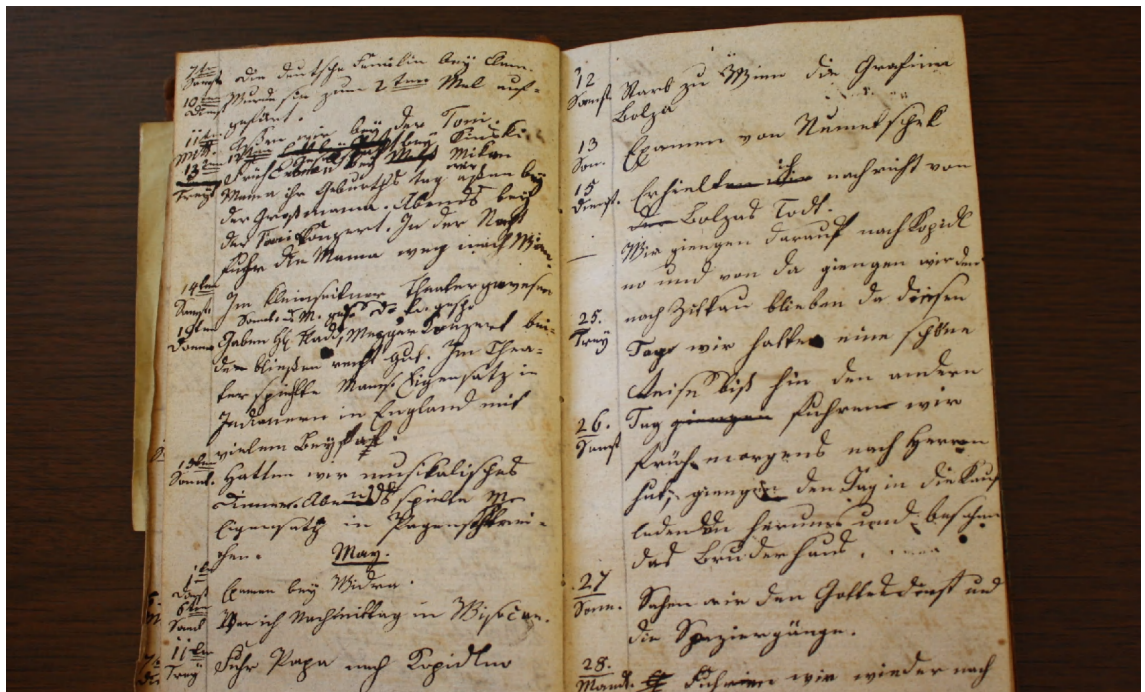
(19) Františkovy řády a vyznamenání - miniatury

(20) Kostel sv. Jakuba Většího v Kopiclně

(21) Ukázka z Františkova deníku, označovaném jako II.

(21) Ukázka z Františkova deníku, označovaném jako IV.

Seznam obrazových příloh

- (1) Hrabě František Šlik se sestrami Eliškou a Antonií. SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 861, Fr. Jos. Jin. Šlik se sestrami Eliškou a Antonií. fotografie z archivu autorky.
- (2) Hraběnka Filipina Šliková
 1. Porotní sál Jičín, fotografie z archivu autorky.
 2. SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 860, fascikl č. 17, Soubor kolorovaných fotografií obrazů Šliků, ateliér Pícek, Jičín, 1910, 395 x 495 mm - Filipina Ludmila Šliková, roz. Nostitz-Rieneck (nar. 1765), fotografie z archivu autorky.
- (3) Zámek v Kopidlně, fotografie z archivu autorky.
- (4) Zámek v Jičíněvsi, fotografie z archivu autorky.
- (5) Zámek ve Vokšicích, fotografie z archivu autorky.
- (6) Palác Schliků na rohu dnešní Národní třídy a Spálené ulice v Praze (fotografie asi z roku 1937). Archiv hlavního města Prahy, Sběrka fotografií, sign. II 33. (Fotografie převzata z SEKYROVÁ, Jana. Eliška Šliková, s. 92.
- (7) Hulán – zřejmě František Jindřich Schlik, autorkou je Elisa SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 306, sign. V. 53, Skicář Elišky Šlikové, kart. č. 31, fotografie z archivu autorky.
- (8) Památník s karikaturami, autor František Jindřich Schlik. SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 291, sign. V. 42, Památník s karikaturami z vojenské kariéry hr. Františka Šlika, fotografie z archivu autorky.
- (9) Děti Františka Jindřicha Schlika, portrét od J. V. Hellicha, převzato z LENDEROVÁ, Milena. Eliška hraběnka Schliková. In *Listy starohradské kronikyXXV*, březen 2002, č. 1, s. 11.
- (10) Vyobrazení bitvy u Kapolna, František – jezdec vlevo, fotografie poskytnuta VHÚ Praha.
- (11) Litografie znázorňující táboření u Siroku, fotografie poskytnuta VHÚ Praha.
- (12) Šavle Františka Jindřicha Schlika, ze sbírek Vojenského historického ústavu Praha, fotografie z archivu autorky.
- (13) Párové jezdecké pistole Františka Jindřicha Schlika, s perkusním zámkem, ze sbírek Vojenského historického ústavu Praha, fotografie poskytnuta VHÚ Praha.
- (14) Kapesní pistole Františka Jindřicha Schlika, s perkusním zámkem, Lepage Frères, Paříž a Lutych, kolem roku 1860, ze sbírek Vojenského historického ústavu Praha, fotografie poskytnuta VHÚ Praha.
- (15) Františkova podobenka z roku 1849, fotografie poskytnuta VHÚ Praha.

- (16) Prošedivělý František Jindřich Schlik, SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 874, kart. 117, Rytiny a fotografie gen. Františka Šlika, fotografie z rachivu autorky.
- (17) Fotografie Františka Jindřicha Schlika od Antonína Brožka, SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 874, kart. 117, Rytiny a fotografie gen. Františka Šlika, fotografie z rachivu autorky.
- (18) František Jindřich Schlik – myslivec, SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 874, kart. 117, Rytiny a fotografie gen. Františka Šlika, fotografie z rachivu autorky.
- (19) Františkovy řády a vyznamenání – miniatury, se sbírek Vojenského historického archivu Praha, fotografie z rachivu autorky.
- (20) Kostel sv. Jakuba Většího v Kopidlně, fotografie z rachivu autorky.
- (21) Ukázka z Františkova deníku, označovaném jako II., Viz SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deníky hraběte Františka Šlika z let 1803 – 1809.
- (22) Ukázka z Františkova deníku, označovaném jako IV., Viz SOA Zámorsk, RA Šliků, inv. č. 266, sign. V.19, kart. 28, Deníky hraběte Františka Šlika z let 1803 – 1809.

VIII. Summary

The diaries of František Jindřich Schlick are the theme of my diploma thesis. These diaries reflect his adolescence. According to their contents we are able to make reconstruction of young nobleman's life from the beginning of 19th century. The rest of František Jindřich's life was also mentioned in my diploma thesis.

František was born 23rd of May in 1788 in Prague, he studied law and after he chose the military career. His diaries describe period 1803-1809. We know about four diaries in all, but the first one haven't been preserved. The following two diaries mainly contain notices about hunting. From 28th August 1803, František and his family abode in manor of his father in the region of Jičín. He was passing most of his time with hunting in the park in Kopidlno, he sometimes went out to Střevač, Křešice, Veliš or Ostružno. He played billiard or board games with his friends when it was raining. He was learning to play the violin and he liked walks, visiting friends and acquaintance. He was meeting byrocrats and clerics from Veliš, Ostružno, Kopidlno and Slatina.

In the 17th of November 1803 he left with family for Prague where the family spent all winter and spring in its palace. Winter months were usually full of various social events. The last diary, which is also the largest one, informs us about those events. František was regularly going to the balls (private and the public ones as well) in January and February. The private balls were orginazed by noble families of Chotek, Kinsky and Thun. From a child, František was a big admiror of militar uniforms so it can't suprise us that he often mentioned Carousel, which took place in Prague in February. He was also interested in theater that he mainly visited together with his sister Elis. Their relationship was very warm. Visits at relatives, banquets and various celebrations and concerts belong to the frequents notices written in his diary. Of course, Schlicks also organized banquets by themselves and it is necessary to mention his mother Fillipína who was an excellent organizator of such events.

But František's life was not only emertainment. His father wished František to become diplomat, in other words said, to follow his own steps. He was insisting on good education. Unfortunatelly, František didn't leave us any notices referring to neither his home education nor to his studies in the Charles-Ferdinand University.

All 1805 long he was mentioning his realtionship with a mysterious lady . He was only 16 then but he was already thinking about wedding anyway. But his parents had no understanding for his love so they were forced to break up. František copied part of the letter from his loved one in which she wrote him about the end of the

relationship. This part of his diary is written in French, all the rest of the diaries were in German.

He wasn't writing any diary during his studies (it means in 1806-1808). He returned to diarizing in 1809. František had no lust for becoming diplomat. After his father's death he continued with studying law, but he entered in the army in 1809. With this act he made his dreams come true. His first year and half spent in the army is also documented on the pages of his diary. He started as the lieutenant in the cuirassier regiment of the duke Albert of Saxony where Ferdinand the count Bubna of Litice noticed him and chose him to become his aide. František was participating in battles of Pasov and Aspern. After battle of Aspern, he was nominated for becoming the first lieutenant in the regiment of the Schwarzenberg uhlans. He participated in battles of Wagram and Znojmo thereafter. After defeat by Znojmo he took part in the armistice negotiating as a messenger. Due to this role he was promoted to rytmister in hussar regiment of Josef Václav Radecký. He was accompanying field marshall (?) count Bubna to Dalmatia. And it is the last notice from his last diary.

In 1812 he left army and was staying in his manors, but he returned in 1813. His career in cavalry was developing very well. His effort in battle of Leipzig cost him his eye. He wrote a manual treating on the correct panelling and fastening of the baggage of horse. He stayed in army until 1859, the year when he was fighting in the battle of Solferino. He reached generalship of cavalry. His name is nowadays connected only with suppression of the Hungarian rebellion 1848-1849 in which he well represented the Habsbourg will.

He was married twice. His first wife was Marie Žofie of Eltz who died after four years of marriage. They had four children together which were raised by his mother and sister. He got married for second time in 1846, three years after his mother's death. His second wife became Vilemina Burkher von Donau, born Breuer. She had one daughter, Paulina, from her previous marriage. František treated her like his own daughter. There was a long period between the end of the first and beginning of the second marriage, but František surely had some relationship in that period and had one illegitimate daughter, Rosa, born in 1827. She was adopted by his second wife.

František died in 1862 in Vienna, three years after his only son's death. Although his personality was outstanding, he was forgotten. His diaries are an interesting ego-document important especially for making history of nobility and for research of everyday life of the aristocracy in 19th century.